

zerurko ARGIA

1977-iraila-11-XI garren urtea 751 zenbakia -40 peza

apalarekin
elkarritzeta

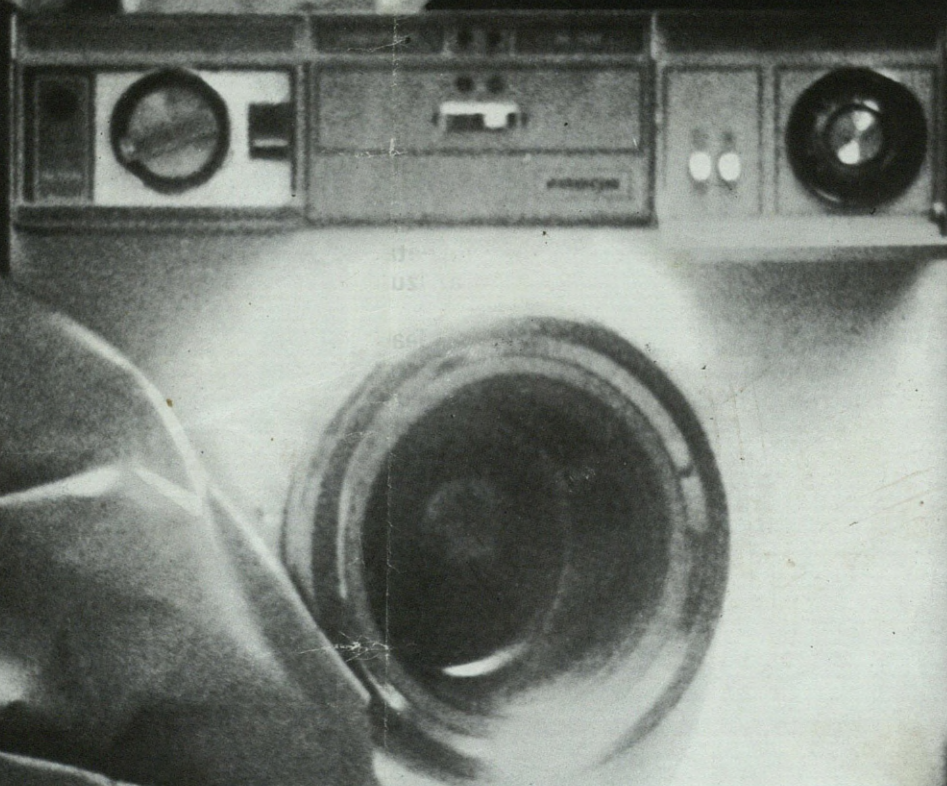

paris eta madril
herria ezin hil

LANKIDE AURREZKIAREN ZOZKETA:

100 IKUZTAILU GUZTIZ AUTOMATIKO

Sorteo de Caja Laboral: 100 Lavadoras Superautomáticas.

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKIA

Informa zaite gure lantokietan.

...ezin hil

Oihu asko entzuten da kalean. Adin nagusiak 18 urtetik behar duela oihu egiten duenetik hasi eta naurgaltzea Segurantzaren Sozialaren gain egin behar dela diobenaren artean bada oihurik. Baina oihurik larrienak eta ozenenak amnistia eta Euskadiren burjabetasuna dira.

Amnistiak eta Euskadiren askatasunak maila askoko soka luzea dute noski. Ondo antolatutako gizarte batean inor gutxi izango litzateke giltzapean. Besteren mende den naziorik ez litzateke izango. Baina jakin badakigu egun hori urruti dagoea.

Euskal Herria mila korapiloz dago loturik. Banan banan askatu beharrezko korapiloz. Euskadiren askatasunaren alde borrokatu direnen amnistia osoa lortzen dugunean askatuko dugu lehen korapiloa. Hori askatu gabe ez dugu hurrengorik askatuko.

Euskal Herrian bat bakarra eta bere buruaren jaun eta jabe izateko eskubiderik badu. Ez dago beste inoren morroi izatera beharturik. Eskubide hori bapatean ez dugula eskuratuko badakigu ongi. Baina eskubide hori lortzea urruti daukagutako ez dugu behin betirako ukatu behar. Eskubide hori urratsez urrats eskuratuko dugu. Urrats bakoitzak askatasun zabalgora eraman behar gaitu, ordea. Ez irteerarik ez duen zulora.

Burjabetasunari behin betirako aterik ixten dion legerik ez dugu onartu behar. Eskubide horri ateak zabalik uzten dizkion araudia onartu behar dugu. Korapilo guztiak ezin ditugula batera askatu gogoan izanik onartzen dugu autonomiazko estatutua.

Loturik gaituztenek ez digute erabat askatzen utziko, indarra eskuan bait dute. Bestalde, loturik gaude-nik ohartzen ez denik ere bada gure artean. Are gehiago dira erabat askaturik bizitzeko eskubiderik badugula konturatzen ez direnak. Mendetako zapalkuntzak eskubideaz beraz ere ez jabetzeko hainako lausoa jarri digu begietan.

Burjabetasunaren aldeko oihuak eskubide hortaz ohartarazi behar du jendea. Zapalkuntza haundiagoz lozorroturik den jenderik ez du izutu behar. Non, noiz eta nola oihu egin ondo jakin behar dugu. Mendetako zapalkuntzaz itsuturik eta berrogei urteko egurraz izuturik den jendearekin begi argia eta esku egokia izan behar da.

Irakiten dago Euskal Herria. Baina irakinari arnasbideak jarri behar zaizkio. Zenbat eta galga haundiagoan irakiten duen orduan eta kontuzago eta azkarragoa aurkitu behar dizkiogu irtenbideak. Bestela irakinak bazter guztiak lehertu besterik ez ditu egingo. Herriari aurrera eragin behar zaio. Baina aurrerabide hortan irtenbideak erakutsi behar zaizkio. Irteerarik ikusten ez baldin badu atzeraka abiatuko da.

Eragileen egitekoa herriari aurrera bultzatzea da. Politikoen eginkizuna ez da herria geldieraztea. Ezta, ordea, aurrera eragite hutsa ere. Alderdi politikoen egitekoa, hain zuzen ere, aurrera doan herriari irtenbideak jartzea da. Agian, hauxe da alderdi politiko euskaldunen gaitza: zenbaitek borroka motelduz nahi luke irtenbiderik aurkitu; beste norbaitek, aldiz, ez daki irakinaren zurrumbiloan irteerarik sumatzen, zurrumbiloak irentsirik dabil.

Frankismoaren ume den Gobernua pitzaturik da une hontan, beren arteko tirabirez eta 40 urteko zikinez. Burubiderik baldin badugu aukera aukerako egokiera dugu zerbait ona egiteko. Aukerarik ez dezagun gal.

zeruko ARGIA

Lehendakari:

Kaizetano Ezeiza.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Lurdes Auzmendi, Iñigo Lamarka, Elixabete Gar-mendia, Ana Mari Lizarralde. Bilbon: Joseba Sarrionaindia. Iruinean: Txema Larrea. Iparraldean: Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arestegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrajulegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola.

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katasuri (Durango), Barreneitxe (Olartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uri (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Rotu, Karlos Valverdè eta Juanba Bera-sategi

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet.

Administrazioa: Antton Ugarteburu.

Publizitatea: Joxe Mari Ibarguren.

Fotolliteak: Emilio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta idazkela:

"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	3100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	40	ptz.

KOMUNISMOA

Komunismoa, beraz, ain txarra eta "beltza" izan bada ere "gure" artean nik esango nuke, egiazko komunismoa, ezinobea litzakeala, bear bezela eramaten dalarik. "Guztia guztientzako eta—ni bakoitza—, beste en onerako"—Jakiña, era ortara, Jesu-Kristoren irudi izango ginake, eta bere Berri-Onaren oiua Eliz-Amaren bitartez on-artuaz, bere jarraitzaile ginake itzez eta egitez, baña emen dator arazoa; gizonaren berekoikeri edo argalkeria noski.

Beraz, gizaldi-elkartea zuzendu lezakean "politika" bakarra ori litzake. ¿Eta, nola liteke orrenbeste ulertu-eziñ edo ulertu nai ez? Onenbeste politika, erlijio-mota eta naaste? O, gizonaren askatasuna eta erantzunkizuna; batez ere gu kristau-

ona! Politikuak, agintariak, mendekoak, zaar eta gazte, nai dan arraza edo erlijio-takoak izan, zerbait onaren billa goaz, emen edo gero. Ontan, ez dago dudarik.

Orregatik, "emengo" kapitalismoa edo zapalketa, "borroka", ikusi-ezin, eta beste txepelkeri, geigikeri, eta bear ez diran guztiak, Jesukristok eskeintzen digun komunismo orrek salbatuko gaitu, emen bizitzan eta betikotasun guztian. Berak ori nai du... "nik, nai al dut"? O. komunismoaren askatzaldea! —Billatu dezagun egia, eta bere errukia Jesusengan, eta aurkituko dugu.

BENIGNO MADARIAGA

'EUSKAL-FRANTSESAK'?

Zuzendari jauna:
Irakurle naizen aldetik

oker txiki batzuk zuzendu nahiean aurkitzen naiz.

Egunkari batean Ipar Euskal Herriko talde batzuek, Ipar-tarrak ta Herritarrak turismoaren promozioztzaile ta tursten aurka jaikiak direla irakurri dugu. Arazoaren muina ez du ikuitzen eta nere iduriko Ipartarrak eta Herritarrak ez direla tokaitzen zaien lekuan gelditzen.

Daniel Landarten poesi zati batek garbi azaltzen du arazoa.

"Ipar Euskadin faltsukeria
Toki orotan lan gabezia
Turismoa nasai faltsukeria
Hiltzera doak gure herria".

Kronika berean Euskadi aipatu eta gero, "Pais vasco-francés" ere ipintzea ez dut egoki ikusten.

Xalbador zenak pena handia hartzen zuen "euskal-frantsesa" berari deitzea.

I.G.

EUSKAL HERRIKO DIRUA NON?

Zuzendari jauna: Ongi pagatutako anunzio batzuen beharra izango dezute baina Petronoren propaganda hori ez zitzaidan batere gustatu.

Pentsatu nuen: Hauek ere haundi hoi en ankapean jarri ote dira? Gero jakin dut Zeruko Argiak premi larriak dituela. Ez da arritze-koka, gauza guztiak dijoazte gora, eta inprentakoak ere bai noski.

Nere laguntzatxoa ematen dizuet Zeruko Argiak iraun dezan urte askotan. Nik astero irakurtzen det, eta zai egoten naiz.

Euskalerrian dirua bada; euskerazko astekari bati eusteko aina ez ote da izango? Lotsagarria izango litzake. Nik uste det laguntza izango dezutela; eskatu bildur gabe.

DONOSTIAN J.G.

beysteena

CAMBIO 16ko 300. zenbakiko Editorialean... "Otra enseñanza fundamental de las elecciones es que los grupos nacionalistas de izquierda, que en cierto modo representan a nivel político los sueños y deseos de la guerrilla urbana que combatió al franquismo, cuenta con un apoyo muy reducido en el electorado... Es decir, a señores, que torado... Es decir, señores, que los partidarios de continuar el combate por la autonomía con todos los medios son una infima minoría en Euskadi... una minoría que no puede arrogarse de ningún modo el derecho luciferino de imponer su voluntad y sus metodos a la inmensa mayoría de los vascos".

PUNTO Y HORAK Arazuriko bilkurari buruz: 51. zenbakian "Las órdenes venían del cielo y los disparos de la tierra, y la confusión llegó a alcanzar en al-

gun momento los niveles de la angustia ante un final inesperado para el acto de clausura de la Marcha de la Libertad.

... "A pesar de no poder celebrarse en Iruña..., a pesar de la absurda operación miedo, a pesar de los mil inconvenientes que tuvieron que padecer esos 200.000 movilizados hacia Arazuri, se escribió una pagina inolvidable para la historia de Navarra y para la historia de Euskal Herria.

... "La otra cara de la moneda la ofrecerían los mismos medios de información estatales, que intentaron ponerle sordina a la concentración, quitando importancia a lo que allí sucedió y silenciando pormenores que no son comunes al uso democrático que se proclama desde Madrid".

POR FAVOR 166. zenbakiko Editorialean: "Pues bien, Muerto el Dictador el pe-

rro sigue vivo aunque como el jovencito Frankenstein, ha sido reformado. Los encargados de mover la cola han tomado el can — por asalto — y se han quedado con su voluntad y con sus expresiones y exteriores. Ha sido un asalto desde el culo, bien es verdad, pero conquista al fin y al cabo. Guerrilleros, falangistas, opuseros, aliancistas, han pasado al cubo de la basura, aunque, ciertamente, no fueron exterminados".

... El perro del franquismo tiene la misma cara montañés, asilvestrada, agresiva que el fundador le dió".

DEIAREN Abuztuaren 30ko Editorialean: "Se temía que todo acabara como el rosario de la aurora. Pero, afortunadamente, prevalecieron la madurez y el sentido comun de la mayoría sobre los francotiradores de la violencia. Pamplona, cerró la "Marcha de la Libertad" con un alto ejemplo de civismo, escasa-

mente enturbiado por algunos grupúsculos enloquecidos".

... "Quisiéramos creer que la "Marcha de la Libertad" no ha caído en esa fácil demagogia revolucionaria que consiste en apelar a las urnas cuando se gana y en reventarlas cuando se pierde"... "Aquí andamos flirteando con ideologías de importación y jungado con fuegos cuyas llamas pueden volverse contra nosotros mismos"....

ENBATAren 471. zenbakian: "Nolaz ez ote ditezke izan helburu horriek partido guzien asmoak? Denok onar ditazkenak dire puntu minimo hauk. Ikusi dugu Herriak zituela goraki eta gainetik eskatzen"...

... "Populu guziak eman ote lezake bere baimena ezker aldeko edo eskuin aldeko nausitasun bortiz eta azkar bati?..."

... "Denen lana Herrian moldatzea oraindik, biharko azkatasun oso bat".

herriko plaza

ONU, OIT, UNESCO, eta gainerako internazional erakundeak ez dira izango, behar hainbat on eta eraginkor. Beste zerbait mesedegarri gorik susma daiteke agian. Baina esandakoak egon hor daude. Ez dugu besterik. Bakearen, munduko bakearen aldeko lana ez baldin bada horien bitartez egiten, ez da bat ere lanik egingo gaurko egunean. Horien kontra mintzatzea eta, areago dena, aritzea, gizajendearen kaltetan ibiltzea da, mundu osoa hartzen duten elkargorik gabe ez bait dago munduaren aldeko ekintzarik, mai-seaketa merkea baizik. Mundugintza, munduaren mailako egituretan oinarritzen da.

Ez pentsa elkarte horietan iharduten dutenak lo daudenik, oraingo egoeran lasai, gauzak beti berdin jarraituko duelakoan. Aitzitik ideia berrien bila dabilta, etengabeko azterketan, arazoak hobeki nola eraman beren buruei eta besteei galdezka.

UNESCO-k, orain gutxi duela, argitara emandako liburu bat, irakurri berria dut. "Mundua bilakaeran" deritza, azpitituluz "Nazioarteko ekonomik orden berriari buruzko gogoetak".

Nabarmenkiro ikusten bait da orden berria dela munduan, ekonomian ez ezik baita bizi alor guztietan ere. Baina ekonomia gainerako denen ezin besteko zimentua bezala delarik, ekonomia aldatuz gero ez dago zalantzarik gainontzeko guztiak ere alderantziz esan behariko da, gizartean dena baita kausa eta ondorio batera— ekonomia aldaerazteko beste mila gauza ere aldatu beharko liratekeela.

UNESCOren kezkanagusia munduan zuzentasun soziala eta giza-eskubideak ezartzea da. Hau gaberik ez dago bakerik. Hau gaberik ez dago orden berririk, lehengo —oraingo—desordenak iraungo luke. Giza-ordena behar da guztiaren gainetik, sozial-ordena, munduko komunitate elkarkoia.

mundugintza berria

I. BUJANDA

Horretarako lehenengo pausoa giro egokia piztea da, behar diren eraberritzeak egin daitezke. Gizagi berri horri eutsi behar zaio. Izpiritu berria bizkortu nahi luke UNESCO-k gauza berri onak eginzale diren gizon eta emakumeak gogoberotu, kreatorailetasun argi eta eskolatua mundu osoan zabal dadin.

Bigarren urratsa harmamenduen lasterketa gelditzea izango litzateke. Honek alde guztietara pozoia hedatzen du. Potentzia haundien artean lehiaketa madarikagarriena jartzen du. Alferrik jarri, gainera. Harmak gero eta aurreratua goa dira. Bialdetatik, ordea, Batek asmatzen duena bere hala besteak ere badaki, eta beldur oreka egunero berritzen da, lurtar guztion heriotzarekin jostatuz. Bitartean hor dabilta herri behartsuak, miloiak gastatzen. Hondamendi honi muga gogor zorrotza aurki ipintzen ez bazaio, utopia negargarria izango dira mundutik atzerapena kentzeko bestelako saialdiak.

Harmamenduen salerosketa gelditzeak diru multzo izugarriak askatuko lituzke, gudu industria bake ekonomia bihurtzean, ekonomik orden berria eraikitzeko.

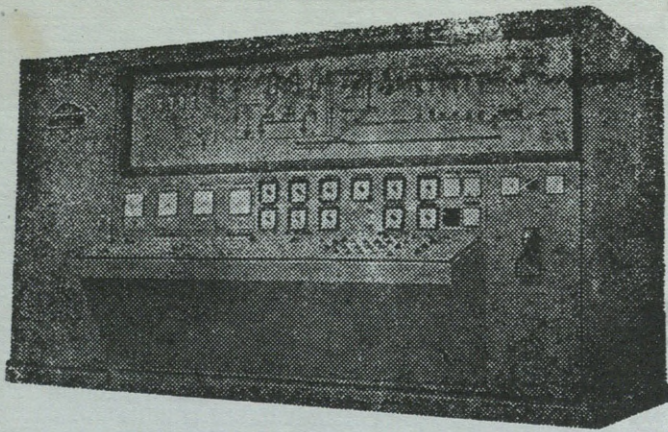
Bestalde, zientzia, teknika eta kultura berriak bake ideien probetxurako ipini behar dira, zabalaketa tresnak izan ordez. Herrialde askotako antzinako kulturak askatasuna behar dute. Ez daude hauek aurrerapenaren kontra, nolabait aurrerapenaren kontra baizik. Egiatzko aurrerakuntzak begiramenek jokatu behar du kultura zahar horiekiko. Zientzia, teknika eta kultura berriok, besterik, ura, aidea, lurra, itsasoa, ingurunea, abereak, piztiak eta produkzio tradizionalak ez hondatzeko kontuz ibili behar dute. Aurrerabidearen aitzakiz ezin daiteke apur mendeetan iraun duenik, adibidez Hego Amerikan, Afrikan eta Asian giza zaldi eta gizaldietan ukan duten gizaoreka eta natura oreka hain baliotsuak. Herri horien iragoaldia eta oraina errespetatzea jakindura berri baten hasiera da. Lehen-go balioak azpiratu gabe, guztiz salbagarria ogigosea eta jakin-gosea hirugarren munduko gizarte-arentzat, kolonialismo molde berrien arriskuak bazterturik. Gose gaitz, pena bakarrik lor daiteke bertako balioak kontutan hartuz eta modu aurreratuenekin bat eginda.

Baina epe motzeko pro-

blemek ez dute inor itsutu behar. Eguneako arazo larri latzek ez dituzte sarritan uzten epe luzeko hil edo bizi-ko hauzi ikaragarriak ikusten. Gure planeta bera amildegia ertzean dugu. Egungo kutsadurak jarraitzekotan ezinbizia zabalduko da lurbira guztiaren gainean. Geroko ondorengoei ere bizi nahiko dute. Geroko belaunaldien bizitokia gaurdanik antolatu beharra dago. Hilak erlijio, hezkuntza eta kondairaren medioz. Baina ez ahal dute hitza eskatzeko biziak. Haiek nahiko luketeniari begiramena, begiramen oso, zabal, sakona, zor zaio. Presta dezagun geroa. Mende honen bukaeran seil mila miloi biztanle inguru edukiko ditu Lurrak. Bertatik, hausnartu behar dira haien-tzako asmo, proiektu eta egitarau kreatoraileak, eta praktikan finkatzen hasi. Laster berandu izango bait da.

Etika arazo bihurtuta daude mundu problema guztiak. Etika mailan ezartzen da lur osoko gizon eta emakume guztien arteko kultura eta ondasunen banakuntzazuzenaren eta elkartasunaren premia elkarrekin zintzoki bizi beharra, planeta bakar honen legea kunpliztea. Munduko etika global bat behar da bizitzak iraun dezan orain eta gero, eta mila urte barru, eta ehunmila urte barru. Etika ahalegina nahitaezkoa dugu munduko mailan.

Atomik indarra, besteak beste, egiaz gizajendearen zerbitzutan eta kontrolaren pean jartzen ez badugu, indar horrek berak, morroin ero infernutak batek bezala, garbituko gaitu guztiok luza-ro baino lehen.

TXIMIST - INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

«Gruak» ez Iraultzeko
electroniko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)

Zembakizko Kontrolak
Ikusgailuak

OLIO - INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladorea berekin duenak.

HYDROMATIK (Alemania)

Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)

Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak.

INDRAMAT (Alemania)

Servo-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko loturak eta lanak.

FORSHEDA (Suecia)

V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)

Gol presiotarako uraga giltzadunak.

TUROLLA (Italia)

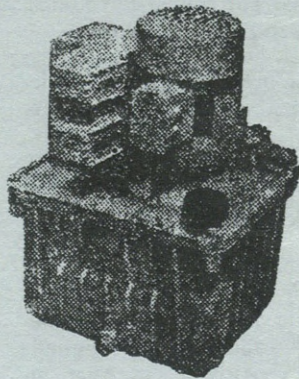
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)

Inder irazkiak eta itxulerakoak.

ADA

Uztal gisako euskarriak.

Golmendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolastokleta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 arl) ta

353440 (5 arl)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15. SAN SEBASTIAN

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guztiak berekin dituz Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

hizipozarekin!!

euskadi osoa mobilizaturia

JON URRUJULEGI

Iruñean 200.000tik gora; Bilbon 250.000; Donostian 150.000 eta Gasteizen 35.000 manifestatzaile. Kanean oihuka bere errebindikazioak eskatzen dituen bakoitzari, beste lau irizkide omen dagozkie, manifestatu ez direnak. Euskal Herrian, 2.540.000ren desoea da, teoria horretan oinharrituz, Autonomia lortzea, indar errepresiboak desegitea, Amnistia Orokorra dekretatzea, "Apala" askatzea etab. Madrilgo Gobernuari, lehendik ere ondotoxozekiena, berriz ere gogorarazi zaio. Baina oraingoan bonbarik gabe, hildakorik gabe, inorentzat kalderik gabe, beren hitzez esateko, "Zibilizatuaren moduan". Era guztietara adierazi zaio Euskal Herrian zer egin behar duen. Oraingoan bakean ordena "zibilizatuaren". INOIZ ERE ez da Euskal Herrian horrelako mobilizaziorik bake garaian. Mobilizazio honi dagokion erantzuna eman beharra dago. Eta luzarora gabe. Inolako erantzunik ez ematea, edota dagokion huraxe ere ez ematea, probokazio hutsa litzateke agintari ultrazentralisten aldetik.

Probokazio hutsa omen da, dirudieenez, Tarradellaren bidez Kataluniarekin egin nahi duena. Behar den neurritz beheko "autonomiaz" jendea isileraztea, gaur ez dela posible uste dugu. Joko arriskugarria benetan, "banauzu enauzu" joko.

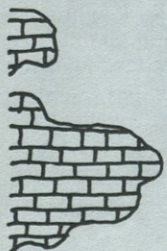
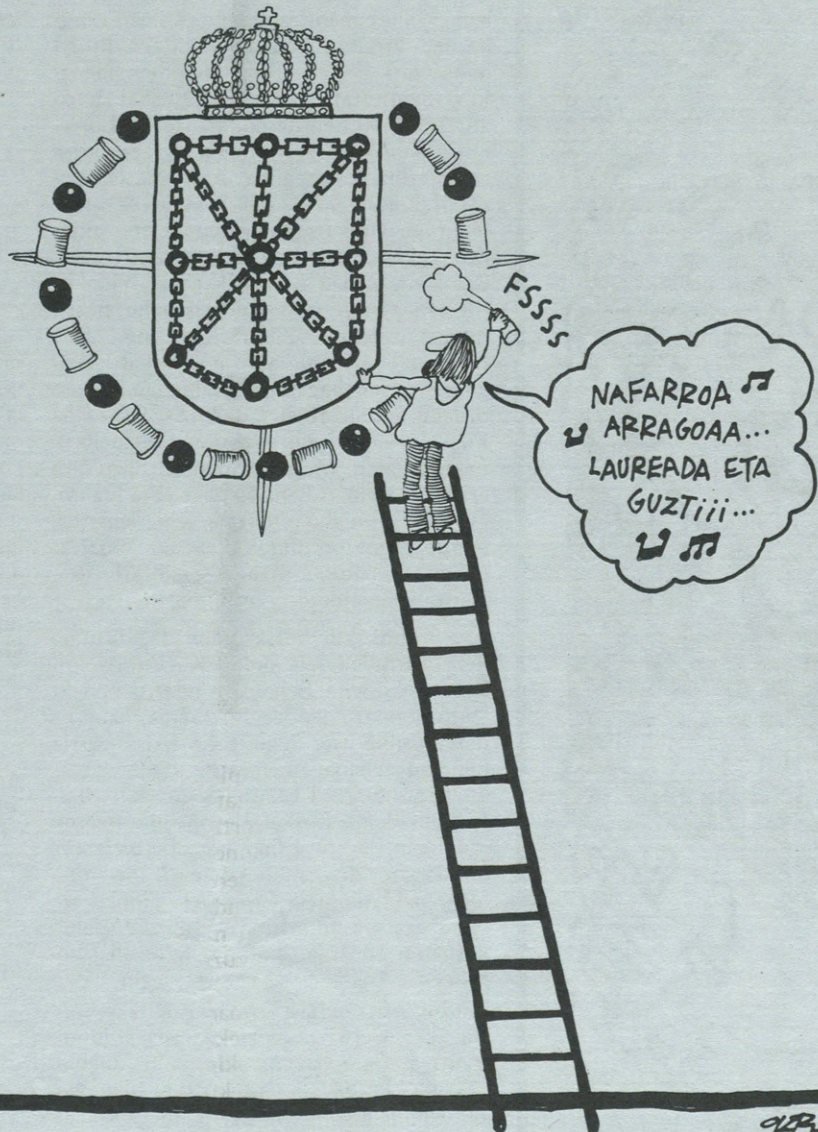
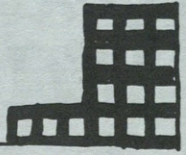
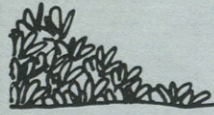
Eta badirudi Frantziak ere parte hartu nahi duela Euskal Herriko iraultzaren ibilaldian. Badirudi Ipar aldea berbizitzeko eta Hego aldea sutan jartzeko, meritoak lortu nahi dietuela Giscardek. Honek ere badu orain bere "Burgos" tikia, "Apala" kasoaren enbarazoa alegia. Ezin ahal zezakeen "Apala" kasoaz beste egin, piska bat bihurtzen hasi zitzaionean hala ere? Ba, ez. Gero esango du, euskaldunok iraultza esportatzen hasi nahi dugula. "Apala" kasoaz guk exportatu ez baina berak inportatu duela, ezin ukatuko du inork. Honen truk ekonomiaren aldetik

edota besteren batetik, nolako bentajak lortuko dituen Madrildik, Suarezek eta berak jakingo dute. Parisen elkartu omen dira eta "Apala" kasoaz ez omen dira mintzatu. Eta guk sinetsi...

Maisu-maistren deserrotzea

62 maisu-maistra Euskal Herrietik kanpora bota nahi ditu Madrilek. 180 ekarri. Estrategia honek, mundu "zibilizatuaren" badu bere izena: jenojidioa. Sasi-demokraziaren karamelo ahoratuz, gurekiko jenojidioa kontsumatu nahi da. Arazo larri batzu bor-bor dauden hontan, badirudi isilean bezala egin nahi izan dutela maniobra makiabeliko hau. Gure problemaz jabetuak dauden irakasleak, hemen behar ditugu. Hori bai, bertaratzeko, guretzeko asmorik ez lukeena, giro egoikiago baten bila kanporatzea, bidezkoa ikusten dugu. Areago, horixe da hain zuzen egin behar lukeena. Frutua emateko lur egokia behar da haziak. Eta erein aurretik, lur egokia behar. Nori eskatu zaio gure Herrian iritzia, honelako trasplante lotsagarria aurrera eramateko? Agintarien ekintza maltzur honek, irakaskuntzaren arazoa herri mailara plazaratzea eskatzen du. Eta lehenbailehen. Demokraziarekin, gizon berriak zetozkigula uste genuen. Bai zera: Azeri zaharrari ilea joaten omen zaio, ohitura zaharrak, ordea, ez. Madrilgo azeri zaharrei ere, horrelako zerbaite gertatu bide zaie.

hormasprayko

alentejoko kooperatibak

Zalantzarik gabe, Portugalen bi nazio direla ean genezake: Ipar aldekoa eta Hegoa, hau Lisboatik behera dagoelarik. Baina diferentzi hau ez da kultura diferentziak daudelako, baizik beren estruktura ekonomikoak arraz diferentziak direlako.

Ipar aldean, minifundioa da lur jabegoaren estruktura basikoa eta industria Oporto inguruan besterik ez dago. Eskualde honek Galiziaren antz handia du, eta miseri asko ikusten da.

Portugaleko alde hontan, jendea bere lurralde loturik egonez, erabat konserbadorea da, eskuineko alderdien eustaila. Lotura hau gehiago sendotu zen Gonçalves-en garaian lur hauek kolektibizatzea planteatu zenean. Beraz, eskuineko alderdi edo klase dominatzailearen aliatu handiena da eskualde hontako jendea.

Oporto, berriz, ez da estruktura honen barruan sartzen. Hiri honen inguruan industri pixka bat dago, eta langileak klase kontzientzi gehiago. Beraz, langileak bere garrantzia du. Duela hiru urte —Spinola bota aurretik— eskuinak golpe militarra ematea nahi izan zuenean, Oporton manifestapen gogorrak izan ziren Spínolaren aurka, ezkerrek antolatutakoak.

Zifra batzuk emateko, Ipar aldean nekazaritzako lurretatik ehuneko 90, 50 akre baino gutxiago dituzten baserriek osatzen dituzte. Basirritar erdiak baino gehiago 10 akre baino gutxiago dituzte.

Beharago —Portugaleko erdi aldean— jabegoa handitu egiten da eta nagusiek, beren sorrotan, langile alokatuak erabiltzen dituzte. Hego aldean, berriz, gauzak alderantziz daude. Nekazaritzako lurretatik ehuneko 64, 250 akre baino gehiago dituzten baserriek osatzen dituzte. Beste aldetik, ehun baserriek, Portugaleko nekazaritzako lurren erdiak dituzte, lurra erabat esku gutxitan kontzentratutakoak.

Beraz, Hego aldean baserrietako nagusiek lan asko alokatzen dute, beren lurra esplotatzeko. Egoera hontan nekazari-proletario indartsu bat osatu da, klase zapalduaren kontzientziarekin.

Lurraren estruktura zahar hau dagoen toki guztietan bezala, nekazaritza oso atzeratutako dago, funtsezki bi arrazoiengatik: a) Iparrean ez da posible mekanizatzetik, kapitalaren akumulaziorik egon ez delako eta b) Hego aldean, nahiz posible izan, lurjabeek ez zuten inentiborik eduki, zeren 1960. urte arte esku lana oso merke eduki bait zuten. Urte hontatik aurrera, Portugaleko emigrazioa Europa aldera hasi zelarik, produkzioeko metodoak zertxobait hobetu dira, baina ez nahikoa. Haatik, Mendebaleko Europako nekazari-

tza behartsuena da Portugalekoa.

Salazar eta, gero Caetanoren denboran, Portugaleko Alderdi Komunista errotzen joan zen eskualde hontan, nahiz Europa alderako emigrazioak egoera asko lasaitu. Baina 1974eko krisi ekonomiko mundiala zela eta, Portugalدار asko etxera itzultzen dira, berriro egoera radikalizatzen delarik.

Hortik aparte, Lisboa inguruko langileria ere, krisi ekonomiko honen ondorioak sufritzen hasi zen, beren borroka nekazarienarekin batu zelarik. Indar hauen kanalizazioa Alderdi Komunisten bidez egin zen, neurri handi batean behintzat.

Behin 1974eko Apirilaren 25eko "krabelinen iraultza" gertatu ondoan, langile hauen ekintza gogortzen, eta sendotzen joan zen. Era honetan, 1975eko udan, langile hauek, Alderdi Komunistaren laguntzarekin, latifundio hauetatik jabetu ziren, kasu askotan nagusiak espulsatuz eta langileen zuzendaritzapean ezarriaz.

Gero, ekintza bera Ipar aldean egitea nahi izan zen, baina nekazari behartsu eta aberatsen oposizioarekin topatu ziren Portugaleko lur guztiak kolektibizatzeke planak hankaz gora joanez.

Soares sozialdemokrata gobernuaren buru izendatua izan zenean bere helburu-

etako bat Alentejoko (Hego Portugaleko eskualdearen izena) langileen espropiazioak beren jabeen itzultzea izan da. Baina kolpetik kentzea arriskugarria izanez, taktika maltzurragoa erabili du.

Soares lehen ministro bezala aukertua izan zenean, Cardoso jauna jarri zuen nekazaritzako ministroa bezala. Cardoso hau, alderdi sozialdemokrataren ezkerrean zegoen. Beraz, gizon hau onhartua izan zen nekazarien aldetik.

Ministro honek Alentejoko nekazarien joko onhartu zuen, laguntza ekonomiko (kredituak, e.a) emanez. Beraz, Soaresen programetan ez zen sartzen Cardoso egiten ari zena eta gobernutik kalera bota zuen.

Gero izendatu zuen ministro berriak, Soaresen planak hobekiago bete ditu. Hori dela eta, kredituak moztuak izan dira; abstentzionistak beren lurretatik 75 akre erabiltzeko eskubidea dute; kooperatibetako lurra lehengo nagusiei itzultzea, e. a.

Hortarako kredituak razionalizatu eta laguntza ukatu egin die kooperatibei. Politika hau aurrera eramateko aitzaki bezala, kooperatiba hauen lurra produktiboak ez omen ziren eta hortatik inbentario ez-erentableak ez egitea eta kredituak ukatzea. Azken finean, Alentejoko 400 kooperatibak puskatzea da, beren antzinako nagusiei itzultzeko.

Beste aldetik, eginahalak egiten ari dira kooperatiben barruan eztabaidak sortzeko, komunisten hegemonia eror dadin. Hori dela eta, Alderdi Komunista kritikatu duten militanteak kanpora botatzen izan dira. Halaz ere, barruko gatazka ez da amaituko oraindik.

Azkenik, Alderdi Sozialdemokratik, eskuin indarren laguntzarekin, reforma agrariaren lege berri bat pasa dute parlamentuan, lur kolektibizatuak lehen bait lehen esku pribatuera pasa daitezkeen.

Lege hau dela eta, kooperatibalariak bildur dira lurra kenduko ote dizkieten eta lehengo astez manifestatu egin ziren, poliziarekin enfrentamendu gogorrak izan zituztelarik. Badirudi langile hauek ez daudela prest nolanahi beren konkistak galtzeko, baina zaila izango dute.

Portugaleko iraultza politikoa, lehen momentu ezkertiarrek ezagutu ondoan, estabilizatzeko eta eskuitarren eskuetan erortzen ari da, joko hortan, sozialdemokrazia — Soares buru delarik— tresna egoia delarik kapitalismoa sendotzeko.

B. BAKAIKOA

erdia zatitzen denean

Zenbait egunkarik esan du aste honetan Suarez Giscardekin egon denean ez dituztela bi kontu arantzetsu hauk aipatu: arrantzaren problemak eta Apalaren egoera. Bi kontu hauen aipaezaren arrazoia ez zen berauen arantzatasuna, Suarezentzat, bi gauza hoiek baino inportanteago. Europar zeharko bidaia zelako baizik. Eskaleak eskatu egiten du, eta ez besterik. Suarez gauza batera joan da Europara: CEE.n sartzeko Europako beste gobernuengandik baietza lortzera. Hori lortuz gero, hiru gauza lortuko lituzke; bata Estatu Espainolean demokraziarunzko bidea erraztea CEE.ren laguntzarekin oligarkia klase nagusi bezala irauteko; bestea UCD.ren alderdi bihurtze prozesua zuzentzea, eta hirugarrena Suarez bera UCD, gobernu eta parlamentuaren buru bezala jarraitzea.

Dirudienez, ez Europako beste gobernuentzat eta ezta USA.ko gobernuarentzat Estatu Espainoleko burjes demokraziaren sendotzea ez dago argi; bere interesak, multinazionalen interesak bederen, ez bait dira egoera kritiku batean gorderik egongo. Suarez loturik aurkitzen da. Suarezren jokoa kapital multinazionalari Estatuaren ateak irekitzea zen CEE.an integrazioaren truk. Bata lortu du: orain USA.k bere bankuak hemen jartzeko eskubide guztiak ditu, kapitalaren inbertsioa direktoki aurrera eramateko. Bestalde, Apalaren kasua Espainol gobernuarentzat oztopo handi bat da. Apala Giscardek Suarezi zamara botatzen dion lokarri bat baizik ez da izan (inork ez dezala pentsa Apalaren estradizioa Suarezren gobernuari interesatzen zaionik). Suarezek ez du ezertxo ere lortu bere bidaia horretan. Bere lorpen bakarra zera izan da: Europar zehar zebilen bitartean UCD eta gobernuaren barneko krisia handitu egin dela; sozialdemokratak, liberalak eta kristaude-mokratak zenbait gauza galdetzen hasi dira Suarezren egitarauari buruz. Ez daude akort bere politikarekin, krisi ekonomikoa konpontzeko hartu diren neurriekin; nazionalitateen arazoa— Euskadirena buru delarik— begi guztien aurrean

Suarezek eraman nahi izan duen politika itzaltzen dute. Areago, Suarezek ez du bere politika erakutsi ez duelako politika konkreturik; joan den asteko artikulutxoan aipatzen genituen puntuak ez ziren hori besterik. Gaztelaniaz esateko, "a salto de mata" ibiltzea ez da politika egitea.

Irteera bakar bat zuen UCD.k, irteera bakar bat du: PSOE.ren egitarauaren zatitxo batzu eskuinetik aurrera eramatea. Honela konpreni dute bai sozialdemokratak eta bai liberalak (55 aulki parlamentuan bien artean); beldurraz ikusten bait dute Alemania eta USA.ren postura atzerakoiak Estatu Espainolaren aurrean; eta beldurraz ere Europako ezker eta eskuin aldeko kritikotasuna. Hemengo egoerari buruzko eztabaidak burruka elektoralaren tresna bat bezala harturik, bakoitzak bere herrialdean, baina beti atzerritik. Honen gainetik Estatuaren barneko kontradizioen konponketa dator; kristaude-mokratak, Alvarez de Mirandaren ahotik, "gobierno de concentración nacional" delako baten alde jarreratzen dira, hots UCD eta PSOE.ren arteko gobernu baten alde, beharbada beste indar politiko batzuei parte hartzen utzirik. Honek bere logika du: koerente ez den alderdi batek ezin du politika koerenterik egin, ezin du politikarik egin, eta koerentzi falta hori oligarkiaren arteko kontradizioen agerpen bat baizik ez da. Pakto sozialaren funtsa PSOE.kin batera gobernu bat formatzean legoke; baina nola klase burruka ez den garbi agertzen maila politikoan, egiazko klase kontzientziarik ez dagoen ez zapaltzaile eta ez zapalduen artean, oraingoz, ahalik eta oligarki-ak homogeneitate minimo bat lortu arte, pakto soziala ez da posible, ez da posible burjes demokraziaren finkotasuna Estatu Espainol mailan.

Erdia zatitzen denean ez da gelditzen erdirik... eta ez zer erditzekorik.

-Baxade, cobardes!

Castelaok gerraren lehen hilabetetan egindako grabaduetako bat.

U.P.G. gurekin

Union de Mocidades Galeguistas, UPG-eko Gazteriaren Kongreso amarian geundelarik, Bautista Alvarez eta Elvira Soutorekin hitz egiteko parada eduki dugu. Bautista Alvarez Komite Ejekutiboan dago eta UPG-eko sortzaileenetarikoa bat dugu, gaur egun erakundean dirauen bakarra. Elvira Souto, gazteagoa mintzaera beroagoz UPG-eko Idazkari Nagusia dugu. Haiek dute hitza.

UPG: UPG, 1964.ean sortzen da, batzuk "Mocidades Galeguistas"-delakoan ibilitakoak ginelarik, besteak Partido Galeguistan (1936.ean sortua) edota herbesteko PCEn. Alderdi bezala ez da definitzen eta hamar puntu oinarritzat, Fronte itxura hartu zuen. Hirugarren puntua zen, batak bat, geroko eboluzioaren giltzarria. Agintea gailego herriarentzat, obrero, ma-

rinel, eta nekazariantza beraz, behar luke izan. 1970.ean marxismo-leninismoaren bidetik abiatu ginen, 1974.ean bertoko komunisten alderdi bihurtu arte. Sortzean eta lehenbiziko urteotan burjes ttipiak, obrero eta enplegatu talde haundi bat bazen ere, orain langile industrialak dira nagusi. Benetako alderdi komunista hauxe dugu Galitzan; eboluzionatuz doa egune-

ro, egunetik egunera barnatuz doa herri klaseetan. Horrexegatik bultzatzen ditugu herri oldeen organismo batzuk: ERG, estudiante mailan, bi mila afiliatu inguru duenari, ING-SOG eta UTB biltzen duenari, Comisiones Labregas nekazari mailan aritzeko eta SGTM eta Comisiones Marineras marinel eta arrantzaile mailan sakontzeko. Olde organismoak direlarik eta sindikal mailakoak, erreibindikape-nak ez dira erabatekoak izaten, horrexegatik hain zuzen jende gehiago parte hartuz doa. Bestaldetik, joera politiko independente bat daramate. Baina herri nazional autogobernarako "Baseak" ditugu.

Z.A.: Marxista-leninistak zaretela diozue. Nola lotzen duzue Independentziaren aldeko burruka eta leninismoa, independentziaren eskubidea eta autodeterminazioaren teoria?

UPG: Marxek autodeterminaziorako eskubidea nazio zibilizatuentzat bakarrik onartzen du. Leninek, oster, nazio guztientzat. Aurrerakada izugarria da. Baina abstraktuki bakarrik onartzen du eskubide hori. Horrexegatik daude horrenbeste alderdi leninistak, praktikan, benetan, ez dutela eskubide hori onartzen. Beren erakundeak estatu mailan mugatzen dituzte. Iraultza Sozialistek berriz, hauxe, erakutsi digute: inperialismoaren kontrako burrukak mundialak direla. Burrukan dirauten herrialdeetako alderdi marxistak beti saiatu dira Leninen Autodeterminaziorako eskubidea konkretatzen: gu ere saiatzen gara, horrexegatik gara independentistak.

Z.A.: Diozuenez inperialismoaren kontrako burrukak mundialak dira. Iraultzaileen arteko solidaritatea hala behar luke ezta? Nola zertzen duzue praktikan internazionalista bat? Zer diferentzia ikusten dituzue Galitza eta Euskal herriarekiko? burruka honetan elkar aurreratze-ko?

UPG: Diferentziak? Euskalherriak eta Catalunya zapalkuntza politiko eta kulturala dute. Galitzak, berriz zapalkuntza koloniala du. Ez dago bertako klase domi-natzaierik, inperialismoak zeharo azpiratzen bait du hemengo burjesia. Bertako burjes klaseak bitarteko-harreman bat, bitarteteko-funtzio bat besterik ez du egiten, beraz. Galitza industriatu gabe jarraitzen delarik eta hona industria arriskutsu, kutsatzaileak etabarrekoak, soilik, ekartzen dituztelarik. Geure internazionalismoa nola zertzen den? Bidea eta helburua hortik ba doa ere ez dugu zehaztua, eta orain estudiatzen ari gara, praktikotasun batetara heltzeko. Orain arte, "Brest-eko Agiria" izenpetu dugu, baina akordio hori efektiboa baino gehiago itxurezkoa, formala, izan da. PSANekiko harremanetan ibili ginen, denbora labur batez izan bazen ere, eta harreman horrek posiblez-tatu zuen ETako komando bat hona etortzea. Orain EIArekiko jarri gara harremanetan.

Burruka harmatuaz eta beste

UPG: 1975.ean hemen egindako burruka harmatuaren balantzea oso negatiboa izan zen (preso atxilotzeak, militante bat hil da...) Bainan bestetik herriak gurenakako, donfidantza sendotu zuen, eta guk geureganakoaz ere bai, teoriak esaten genuena praktikara eramateko gai ginelako. Galitzari dagozkion burrukamolde konkretok aztertu behar ditugu. Gaur egun, ez dugu burruka harmatua praktikatzeko politika baitan, politikaz, gehiago fidatzen garelako. Burjesiaren aurka, oster, argi dago burruka harmatuaren beharra, burjesia hautsi nahi badugu behintzat.

Z.A.: Jarraitzen dute hizketan hitz bat aski zaie horren ingurua azal diezaguten. Jarrai, mintza bekigu UPG-k).

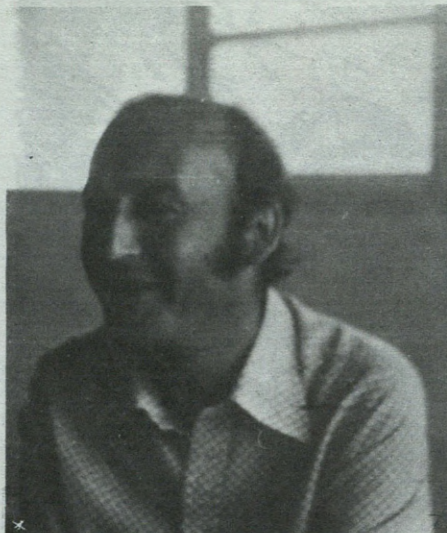
Z.A.: Izandako Hauteskundeak?

UPG: Agintera ez goaz botuen bidez. Hauteskundeetan gure programa azaldu dugu eta lau haizetara hedatu ere. Legeztapenaren problema genuen, berriz, Bloke Nazional Popular Gailegoak, bakarri, defendatzen bait zuen programa anticolonial bat gure herrirako. Gobernua konturatu da problematika kolonialaren indar-ere karpe-naz. Horregatik egindako ahaleginak eta gezurrak: Hauteskunde bezperan As Encrobas-eko apaiza hil zela zabaldu zuten (ANPG-eko kandidatoa zena). Zailtasunak? Legalak ez izatea, baliakizun ekonomikoen gabezia, prentsaren boikota, prentsa eta zenbait alderdi politikoren gure kontrako kanpaina... Halaz ere hedatu dugu gure lan alorra, nekazari alderditan batik bat, eta gaurko, populazioaren erdia baino gehiago nekazari da Galitzan.

Z.A. Barne zatiketak?

UPG: Lehenbizikoa ... zatiketa ez da izan baina tira. APG izenaz ezagutzen dena. Hau ANPG barruan gertatu da. Eztabaidak izan ziren, interprofesionalen aldetik lehen biltzar plenarioari buruz. Ez zeukaten inolako base-ordezkaritza, inolako errepresentaziorik; aspertu zirenean joan ziren. Orain APG hori egin dute.

Bigarren, nolabait esateko ez da, inolaz ere, "adar disidente" bat (gogor ekin dute puntu honetan,) nonbait esan denez. Batzuk, expulatuak izan ziren, Mendez Ferrin bezalaxe 1974.ean eta besteak inoiz ez dira UPGan egon. Talde honetan dago, egia da, UPG-eko sortzaile bat, Luis Soto, Bainan hori Mexicon egon da 1966. etik orain arte. Itzulia egin du eta ez du UPG-eko inorekin hitz egin, bere lagun batekin baizik: Mendez Ferrin UPG-eko beste sortzaileak urteak direla, alde egin zuten; baina ez irizpide desberdinak zituztelako iraultzak bere eskakizunak dituelako baizik. Egune-tik egunera gehiago eskatzen du eta zenbait bide erdian gelditzen da. Zatiketa honi buruz, berriz, prentsak egin duen joera, talde bat promozinatuz etabar, ez da noski, horren alde dagoelako, gure alderdiaren barne-tinkotasuna apurtzeko asmoz dagoelako baizik. Ez dute lortu, oster.

Bautista Alvarez, UPG-ko komite ejekutibokoa.

Aliantzak

UPG: Hemen, Galitzan, estrategiko mailako aliantzak, soilki, egiten ditugu. Printzipioz, ez ditugu beste aliantza moetak baztertzeko; funtsezko arazoa da norekin elkarrekin gaitzeko, ordea. Hemen baditu tradizioz eta ingurumariak gailegoak diren alderdiak, beren planteamenduak berriz, klarki aski espainolak agertzen bazaizkigu ere. PSG-delakoa eradutzat har genezake: hauteskunde garaian PSOE-ekin negoziaketan egon zen, lehenago FPS-en integratua geroxeago irten bazen ere... bere galitzar praktika ez da klarki agertzen. Bihar ager baledi, praktika anticolonial garbia daraman alderdi bat, nahiz eta alderdi langile bat ez izan, ez genuke inolako problemarik harekin elkartzeko. Gaur horrelako alderdirik ez dago. Herri Iraultza bat, nahiz eta alderdi langile bat ez izan, ez genuke inolako problemarik harekin elkartzeko. Gaur horrelako alderdirik ez dago. Herri Iraultza Nazionala, bestetik, langile klaseek, bakarrik, eraman dezake aurrera, hau da, laborariek, marinelak, obreroek, profesionalak eta burjes tipiak. Horregatik ulergaitza da merkataritza edo industriar burjes ttipiaren alderdi baten posibilitatea Galitzan. Gure herria kolonizatua dagoelako, hain zuzen, Espainol Estatu eta Galitzaren arteko harremanetan, kolonial harremanetan bizi den burjesia bat esistitzen delako. Hori dela-ta bitarteko-burjesia hori zeharo azpiratzen dute jarrera espainolistek. Lehenengo hauteskundeetan, Euskal Herrian kasu batez, PNV-ren garaipen bat izan zen tankera, horretako burjesiaren interesa defendatzen bait digu, hain zuzen. Hemen bitarteko burjesiaren interesak defendatzen badute ere ez da inolako politika nazional baten alde ahalegintzen direlako. Madrilen pentsaturikako estrategia bat damatelako baizik. Horregatik, Gal-

itzak zapalkuntza koloniala sofritzen delako abertzale burjesia ttipiaren alderdi baten pentsatzea zaila zaigu. Catalunyan eta Euskalherrian diferentia da, han burjesia nazionalak esistitzen bait du. Hemen ez.

Z.A.: Pausatzen gara, zintari jirabiratu behar (bait diogu, zigarro bat piztu eta berriz enroilatzen gara).

UPG: Eguneroko praktika, beti kontrasesanekoa izaten da. Orduan egin daitekeen aliantza bakarra da printzipio zenbaiten inguruan: burruka anticolonialista kasu batez. Ikusi dugunez, ez dugu maila horretan aliatu posiblerik. PSG baino eskuinago daudenak.

Badira ere espainol ingurumarian aritzen diren alderdiak; horiekin marxismo-leninismoa bezalako deklarazio abstraktuak bakarrik, ditugu batera. Ez dugu bada, kasik deus batera. Taktika alorrean eta maila oso kointural batetan, kasu batez, aliantzak egin daitezke. Alexandro Bovedaren heriotz urteburuan, kasu batez edo greba batetan. Horregatik Uztailaren 25.ean geu bakarrik, joan ginen. Gure ustetan, ez dugu inolako aliantza formalik, inolako aliantza fantasmarik, behar. Hori et horrela, geure printzipioekiko traizio bat litzateke. Guzti hau laburtzeko, hauxe esan genezake: Galitzako nazional askatasunaren aldeko gataska duten abertzale erakundeekin bakarrik elkartu gaitzeko aliantza estrategiko batetan; gaur egun UPG, bakarrik dago, bide hortan. Erakunde espainolisteekiko estatu mailan aritzen direnekiko, oster, taktika mailako aliantzak, oso kointuralak, beraz, egin ginitzake. Gaur egun, guzti hau gehiegi ez luzatzeko, indarren korrelazioan soilik; eta langile alorrean sindikalizazioan, politikagintzan ez du kapazitatearik. ANPG-ek bai. Besteak (Bautista, irrifarrez hasten da, orain) taldeak besterik ez dira. Langile mailan, CCOO-urte askotan sindikal mailako erakunde bakkarra izan da, hamalau urte delakoa delarik hasia baitzen geroxeago USO eta UGT agertu ziren eta azkenik sindikalismo nazionalaren lehenbiziko nukleoak agertu ziren ere, Coruñan, Vigon eta Ferrolen. Lehenbizikoz alternatiba bat sortzen maila horretan. Franco hil ondoren asko hedatu da eta gaur egun CCOO-direlakoan parean daude.

(ZA: Denok presaka gabilta, UPG-ekoak gu baimo gehiago, noski.

UPG: eskertzen dugu, gaingiroki bada ere, ezagutzeko aukera eman digutelako, prentsa burjesak "koronelak" deitzen dituzten hauengatik agurtzen gara)

bat batean

ARRANTZALEAK, ATAKA ESTUAN DIRAUTE. Abuztuaren azken aldera Oreja Agirre ministroarekin mintzatu baldin baziren sindikal Konfederakuntzak, ez da geroztik aurrerapen handirik gertatu.

Sindikal Konfederakuntzek jakin erazi zuten elkar hizketa haren ondotik. Suarezekin mintzatzeko eskaria eginik zedukatela eta jestio hau-ek denak, hutsean geratuz gero, 15ean hasi eta 22ra bitarteko geldialdi bat eginen zutela Kantauri itsasoko portu guztietako arrantzaleek. Hala-ber, hilaren 20erako manifestazio bat prestatu da.

Irailaren 5ean, Sindikal Konfederakuntzetako ordezkariak Madridera joan dira, Jimenez de Parga Ministroarekin elkar-hizketatzeko. Aurretik, konfederakuntzekin mintzatu ginen eta esan ziguten ez zela jakiterik nola bukatuko ziren elkarriketak. Suarez-ekin mintzatzea oraindik inolako konfirmaziorik gabe zen gainera.

Bitartean, Trintxerpen manifestazioak izan dira eta paroan aurkutzen direnen alde diru biltzeak egin izan dira. Jai aldi batzu ere eratu di-ra.

Pasaian, armadore eta arrantzaleen artean elkar-hizketak izan dira, dirudienek armadoreak arduraz zeudelako aste beteko paro posible hori dela eta. Konfederakuntzek erantzun zuten ez zezaketela ezer ere esan Madrilgo elkarriketen ondorioak ikusi arte.

Arrantzaleek eskari plataforma bat prestatu dadukate eta aspalditik ari dira hori lortu nahirik. Oreja jaunari ere agertu zioten eta hurrengo ministro kontseiluak azter zezala eskatu zioten baina ez zen horrelakorik gertatu. Honek, giroa txartu egin zuen arrantzaleen artean. Horregatik aste beteko paro egin zela elkarriketa hauetatik ondorio taxuzko bat sortzen ez bada.

Arrantzaleek, 30.000 pezetatako paro-soldata minimoa eskatzen dute eta kasu orotan, seguridade sozialari eginiko azken kotizazioaren ara-bera egin dadila ordaina.

BASAUROKO PROFESIONAL ESKOLAN BERRIZ ERE BORROKA. Martxoaren 730garen alean beri eman genuenez, ikasleak keja asko dauzkate bai zuzendaritzaren aurka, bai irakasle askoren aurka. Eta arrazoiak hauek dira: Zuzendaritzako jaunak industrian egiten dute lana eta irakaskuntzarako denborarik ez dute. Irakasle gehienekin beste ainteste gertatzen da; industrian dute beren lan nagusia, eta gero eskola emten dute. Ikaslegoaren betiko keja batzuk hauek dira: retrasoak, ordua baino lehen bukatutako klaseak, irakasleak klasera ez etortzea lanagatik.

Bi hilabtez egon zen Eskola itxita, eta ikasleek Basauriko kaleetan egin zituzten manifestapenak zuzendariaren dimititzea eskatuz. Basauriko Hauzo Elkartek ere parte hartu zuten arazo hontan, eta Eskolaren egoera negargarria ikusi ondoren, ikasleen alde jarri ziren, zuzen-dariaren dimititzea eskatuz. Orain bidalia dute informe bat Madridera, Edukazioko Ministeriora. Basauriko Eskola Profesionalaren egoera tris-tea azalduaz eta soluzioak eskatuz eta eskainiaz.

Orain arte ikasleek egin dituzten erreibindikazioak ez dute erantzunik izan, amenazo beltz eta itsusiak baizik zuzendaritzaren alde dauden irakasle batzuen aldetik.

Jakin ere, jakin behar da, irakasle guztietatik; Eskolan irakaskuntzan bakarrik lan egiten dutenak laurden bat besterik ez dira: 12 edo 14 Hauetatik 8 kalean utzi ditu zuzendariak. Hau da orain arteko borrokaren fruitu pozoitua, baina ez da bakarra izango. Borroka luze ho-nek beste fruituak ere emango ahal ditu. Bestela beti jauntxokeriaren hankapean ito beharko dugu, eta 1.100 ikasle dituen Eskola batek suer-te hoberik merezi du.

NAFAR LANGILE KOMISIOEN KONFERENTZIAN. Irailaren azken egunotarako nafar langile komisioen konferentzia egingo da. Konfe-rentzia delakoa ospatu baino lehen afiliazio kanpaina bat muntatu dute. Ezagun denez, beste hiru probintziekiko harremanak kasik moztuak izan ziren Maiatzaren 8/15 egunetan, Amnistiaren aldeko bigarren astean, nafar langile komisioak kaleetan egiten ari zen burrukaren alde agertu ziren, Camachok eta CC))-etako PCEkideak kontra agertzen zirelarik garbiki.

Bestetik eta nafar langile komisioetako abixu eman gabe PCEk Euskadiko CC00etako Idazkaritza berri bat antolatu zuen, Tomas Tue-ros buruan zegoelarik. Tomas Tueros-Euskadiko CC00etako Idazkari Orokorra bide hortatik bihurtua, PCEko Komite Ejekutiboan dago. Idaz-karitzan agertu ziren besteak ere PCEko jende ezaguna dugu ere: David Morin, Castañareres, Carrasco... Lexoan denon artean aukeratutako Idazkaritza bide bazterrean gelditu zen beraz.

Jokutira horren ondorioaz, nafar CC00-etako ehun eta larogei militaktek — Nafarroako direkzio osoa barnean— agiri bat egiten zuten. Hartan Lexoako Asanbladaren akordioak ez errespetatzea salhatzen zen, Amnistiaren aldeko bigarren astetik aurrean CC00-etako Permanentea ez bait zen bildu ere egin. Geroxeago nafar langileen kanporaldiaz aritzen zen pasaurte luze batetan: "... las noticias de la formación de ese lla-mado Consejo Confederal " (Tueros buruztat duela) " las obtuvimos por la prensa..... porque deliveradamente se se ha prescindido de cualquier tipo de consulta. Y es más, pese a la clara y transparente decisión confirmada muchas veces, de las CC00 de Navarra de concebir a Euskadi como nacionalidad en base a sus regiones históricas entre las que en primer lugar se encuentra Nava-varra... la formación del Consejo Confederal de Euskadi trata pues de separar artificial y desaprensivamente a Navarra del resto de Euskadi".

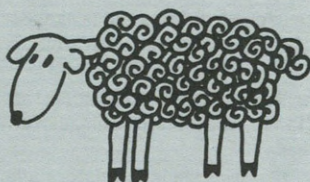
Azkenekoz, Euskadiko CC00-etako direkzio berria, "consejo Confederal" —delako hori ez onhartzeko arrazoiak ematen zituzten: "... la Unión Provincial de Navarra no puede reconocer a ese organismo creado sin su participación..." Prozesu luze hau ikusita, interesgarria izan dai-teke hilabete honetan egingo den Nafarroako langile komisioen Konferentzia. Azken batez, burrukazko jarrera bati begira, barne-demokrazia le-henbiziko preminatzat eduki ohi baita.

ZAPATALGINTZAKOEN GREBA. 15 egun iraun du zapatagintzako 50.000 langilek eraman duten grebak. Beren eskakizun, konbenio kolekti-boaren berritzea zen. Patronalaren ezetza ikusirik, Elchen hasi zen. Negoziaketak aurrera eraman dituztenek, asanbleetan eta demokratikoki au-keratuko errepresentanteak izan dira. Hilaren 23an, Elcheko Altabix futbol zelaian asanblea ospatzen zegoela, Polizi armadak gogorki eraso zien langileei; ondorioak, hainbat egurtu eta zauritu grabe bat.

Egunak jarraitzen zuten eran, greba zabalduz joan zen: Valencia, Alicante, Murcia, Albacete, Logroño, Cádiz eta Nafarroara. Entrepresari-ek, asanbleetako errepresentateak ez zituzten onartu nahi, baina beste biderik ez zitzaizkien gelditu.

Mugimendu Asanblearioko ordezkari batek zioen, "garaituak sentitzen garela ez dugu utzi greba, administralgoak eskatu digula-ko baizik. Ez da berdina patronalaren edo administralgoaren aurka joatea, honela jarraitzeak ondorio gogorrek ekar diezaiukeen, eta rrepresa-lia, indar errepresiboen jokera, eta ez dakigu asanbladak asimilatuko zuen.

Demokraziren gobernu berriak lehen eztatadatu zuen arazo ekonomikoa, diputatu eta senatoreena izan zen; eta guk ehuneko 24,95ko al-txaketarekin gelditu gera".

xuberoko artzainak berriz oldartuak

Xuberoan, CIZE-eko mendietan, delako "Apatexaro" tokian artzainak bigarren aldiz bildu ziren "kaiolar" baten egitearen protestatzeko.

Kaiolar hau "Syndicat de Cize"-k eragin du, beste bi uritako (Gamarte eta Ahaxe-ko) hiru laborariren taldeei lautua izan dedin. Hau abuztuaren 17an gertatu zen, baina horrelako beste gertaera berdintsu batentzat ere, artzainak elkartu behar izan zuten, kontra altxatuz.

Cize sindikatoari idatzitako eskutitza

Artzainak hontaz oharturik. Cize Sindikato buruari, Intxauspe deputatu jaunari, eskutitz errekomandatu bat bidali zioten, zazpi artzainen sinadura zera-mala. Eskutitzan beldur direla beren mendia kanpotarretaz eresia eta kontrolatua izan dedin adierazten zioten. Eta, problema honetaz argiki eta garbiki mintzatzeko biltzar bat, interesatuak diren pertsona guztiekin, egin nahi dutela. Biltzar honetara batez ere lurgabeko artzainak etorri behar dutue zeren luutzen diren lurzatiak beren lehen lan-instrumenta bait dute eta hori gabe ezin lirarteke bizi. Artzainek horrelako politika bat ez dute onartzen ahal, goiko erabakiak "teknokratikoak" direlako eta beren interesen kontra doaz; azkenik beraien bizi-egoera dudana eta arriskuan jarriarik.

Eskutitza bidalia izan zen baina gaur arte ez dute erantzunik hartu. Sindikatoak ez duela dialogoa maite, orain arte ukatu duela, nabarmentzen dute. Artzainek erabaki hau berentzat biziki lanjorosa dela jukatzen dute, ondorio gogorrak dekarzkielako!

Gertatutakoa kaiolarran

Abuztuaren hasieran artzainek kaiolar baten muntaketak galarazi zituzten. Lehenik Sindikatoko guziak bildu, elkar-tu eta eztabaidatu behar dute; nahi dutena, hots, Cize-mendiko lurak bertako eta inguruetako artzainetaz baliatuak izan daitezen eta ez atzeritarretaz, hauek lurgabe utzirik.

Apatexaren goizeko hamarrek ziren. Kaiolar tipi eta ilun batean han ziren hamar artzain eta Carricart jauna, Lakarreko "entrepreneur" edo etxe-eragilea dena, ohe baten ertzean jarriarik zela. Artzainek kanpoan, euria jo eta ke ari, bideerdian artzain guztien autoak jarriarik Carricart jaunaren kamioneta blokatu zuten.

Aspaldiko kaiolak ez dute lehiorik, iziki tipiak dira eta partikulariki ate hestu minimo (IM. 50 baino goragoak ez dira) dituzte. Carricart jauna beste bi langilekin izango den kaiolar "modernoaren" lehen hastapen eta zimenduak egitera joana zen. Modernoa izango (edo ez da izango) dituelako. Carricart-ek berehala "Gerdarme"ei dei egin zien "gertaeraren konstatua" hartzeko. Denak poliziaren zai ziren. Beraz Lekunberri-ko bi "gendarme" eguerdi aldean heltzen dira eta han (blokatzen zituzten autoak) ziren autoen zen-

baki edo xifra guztiak biltzen dituzte. Azkenik polizien burua bakar bakarrik kaiolara abiatzen da eta han sartzen. Etxolan hogeit bat pertsona ba zen: bitartean beste inguruetako urietatik joanak. Lasarre-k, polizien nagusiak, hango guztiei beren ize-nak galdetzen eta hartzen dizkie. Gerorago, zerbait edanik, etxolatik irteten eta joaten da. Carricart jauna ere abiatzen ahal da, bere kamioneta askaturik lortzen duela.

Carricart-en jokaera harrigarrienetakorik da: honek atxemanikazko konstrukzio baimena 1973garren urtekoa da; berak dioenez urriaren 15erako bukatua izan behar du bere lana bestela, berandu ibiltzekotan, egun oroz indemnitete bat oraindu beharrean izango da. Nola lau urtez duen baimen batez, bat batean urriaren 15erako bere etxola prest eta gertu izan behar du?

... Lasarre-k polizien buruak, ere duela bi aste etorri behar izan zuen eta arazoa aski ezagutzen duke. Lasarre-k galdetzen die: "Ez duzue beraz, oraindik Cize sindikatoaren errepoturik? Zer eskatzen duzue?"

Artzainek: "Denek elkar gaitzen eta hemengoek jain dezaten hau zertan den, eta, beraiek erabaki dezaten eta ez goiko indartsuek gure orde mintza!"

Mendi hontako kaiolar guztiak lurgabe baina artaldean artzainentzat izango direla errespetatu eta onartu behar dute kontrato horiek, kaiolarrak ez kanpotarren zerbitzutan jarri, orain egiten ari diren bezala, guri fitsik esan eta guk jakin gabe!"

Artzain batek ere dio: "Ez gaude beste artzain taldeen kontra, baina gure lana baketan egin nahi dugu, kanpotarrek ez gaitute poxelatu behar!"

Poliziak ez daki, berriz galdetzen ari, —"Baina, hona etorriko direnak ardiak ba dituzte?"

—"Ez dituzte beren artaldeak hemen atxikitzen. Batek salbu. Baina ez ditu pertsonalki beren ardiak gordetzen, beste bati ematen dizkio."

Urte osoan hutsik gelditzen diren kaiolarrak dituzte. Eta kaiolar horietarik bat, luaturik izango dela entzun dugu. Ezinezkoa da, hamar miloi galtzen dugu, erdia estatuak pagatzen, eta guri, kaiolar zaharren konpontzeko dirulaguntzak ukatzen dizkigute, gureak sei hilabetez erabakiak direlarik!"

—"Behar bada beren semeak geroago zerbait egingo duteke..."

— "Baliteke, baina guk orain mendiak gure artzainenak izango eta iraungo dutela segurantz behar dugu."

Dena, oraingo baretasun haundienan iragan da, inolako indarrik gabe. Baina artzainek iraungo ahaliko dute baketasunean? Bitartean Cize-ko sindikatuak gauzak gaizkiagotzen uzten dituelarik. Kanpotarrei lurra saltzea, (salatzea), maiteago du. Dirudun beti txapeldun? Artzainen borroka segitzeko da!"

KUKUSU

E.H.N.E. PLAZARA

Irailaren 4ean, 500 baserritar elkartu ziren Tolosako Iparragirre zine-
man. Bilkura honen zentzua, Euskal Herriko Nekazarien Elkartasunaren
lehen Batzar Nagusia ospatzea zen.

Lehen agurra, Irulegik, eman zigun:
"Elkarte honen lanean, bizkarra denok
jarri beharko dugu. Ez digu inork essango
zer egin behar dugun, zeren arazoa gurea
da eta guk ezagutzen dugu, beraz guk
konpondu beharko dugu. Ez gaitzen utzi
besteen eskuetan, haizeak orbela erabil-
tzen duen bezela, gu ere erabiliko bait gai-
tuzte."

Biltzarraren egitaraua adierazi ondo-
ren, bertako puntuak aztertzeraz pasa zi-
ren.

EHNE noiz eta nola sortu zen eta
emandako pausoez, Manuel Odria mintza-
tu zen. Azken urte hauetan, hainbat kez-
ka eta buruhauste baditugu. Hau dela eta,
duela urtebete lagunarte koxkor bateta-
tik sortzen hasi zen proiektu hau. Honen
helburua, baserritarrek ditugun arazoei
ahal den erantzunik eta irtenbiderik ta-
xuzkoenak ematea zen.

Herri eta bailara guztietan hasi ziren
problematika hau agertuaz. Honela, Aza-
roaren 21ean, 50 bat baserritar elkartu zi-
ren Andoainen, ordurarteako pausoak az-
tertu eta aurrerakoak erabakitzeko. Ber-
tan, komisioko bat hautatu zuten.

Martxoaren 20ean, berriro ere elkar-
tzen dira Andoainen, oraigoan 150
bat dira. Hemen hartzen du EHNEk gor-
putza, eta estatutuak lantzen hasten dira.

Estatutuetako zenbait puntu oso in-
teresgarriak dira: Alkateak, sindikatu ho-
netan, ez dute kargurik eduki ahal izango.
Ez eta ere, baserrian eta beste lantoki ba-
tetan ogibidea dutenek, hauek batez ere
lehenengo karguetan.

Lurrarekin harremana duten guztiak
izango dute lekua EHNEan; ganadu, baso,
eta baratza eta frutazaleak. Estatu Espai-
noleko beste nekazariarekin harreman izate-
a eta Euskal Herriak bere nortasuna gor-
detzeko daraman burrukan parte hartzea
ziren beste puntuetariko batzuk.

Zuzendaritza hautatzeko botuak
kontatzen ari ziren bitartean, Koxme Li-
zaso eta Imanol Lazkanok zenbait bertso
abestu zizkiguten.

Jarraituz, Felipe Ayerbe organizazio
honen funtzionamenduaz mintzatu zitzaiz-
gun. Gipuzkoa 8 baileratan zatituta dago.
Bailera bakoitzak, bere asanblea antolatu
behar du, bailarako batzordea hautatzeko,
bertako arazoak agertzeko, Batzar
Nagusiak noiz eta nola egin behar diren.
Jiru arazoak, etab. aztertuko.

Bailera eta herrietako biltzarrak le-
hen egin behar zirela esan zen. Elkar-
te honek hiru adar izango ditu: Basozaleena,
ganaduzaleena, eta baratza eta fruta zale-
ena. Abogadu, tekniko etabarren beharra
egiaztatu zen, eta hauz arazoetan ere
parte hartu beharko zela; adibide bezala
Gabiriako pantanoa jarri zen. Baita ere
seguro sozialak, heziketa, etabarrei irten-
bideak ematea, izango dira beste lan ba-
tzuk.

(1) Ondoren, Iturbek, EHNEren osaketan
borondatez eta gogorki lana egin dutenen-
tzat. — Andoni Lekuona, Joxe Alkiza eta
Joxe M. Zeberiontzat — txalo bero bat es-
katu zuen. 637 bazkide dauzka Elkar-
te honek gaur egun. Hurrengo Asanbladan
gehiago izateko itxaropenarekin agertu zi-
ren.

Amaitzeko, Euskadiko beste probin-
zietako errepresentanteek hitzegin zigu-
ten. Arabarrek honela zioten: "Arabako lu-
rraldeko anaiak zuen elkarte egitean txal-
lotzen zaituztegu eta zuen laguntzarekin
han ere EHNEa osatzea espero dugu".

Nafarrak euskaraz ez hitzegiteagatik
barkazioa eskatu ondoren, eta beraiek
ere euskaldunak direla esanez, Euskadi-
ko nekazarien elkartasuna eskatu zuen.
"Ez digute bizitzen utzi nahi, baina gure
batasunaren bidez, eta Estatu Espainole-
ko nekazari guztiarekin elkarturik — hauk
ere zapalduak bait dira — gure eskubideak
lor ditzagun".

Ipar Euskadiko talde handi bat ere
han zegoen eta Gipuzkoako EHNE agur-
tu ondoren, realitate hau berena egiten
zutela esan zuten eta batasun osoan El-
karte honekin harreman izatea itxadoten
zutela.

Agurra ematen azkena, bizkaitarra
izan zen. "Hil zorian dagoen baserria ber-
piztu behar dugu. Honetarako elkartasuna
behar beharrezkoa dugu, eta honetarako
lehen pausoak guk eman behar ditu esan
zigu".

Zuzendaritzaren zerrenda agertu bai-
no lehen, berriro ere bertsolariak ingura-
tu zitzaizkigun. Eta hona hemen hautatu-
tako karguak: Lehendakaria, Antton Do-
rronsoro; Lehendakari Ordekoa, Joxe
M. Muniain; Idazkaria, Manuel Odria eta
Diru zaintzailea, Juan Goenaga.

Biltzarrari bukaera Antton Dorronsor-
rok eman zion hitz ahuekin: "Lehen pau-
soa eman dugu, lehen biltzar honen bidez
plazaratu gara. Orain, lehen pausoa lege-
tapena eskatzea izango da. Eta praktika
mailan, zuek denon laguntza eta bata-
suna eskatzen dizuet. Nik bakarrik ezin
dut askorik egin, zuzendaritzako beste la-
gunek eta gu guztiok aurkitu behar ditugu
soluzioak".

Gure aldetik, agurrik beroena eta gu-
re esku dagoenarekin prest egongo gara
laguntzeko.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA — TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA- 6

... Euskadi eta beste tokiak turismoaz nahi dituzte dependitu. Guztietan lujozko turismoa jarri. Eta bertako jendea industriarik gabe utzi.

turismoa ipar euskadin

Turismoa zer da? Zer eragiten du? Hori jakiten saiatuko gara. Lehenengo, zifrak emango ditugu. Gero, "autoktonoek" nola jokutzen duten, azalduko dugu; turismo honen kontra edo alde.

Turismoaren sortzea

Miarritzen hasi zen guztia. Lehenik baionatarrak; euskaldun laborariak eta beste batzu Miarritzerantz abiatzen ziren. 1830 eta 50 arte udako biztaleak haunditu egiten dira; etxeak muntatu. Gero eta gehiago!

1.820ean: 1.088 biztanletik 1.933 biztanlera heltzen da. 30 urteren buruan. "Bigarren inperioaren azpian" (Napoleon III.aren denboran) doblatu egiten da. Eta hau, Eugeniak (Napoleon II.aren emazteak) Miarritze hautatzen duelako bakantzetarako. Hemendik aurrera, errege, printzipe eta ministro asko etortzen

hasi zen Miarritzera. Bitartean, Miarritzek omen haundia hartzen du Europan.

1.876-tik 1.906-ra: Miarritzeko jendetza 5.507-tik 15.093-era igotzen da. Hiru aldiz gehiagotuz. Orduango "turistak" ingeles, rusiar eta espainiar aristokrazia. Udazkenean eta neguan etortzen ziren batik bat. Turismoa Donibane Lo-

hitzun, Getari, Bidarte, eta Hendaiara zabaltzen da. 1914-tik aurrera rusok ez dira gehiago etortzen (errusiar iraultza). Baina hauen ordez hego amerikarrak datoz. Baina udan bereziki.

Gero ekonomi krisia dator, gerra zibila... Eta 25 urtez gutxitu egiten da turismoa. Bi gerrak pasa ondoren, beste turismo moeta bat etortzen da; trenbidearen instalazioagatik.

Horrela hasi zen turismoa. Orain, turismoa lau hilabetetan: ekaina-uztaila-abuztua-iraila. Gehiena, udan. Irailak garrantzi tikiago bat dauka. Week-end batzuetan jendetza etortzen da, ere. Uda hurbiltzen ari delarik, jendea gehiagotu egiten da. Urrian ere, badago jenderik. Euskadiko udazken ederragatik. Eta ehi-zarengatik ere bai. Eguraldiak, festak, jokoeak, itsaso eta lurraldeen edertasunak turismoa eragiten dute Euskadin.

Frantses turistetik ehuneko 10, euskal hodartzetara joaten dira; guti gora behera. Frantses bezeroak inportanteenak dira: ehuneko 75 bat. Frantzia guztitik etortzen dira: Iparretik, Mendebalek... Baina bereziki Paris eta ingurutatik. Beste herrietako bezeroak, turisten laurdena bakarrik egiten dute. Hauen artean, lehenik espainiarrak daude; gero belgiar, ingeles, amerikar eta alemaniarrek. Alemanak gero eta gehiago etortzen dira. Besteak ez dira aldatzen; guti gora behera. Guztiek Miarrizte bisitatu dute, behin edo gehiagotan. Hendaia berdin.

Kanpotarren etortzeak frantsesen at

Ehuneko 58: alemaniar
Ehuneko 22 : holandar
Ehuneko 8: Ingeles
Ehuneko 6: belgiar
Ehuneko 6: beste
Ehuneko 100 total

Hendaia eta Miarrizte bi portu internazionalak dira. Hendaia, sasi muga han dagoelako. Miarrizte, turismoaren instalazioengatik; kolore guztietakoak. Espainiarrek Miarrizte eta Hendaia nahiago dute. Ingeles eta alemanek, Bidarte, Getari eta Hossegog (Landesetan). Amerikarrek Miarrizte eta Donibane Lohitzun. Miarrizten hotengintza apainduena dago. Beraz, bezero (kliente) aberatsenak horra doaz, espainiarrak eta amerikarrak.

Miarrizteko udalak diru asko ekartzen du hotelgintzan. Lujozko hotelgintzan gainera. Miarrizten, ba, dirudina eta fortuna handienak aurkitzen ditugu.

Halere, jende arruntaren turismoa haunditzen ari da. Eta aristokraziaren turismoa gutxitzen.

Hoteletan 450.000 gau pasatu dira; gutxi gora behera. Hau gutxi da, oporren luzetasuna kontutan harturik. Turistek Getarin, Bidarten eta Donibane Lohitzunen gelditu nahi dute. Lan gaez gelditzen dira. Miarrizte bi funtzio ditu, pasaleku eta gera-leku. Baina, Baionak, aldiz,

ez du turismoazko herri kategoriarik. Hoteletan bi gau edo gutxiago pasatzen dituzte eta.

Gaur egun turismoa aldatzen ari da. Turismoa ez da aberats batzuen kontua bakarrik. Jende xeheagorena ere bai. Eta hotelgintza ez da lo-leku bakarra. Kanpin eta horrelako turismoa bada ere, asko: etxe familiarak VVFak (Village Vacances, Familles), erresidentziak etab. Azken urteetan asko ugaldtu dira.

Baina akats haundi bat bada udan: trafiko eta zirkulazioaren "saturazioak". Bertako ekonomian ehuneko 13 hartzen du turismoa "industriak". Hori diote estimazio batzuek. Proporzio hau apal samarra da. Uda "perturbazio" eta desordenak kontutan harturik. Eta turismoak izugarritzko kalteak dakartza udan. Batez ere ekonomiazko orekan.

TURISTEN IKERKETA BAT

Numero batzu emango ditugu. Batzuetan numero batzu esplikazioak baino argiagoak dira:

- Hoteletan "adineko" jendea dabil.
- 3 edo 4 izarretako hoteletan: ehuneko 58-k, 45 urte baino gehiago.
- Hotel ximpleagotan, ehuneko 49 k, 45 urte baino gehiago.
- Kanpig-etan jende gaztea, berriz, ehuneko 45-ek 34 urte baino gutiago.
- Ehuneko 13-k 50 urte baino gutiago.
- Turismo "sozialean" (familientzat etxe bereziak),
- Ehuneko 4-ek 34 urte baino gutiago.
- Ehuneko 39-k 34 urte baino gutiago WF-etan.

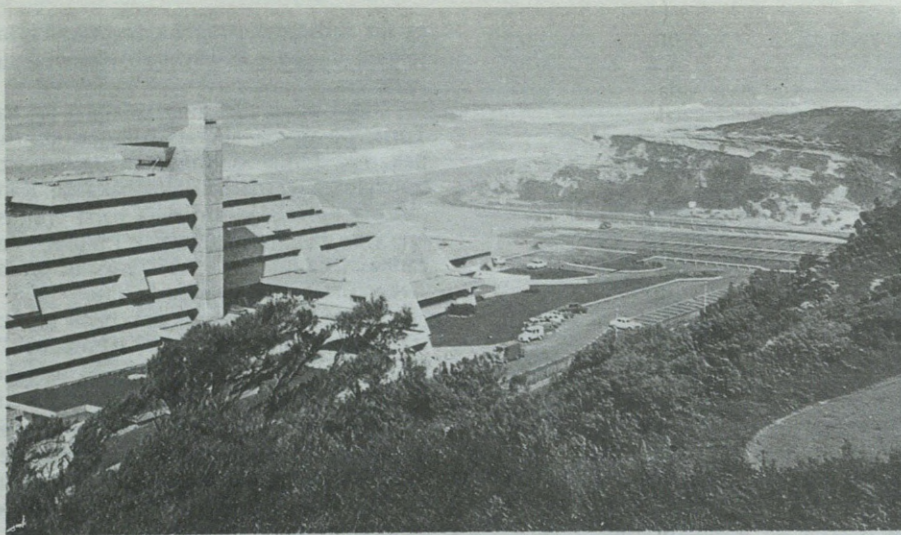
Turistak taldeka etortzen dira. Gero eta gehiago. Hoteletan bi pertsona dira gehienetan. Kanpig-etan 3 eta 4-eko taldeak; eta ehuneko 25 5 edo 6-ko taldeak. Sozial turismoazko etxeetan talde haundiak dira ere (4,5 edo 6 pertsonetakoak; eta erresidentzietan berdintsu).

Goazen turismoaren konposaketa aztertzeraz. Espainiar (eta euskaldun?) turisten artean. Ehuneko 70 "industria eta komertzio" nagusiak dira. Hau izugarria da. Turista gehienak, industrial, legegizon, mediku, inginadore, banku-gizon, eta komertziantek dira. Bilbokoak eta Madrilekoak. Hauk, "frantses" Euskadi pasa denbora eta solas-toki egin dute. "Maiteena" gainera. Espainiar aristokrazia joaten da, ere. Aristokrazia bada oraindik: "prodieta-rioak", laboragintzaren nagusi haundiak errentadun aberatsak etab.

Ingeles turismoa ikusiko dugu. Gehienak funtzionarioak dira. Edo erdi mailako nagusi eta langileak. Haik eta hauk, ingeles turisten ehuneko 36 dira. 4-tik 15 egunetara gelditzen dira Euskadin, ehuneko 61 ingeles. Interes bikaina du Euskadik ingelesentzat.

Benelux-eko jendeak ingelesten antza du. Alemaniarren artean, erdiko maila-

... Urbanizazioa lurak jaten ari da.

koak dira gehienak, sozio profesionalki. Baina irakasle, ikasle eta "intelektual" asko dago, kanpingetan batez ere.

Erresidentzietan nagusiak eta liberal profesioetakoak dira gehienbat. Apartamendu hauei, "bigarren" erresidentziak deitzen zaie (residences secondaires). Nagusiek 5.250 franko irabazten dituzte; liberal profesioetakoek 4.050 F. Etxe hauk ersterakoan interes asko daude: bakan-tzezkoak eta ekonomikoak.

Kanpingetan, ehuneko langile BAT bakarrik dago. Eta kanpingo turismo merkeenada. Turismoa aberatsen esku dago. Langile guti joaten da oporretan. Dirurik ez dutelako.

Turistei hau galdetu zaie ere: zer egiten duten oporretan. Nola pasatzen duten duten denboraz. Gehienak hondartzara joaten dira; ondoren eskursioak (ehuneko 75,5) eta irakurri. Gero, dantza, praktikatu, pilota, shopping (Baiona, Miarritze eta Donibanen). Euskal folklorea ikusten du jendeak; festak, dantzak, pilotak. "Corridak" baino gehiago ikusten du jendeak euskal folklorea.

Hotelak eta kanpingak udan bizi dira. 49 kanpingetatik, 5 bakarrik egoten dira zabalik urte osoan. 19-k bazko garai- an irekitzen dute; eta udazkenean hertsia. Beste guztiak abuztuan irekitzen dute. Jende gehiena kanpingera joaten da.

Baina kanpingek zelai tokia, berde-berde behar dute. Eta urbanizazioa lurak "jaten" ari da. Batez ere kostaldean. Zen- batetara igoko dira lurren prezioak. Prezioek goititu egingo dute lur eskasia, nahi eta nahiez. Lurralde horik kanpotarren- tzat izango diran, udan. Berrito ere.

Turismoa, bere teknikak.

Bere beharrak

Bi zati egingo ditugu: turismoa eta garraiakideak edo transporteak. Eta bigar- ren zatian, turismoaren gestioa.

1) Turismoa eta garraiakideak

Nola etortzen dira turistak gure herrira? Ehuneko 65 autoz, ehuneko 25 trenaz eta beste ehuneko 10 beste bi-

deez. (airez, motoz, etab... - Bideak gar- rantzi haundia du beraz. Udan EGUNO- RO 10.000 auto pasatzen da. Trafiko ge- hiena Ipar Baionan ematen da.

"Mugak" garrantzia du; administra- zio aldetik batik bat. Uztaian Espainia- rantz doaz auto gehienak Hendaian. Baina abuztuaren Frantziarantz. "Muga" pasa- tzen dutenak, ehuneko 98 bakantzetara edo denbora pasatzera doa. Hori esaten dute. Donapeleu, Iholdi eta Garaziko tu- rista asko hondartzara edo "ventara" joa- ten da. Baita Hego Euskadiruntz.

Ehuneko 30 Kostaldean gelditzen di- ra. Ehuneko 21 barrualdean. Airez jende gutxi etortzen da. London eta Madril- dik bidaia espezialak daude udan airez., Mi- arritzeko "Parme" aireportura. Baina airez- ko trafikoa gutxitzen ari da, azken denbo- ran. Bidaia gehienak Frantses estatu bar- nekoak dira.

Trena hirugarren garraibidea da. Le- henengo trena 1855-ean heldu zen Baio- nara. Miarritzera bost urte geroago. Mi- arritze eta Pabe-ra turista asko joaten zi- ren. Eugenia, enpradorearen emaztea, Miarritzera joaten hasi zen. Turistak Mi- arritzera joaten hai ziren. Eta Pabek Henri IV.aren herriak, fama galdu zuen.

Trenbide inportantea Hendaia-Pa- ris da. Donibane Garaziko trenbidean jen- de gutxiago ibiltzen da. Trafiko gehiena departamendu barnean egiten da. Interna- zional mailan trafikoa ahula da. Baina udan neguan baino gehiago saltzen dira treneko txartelak.

1.972-en "Couchette" sistema jarri zen. Ehuneko 10 merkeago eginaz. Beste erraztasun bat zen trenaz ibiltzeko. Abuz- tua oso hilabete txarra da: asetze-aldi bat nabaritzen da.

Generalki akats bat dute garraibide- ak: turistak ez dira herritarrekin integra- tzen. Beste problema zera da nahi duten ala ez integratu.

II) Turismoaren jestioa.

Ez dago turismoaren plangintzarik, Euskadi mailan. Herri bakoitzak bere jes-

tioa egiten du. Halere badago zerbait de- partamendu mailan: Ipar Euskadiko Ko- ordinadora, 22 "iniziatiba"-ren sindika- toa, 2 kabaretan sindikatoa, 2 komertzio- ren gelak eta 2 "Aménagement"-en ope- razioa. Honelako sindikatoak dirua esku- ratzen ahal du, laguntza gisa. "Animatze- ko eta promoziozko ekintzak muntatzeko" dago batasun hori. Baina ekintza horik egiteko dirua behar da. Miarritzen, adibi- dez, turismoaren bulego bat dago, telex bat eta pertsonal berezia. Miarritzen ka- sua berezia da. Dutenarekin konpondu behar dira beste hiriak eta ez dute asko.

Turismo berezi bat: turismo termala, Kanbo-n. Baina "tubekulo" gaitza zabaldu da azken denboran. Eta kanbo hustu egin da. Udalak lagundu behar izan du, turis- mo hau salbatzeko. Baina turismoak diru asko behar du, eta gutxi dago. Bestetik ez dago Koordinaziorik Euskadi mailan.

Kalifikazio bat behar da, jestio bat eramateko. Kalifikazio esaten dugunean, lanpostuei begiratu behar diegu. Euska- din fenomeno honek asko adierazten du. Turismo etxeetako pertsonala emaku- mezkoa da, gehien bat. Ehuneko 45 kali- fikazio gabeko pertsonala. Askok da.

Langile gehienak ez du kalifikazio- rik. Ezplotatzeko "eskubide" gehiago, beraz. Denetariko lana egiten dute, eta gutxi irabazi. Sukaldari kalifikazioa eska- tzen da bakarrik. Adibidez bi hotel. Lehe- na, 2 izarretako. Bigarren hotela: S.A. pean sartzen da. 3 izar. Beraz, jestore bat dauka. Pertsonalak kalifikazio gehiago zuen. Baina inork ez zuen irabazten SMIG (legalki eta deklaratu lan egiten bada, maila behearena) baino gehiago. Gainera urtero pertsonala aldatzen dute. Horrega- tik, kezkatzekoa ea harritzekoa iruditzen zaigu.

Gobernuaren plangintza

1.970ean, Gobernuak "Akitaniako" kostalde guztia zatitu zuen. Ipar Euskadi- rentzat plan berezi bat egin zuen 1.974-e- ko nartxoaren 13. an "Schema d'Aéna- gement de la côte Aquitaine") - Akitani- ako kosta konpontzeko eskema) planak 9 U.P.A.-etan (Unité Principale d'Aménagement) zatitu du kosta eta 7 S.E.N.-etan (Secten d'Equilibre Natural) UPA guztien zabalera 125.000 hektarea da eta SEN-ena 265.000 hektarea.

UPA batetan, turistik "instalazio haundiak" egin nahi dituzte. SEN-etan. Natura errespetatu; eta, horretarako, turistik ekipamendu "arinak" jarriko dituz- te. Politika hau oso garbia da. Euskadi eta beste tokiak turismoaz nahi dituzte de- penditu. Guztieta lujozko turismoa jarri. Eta bertako jendea industriarik gabe utzi. Gure departamenduan hau egin dute; An- gelu-ko belero portua, eta Donibane Lohi- tzuneko hondartzak berriz hondarrez be- te. Eta bide batzu konpondu omen dituz- te, trafikoa hobetzeko.

Goazen ikustera guretzat egin duten plana. Guztia ez dugu ikusiko, baina pun- tu nagusienak bai. Ideia nagusia hau da: Ipar Euskadiko turismoa batzuen eskue-

tan jarri. Kostaldean ez dituzte egin nahi ekipamendu haundirik. Jadanik beteta bait dago. Gehienez 30.000 ohe ipini nahi dituzte (hotelgintzan, ekipamenduk "ohe-taz" kalkulatzan dira).

Aglomerazio kontrolatu nahi dute. Batetik, leku berdeak gordeaz. Eta bestetik garraibide, gehiago eta hobeagoak antolatuz.

Barru-aldean ekipamendu gehiago jarri nahi dituzte. "Bertako ekonomia eta natura errespetatuz!!!".

Plan honek erabaki zehatzak baditu.

— Untxin-en turismorako etxeak egin dituzte (lehenago ikusi dugu norentzat diren)

— Hendaia aldean portu bat antolatu.

— Miarrizteko "Côte des Basques" hondartzan "inmobiliariatzko" muntaketa bat.

— Ilbarritz-en berdintsu. Chibertan (Angelun) hotel ugariago.

Frantses gobernua Espainiarekin eztabidan arituko da. "Parne"-ko aireportua beren zerbitzutan jartzeko; eta Espainiak ez botatzeko itsasora zikinkeria.

Ideiak badituzte. Baina oraindik ez dute dirua lortu. Gobernuak ez du erabaki, zenbat diru behar duen. Euskadirako plana 1972-ean erabaki zen. Beraz, beste planak baino bi urte geroago. Euskadiko plana salbuespen bezala kontsideratua da, jadanik.

Hau esan nahi dugu, turismoa ofizialki inposatzen dizkigute. Eta turismoak,

ekonomik desoreka (desekilibrioa) izugarria dakar. Eta ekonomik dependentzia bat. Eta diruduenen monopolioa. Gainera turismoa oso aldakorra da: urte batean ongi, batean gaizki. Ez da lan segutua. Eta bizitzeko problemak dakartza.

Buru-haustek. Kontrako indarrak

Turismoaren barneko buruhaustek. Turistentzat lo-lekuak oso desberdin daude zabalduak. Turistik toki batzu asetzen itotzen ari dira. Toki oso ezagunak.

Beste problema bat: bertako populazio eta turisten arteko diferentzia DES-PROPORZIONATUA da. Jende gehiegi etortzen da, dagoen jendearentzat. Udan, naturazko toki asko okupatzen da. Turismozko ekipamendua, udarako bakarrik da; urteoro batez. Beraz tenporalki. Izugarrizko desoreka sortzen da. 3 hilabetez lan izugarria egin, 9 hilabetez bizitzeko!

Euskadiko hondartzak, gainera oso bisitatuak dira. Horrenbeste jende "ura" behar du. Uraren banaketak buruhaustekak sortarazten ditu. Talde batzu, elkarte franko elkarrenartearen borrokatzen dira. Zertarako? Ura esplotatzeko, arrantzarako, kanoëkayak, etab. Guztia pribatua; dena diru egiteko asmoz.

Bukatzeko, kontrako indarrak aipatu ditugu. Igaz, Ipar Euskadiko taldeek, turismoaren kontrako kanpaina bat egitea erabaki zuten. Jazar, Herriaren Alde, Mende berri, EHAS taldeek hain zuzen. Aurten ez zuten kanpaina baterakoi bat

antolatu. Bakoitzak bere aldetik jo du. Zer egin den? Kartelak turismoaren kontra, agiriak. Eta batez ere pareteaninskrisioak "aski dugu tursitetaz". "horrelako turismorik ez dugu nahi!".

, "asetuak gaude jende horietaz!", estermiatzen gaituzte! "kaka berentzat!". etab...

Beste urteetan baino esaldi gogorragok dira, radikalagoak. EHAS-ek folklorea kritikatu duten, agiri batetan; oraingo folklorea. Folklorea, Ipar Eusakdiko Turistei merke saltzen zaielako. Hotel eta jatetxeetara dantzatzen joanik, nagusiek gehiago irabazteko. Folklore talde guztiei, horrelako kritika bidali zaie.

Beste taldeek kartelak egin dituzte. Horrelako batean karikatura bat bada. Honela da: karikaturan turista multzo bat doa Baionara. Baiona ezagutzeko gidari bat dute. Gidaria Baionako Katedrala erakusten ari da, beso batez. Beste besoaz hauxe dio gidariak: "zuen eskuin aldean, beste etxe berezi tipiko, ikusgarri bat duzu"; "ANPE", langabeziaren etxea...!".

Humore osoz eginga. Azkenik, ANPE k (Agence Nationale Pour l'Emploi) garrantzi gehiago du, katedralak baino.

Beste ekintza batzu ere izan dira Victoria-surf-eko bulegoaren erretzea. Bonba batzu turistentzako apartamenduetan.

Hemengo jauntxoek gero eta turista gehiago ekarazten du. Aurten ere, turista gehiegi mugitzen zen nonahitik. Nahiz eta gu kontra altxa.

KUKUSU

labur

HAU ERE NOIZ JAKINGO OTE? Abuztuaren 29ko gauean, Javier de Benito Rubio, 21 urte, Irungo bizilaguna, airera botatako bala batez iztarrean zauritu zuten. Nork? Zergatik?

Mutilak dioenez, beste lagun batekin Mola parketik zihoala, 28-30 urte inguruko hiru ezezagun inguratu zitzaizkien, zer kanta kantatuz zihoazen galdezka. Euskal kantak zirela adierazi zutenean, heuratariko batek pistola atera eta tiro bat bota zuen Javier zaurituz. Bi mutilak aldegi- tea lortu zuten, eta Irungo Cruz Rojan ingresatu zuten zahurritua.

Beste bazuk diotenez, German Canoso Goardia Zibilak, bere autoan norbait zebilela ikusirik, alto eman zuen. Mutilak iheska hasi zirela eta, tiroka hasi omen zen. Ondorioak mutila zauritua. Soldadu zegoenez, jurisdizio militarren eskuetan gelditzen da kasua.

Nork arrazoia? Ondoren ez da ezer esan, noren interesengatik? Beren errua ez denean, iskanbila ederrak atera ohi dituzte. Eta, oraingoan ere hegaz egin al du mutil honek: Airean bota bala eta izterrean jo: oso zaila dela deritzagu.

MUEZ-EN PROPOSAMENDUARI EZA. Maiatzaren 8an hazi zen Amnistiaren aldeko kanpaina, beste hildako batzuen artean, Jose Luis Cano erori zen Iruinean. Ondoren —gogoratuko duzue— izugarrizko indarrarekin erreprimitu zuen poliziak edozein mobilizapen. Enfrentamendurik gogorrenetarikoa, Iruineako La Chantrea hauzoan izan ziren.

Udaletxeak, kalteen erlazio bat egin zuen. 1.200.000 pezetako galerak. Kalteak izandako lagunak udaletxera berri ematera joaten zirenean, ondoren asko eta askok, beren idatzia indar errepresiboen deusezteza eskatuz amaitzen zuten.

Azkenaldiko Pleno batetan, Muez kontzejalak, La Chantrea hauzoa "zona catastrófica" deklaratzeko proposatu zuen, eta galera guztiak Udaletxeak ordaintzea. Ez zen onar izan, eta kasu bakoitza banan banan aztertzea erabaki zuten.

EUSKAL UNIBERTSITAL BARRUTIAZ. Joan den irailean 5 eta 6-ean "director de universidades" delakoak, Cobo jaunak bisitatxo bat egin zigun, bere departamenduko beste zenbait goi-mailako funtzionarioekin batera. Bixita ez zen turistikoa izan, "lanezkoa" baizik. 5-ean, astelehena Parlamentariaren Asanbladako Kultur Batzordekoekin bildu zen. Han ziren, beste batzuren artean, Bandres, Monreal, Mujika eta Bujanda. Baita ere, Eduardo Txillida, Koldo Mitxelena eta Gipuzkoako Unibertsital Kolegioaren aldeko batzordeak. Euskal Unibertsital barrutiaren aldeko eskabidea egin zitzaion. Dirudienez, zorionezko "director generala" defentsibara zebilen, Euskaditaz zituen albiste edo erreferentziaengatik nonbait. Beldurgarriak gara benetan..... buuu

Bestalde, Euskal Unibertsital Barrutiaren aldeko Batzorde bat eratu da, EKT eta zenbait irakaslez (Palacios, Castells, Larunbe, Ozamiz, etab) osatua. Datorren asteartean, 13-an, presentapena egingo dute Bergarako udaletxean arratseko 7etan. Bertan, orainarte egindakoa azalduko dute eta gerorako egin beharrekoa eztabaidatu. Politiko, alderdi, elkarte, irakasle, ikasle, kultur elkarte eta pertsonalitateei dei egiten diete, bertara ager daitezen.

"Minoritarioak" omen diren alderdiek konbokatuturiko manifestapena Donostian. 150.000. pertsona. PNV, eta PSOE-k ez zuten parte hartu.

madril eta parisen gainetik

Azkenean askatasun probisionala eman behar izan diote Apalari. Era-bat libre uztea, herriaren eragina argi eta garbi onartzea litzateke. Horregatik erdibidea hartu dute. Baina hori ere herriak — Euskaldikoak, eta bera-ekin solidarizatu direnek lortu dute. Oraindik beste saio bat beharko da benetan aske utz dezaten.

Gose grebatik herri batzarreetara

Ez zirudien erraza jendea udan mobi-zatzea; oporrak burrukaren etsai dira zen-tzu batean. Baina arazoa ganean zegoen eta larria zen. Uztailaren 23an Perturren oroimenez egin zen Manifestazio eta "Tour" delakoa Ordizitik pasatzea egin-dakoa izan ziren lehenetakoak Apalaren alde. Harrez gero, bera gose greban hasi zenean, indarrak gehiago piztu ziren eta abuztu osoa Apalaren aldeko ekintzek be-te dute.

Bere grose grebarekin bat egin dute hainbatek bai Euskal Herrian eta baita he-mendik kanpo ere. Horik izan dira neu-rrri batean burrukaren suari bizirik iraun arazi diotenak.

Zenbait tokitan herri batzarreek; era-man dute gidaritza; horietan erabaki izan da zer eta nola egin. Errenteriako kasua dugu eredutzat. Ostiralean, hilaren 3an, batzarrea egin eta bertan hurrengo egu-neko Donostiako manifestaziora etortzea erabaki zuten. Baita egun horretan ber-tan lehenago batzarre bat egitea ere, "... manifestazioan zer esan eta zer eraman..." erabakitzeko.

Kalean indarra

Eta manifestazioez aste honetan ino-

iz ez bezalakoak lortu direla esan behar, gutxienez; jendearen kopuruari dagokio-nari. Bilbon miloi laurden lagun; Donosti-an 150.000, Gasteizen 40.000... Polizia-rik agertu ez zenez gero, ez da apenas in-zidenterik izan, momenturen batean taldetxoren batzuek izandako iskanbi-lak.

Bada gauza aipagarririk manifestazio hauetan Alde batetik, era guztitako ban-dera eta pankartak ikusi zintezkeela, eta ez da horregatik inor molestatzen. Eta kon-signei dagokienez berriz, radikalenetakoak irabazten dute gehienetan adibidez "in-dependentzia"k autonomi estatuari". Konsigna hau sartu nahi izan zuten baten batzuek larunbateko Donostiako manis-festazioan, baina ez zuen arrakasta haundi-rik izan.

Euskal Herriak oraindik preso dituen guztiak gogoratzten, ditu, askotan izenez azaltzen ez badira ere. Preso sozialen al-deko oihuak tokia irabazten ari dira. (Be-raiek bestalde, Euskañdirekiko solidarita-tea azaldu dute berriro ere).

Mugaz barne eta kanpo

Apalaren aldeko borroka Gipuzkoan hasi bazeb, azken asteotan Euskal Herri osora eta hemendik kanpora ere zabaldu da. Ipaz Euskal Herrian izan da manis-

taziorik azken aste honetan.; ondo egur-tuak eta detenitu eta guzti gainera (hau-en artean Koko Abeberry abogadua).

Estatu espainolean eta frantsesean ere azaldu dira Apalaren alde, manis-festazioen nahiz gose greben bitartez. Soli-daritate internazional honek erakutsi be-har liguke zerbait euskaldunoi. Izan ere, gure arazoetan etengabe murgilduak ga-biltzalako edo ez bait gara askotan mugaz kanpokoez oritzen.

Eta orain hilaren 8ko Donostiako manifestazioari itxoin behar. Azkénaldian kaleko mobilizazioen aurka lotsagabeki azaldu diren alderdiak konturatu ote dira ba kaleko ekintzek badutela baliorik? Edo ez ote ditu bultzatu hauteskundeetan irabazi zituzten botoak kalean galtzen ari zirenaren susmoak ?

Gose grebak izan dira neurri batean burrukaren sua bizirik iraun arazi dutenak.

Larena gogoan dugu guztiok. Bilbok ere gogo-an du. Baina gure artean izateko, pankartak baino gehiago beharko dira.

Bulebarra pil pilean zegoen. Izok hitz batzu esan zituen zenbait oihuren artean.

HERRIKOI JUIZIOA

8-25: Gose Greba "Modelo" gartzelan: GRAPOko hiru eta PCE(i) ko bat.

8-26: Barcelona-ko Canaletas-etan euskaldun gose greban hasten dira. Pankarta bat dute: "Apala askatu. Catalunya amb tu"

8-27: "Comites de Estudiantes y Trabajadores Vascos"-ek dei eginiko manifestapena Barcelona-n 1000 pertsona biltzen dira.

COPEL-ekoek agiri batean "Solidaridad con el patriota vasco Miguel Angel Apalategi y la heroica lucha del Pueblo Vasco para la obtención de sus libertades nacionales" agertzen dute.

8-28: Poliziak Canaletas-en dauden 14 gose grebalariai detentitzen ditu eta firma librua kentzen die.

Arratsaldean manifestazioa Ramblas-etan.

8-29: Palma de Mallorca: manifestazioa, PCE(i)k konbokatutik. 4 zauritu eta zigortu mordo bat.

Barcelonan: 14 gose grebalariai,

beste laguntzaile batzuekin eliza batean sartzen dira. Poliziak atera egiten ditu. Tartean italiano bat dago.

8-30: huelva-n manifestazioa. Poliziak zigor ugari banatzen du eta PSOE-ko parlamentarioek ere protesta egiten dute.

Barcelona-n ultra eskubitarrek manifestazio bat egiten dute probokatu nahien. Nahiz eta "Apala askatu" oihu egin poliziak 2 ordu igarotzen du haraino iristeko.

Vigo: 13 pertsona gose greban hasten dira.

APALak 31 egun daramatza gose greban.

8-30: Manifestapena Irun-en. Frantzia eta Espainiako banderak kendu eta ikurrina jartzen dute.

8-31: APALA Eritegira eramaten dute errekonozimendu bat egiteko. Espainiako PSOEi Frantziako PS-ri APALA-ren alde agertzea eskatzen dio.

Martutenen, "Santa Maria" elizan, "Corazón de Maria" elizan, Oihartzun-
go udaletxean, 13 flamenko Bruselas-

en (Espainiako enbajada aurrean, Intxaurrendon, Arrasaten, Algortan... gose grabak jarraitzen dira.

Eibar, Algorta... manifestapenak. Donostian egurra. Baionan 3 gazte ka-
teatzen dira. Gasteizen, mitina.

Jesus Maria Garzia Ripala-ren oroimenez manifestapena Donostiako "Gros" hauzoan.

Barcelana: 7.000 firma entregatzen dizkiote Frantziako konsulari (falta direnak poliziak ditu).

9-1: Barcelonan 7 preso gose greban "la Modelo" espetxean. Ataungo festak "Apala"-ren aldeko egunak" biltzatzen dira;

Malaga: Frantziako konsuladoari "côctel" bat botatzen diote; M.R.A. Movimiento Revolucionario Antifascista-k erreibindikatzeko du.

Frantziako PS, APALaren alde agertzen da.

Baionako kateatu hauek ongi frogatzen digute Euskal Herria bat dela. Aldamenean, beti bezala, zaunka.

Manifestapena Arrasaten.

9-2: Bilbo: 250.000 pertsona biltzen dira APALaren aldeko manifestapenean.

Gasteiz-en mitina; milaka pertsona.

Ondarroan eserialdia eta manifestapena. Baionan, EHAS, Jazar, Herriaren alde Ezker Berri eta Apalaren aldeko komiteek konbokatutik manifestapena. Egurra ugari. Zaurituak eta detentatuak.

ETAren aldeko esloganak ugaritu egin dira azken honetan. Baina hau benetan esanguratsua da.

ETA (PM) — "Bereziak" — APALARI kontseilatzen diote, bere osasuna kontutuan hartuz, eta momentu politikoak eskatzen duena —hots, hobe dela bere bizia gordetzea— ikusirik, gose-greba utz, dezala eskatuz.

Lekeitio: Benito Mujika "XENKI" eta "Mikel Martinez de Murgia" "MURGI" ren oroimenez ekintza;

APALARI buruz berri kontraktorioak. Bere osasuna gaizki.

9-30: Manifestapena Donostian: 150.000 pertsona biltzen dira. Gose grebalariai "Nahiz eta Apala-k bere osasun txarragatik gose greba utzi egin behar" aurrera askorik ez prest agertzen dira. Komunikabideei berri nahasiak. Abogaduak garbi: APALak ez du gose greba utzi. Oso gaizki dago.

Manifestapena Gasteizen: 40.000 pertsona biltzen dira.

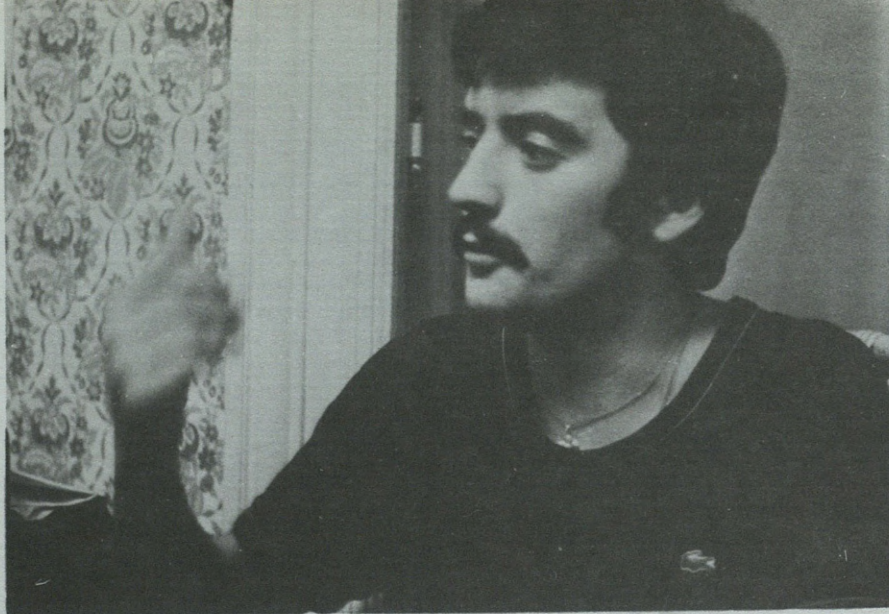
Gudari zaharrek Leizaolari APALaren alde agertzea eskatzen diote. Barcelona-n manifestapena.

9-4: Ibilaldia Ordiziatik Ataunera. Jendea, estrainatuak, Monzon. Barcelona-n manifestapena.

Elizondoko biltzarreak Giscard eta Suarez-ri telegrama bana bidaltzea erabaki zuen, Apalaren alde. Baita Baztango Udaltzari erabaki hau porpositzea ere.

9-5: Hendaian manifestapena. Errenterian herri batzarrea eta manifestapena.

9-6: Apalaren juizioa. Ehundaka lagun joan ziren Euskal Herritik. Katalanak, korsoak, eta okzitanoak ere baziren euskaldunekin batera juizioa egiten ari ziren sala ingurura.

Herriak pauso bat irabazi du. Ez ttikiena, gainera. Baina oraindik gauzak ilun...

LEHEN HITZAK EUSKAL PRENTSARI

Arratsaldeko laurak laurden gutiagotan, pakete haundi bat alde batean eta maleta bestean zituela, irten zen Migel Anjel Beaumettes-eko espetxetik. Mehea, luzeagoa ematen zuelarik, bere ama eta anai-arreba-k topatu zituen-ia kasualidadez atean. Taxi bat harrapatu korrikan eta barruan sartu zutenean, familiakoei arnasa lasaitu zitzaion. Azkenik, bere artean zegoen Migel Anjel!

APALak "ZERUKO ARGIA"ri eskeini nahi izan zion bere lehen elkarizketa, han zeudenen artetik euskarazko prentsa bakarra zelako.

— Gartzelatik orain irten zara. Nola izan zen zure sarrera?

— Beaumettes-eko espetxean sartu nindutenean, aurrena beste bi presoekin ondo nengoen hitzegiteko posibilitatea bait nuen. Zeldak 4,5 X 3 metro zituen. Kanpo aldera ematen zuen. Baina... laister bukatu zen nere poza! Jakin zutenean politikoa nintzela zelda batetan, bakarrik, jarri ninduten. Barrukoa zen, beste zelden neurri berdinekoa

— Zer egiten zenuen espetxe barruan?

— 6,30etan jeiki. 7ak aldera ekartzen zizuten kafe-esnearen antzeko bat. Hura hartu eta, astean hiru egunetan ordu erdiko bixita. Egun hoietan, goizean ere, 10 X 6 metroko patio batera paseora. Beste 15 lagunekin batera egoten nintzen. Oso ondo kontrolatua zegoen tokia, sare bat eta guzti zuen gainetik.

— Bixitarik gabeko egunetan ez al zegoen paseorik emateko posibilitaterik?

— Bai. Goizean ordu t'erdikoa, eta arratsaldean berdin. Zeuden presoak denak frantsesak zirenez gero, aurreneko egunetan nahiko baztertua aurkitzen nintzen.

— Zenbat preso zeuden espetxe barruan? Eta, hauetatik, zenbat ziren politikoak?

— Zeuden beste preso guztiak sozialak ziren. Aurretik diferente ikusten ninduten — lbarraren kasoaren propaganda espetxe barrura iritsia zegoen eta nahiko probentzioz begiratzen ninduten. Gero manifestazioak hasi zirenan egunetik egunera, konfiantza gehiago hartzen hasi ziren. Eta gose greban hasi nintzenean, sekulako errespetoarekin tratatzen hasi ziren. Batzu laguntza eta guzti eskeini zidaten!

— Hegoan, frantses funtzionarioak ez dira ezagunak. Zer esan nahi duzu Beaumettes-eko, gartzelan zeudenei buruz?

— Begira, "pasable" ziren, batzu kenduz gero; beste guztiak "bere lana betetzen zuten". Zaharrak ziren. Fabrika batean zeudela zirudien 8 orduko "lana" bete eta kitto! Piso bakoitzean 113 zelda zeuden. Zelda gehienetan preso bakarrak nahiz eta batzuetan bi edo hiru egon. Denok zaintzeko lau funtzionario bakarrik. Egia esan, hartuta zituzten neurriez ez zen gehiago behar..

— Esan digutenez, Frantziako espetxeetan presoak gartzela ordaindu beharrean aurkitzen da...

— Noski ordaintzen dela! Nik, nerekin neraman dirutik ehuneko 10 administrazioarentzat kendu zidaten, eta beste ehuneko 10 espetxetik iritzeagatik (ez badizute dirurik ematen irteeran, lanik gabe, ezer gabe, "kinkiladak" egitera beraiak bultzatzen zaituzte.

— Egona zaren espetxeak zer nolako kategoria du?

— Beaumettes-ekoa prebentiboa da, baina bertan dauden batzuk kondenatuak izaten dira. Kondena ttikia, hori bai. Hauek, lana egiteko posibilitatea dute. Gartzela ordaintzeko ondo dator posibilitate hori. Orain, oso gutti ordaintzen zietela uste dut.

— Zeldaren barruan pasatzen zenituen ordu gehienak...

— Bai, denbora guztia irakurtzen. Hasiar ez nekien zer nolako eskubideak nituen, eta bertako liburuak irakurtzen nituen. Espainolez zeuden 50ak. Oso "konstruktiboak" ziren. Haiek irakurri ondoren, sekulako "kinkiladak" egitea ez litzaidakeen batera harrituko. Gero, enteratu nintzen eskatzen zenituen periodiko eta liburu gehienak lortzeko posibilitatea zegoela. Direktorearengana joan eta, ez dakit ggor jarri nintzen edo zer, baino ordutik aurrera kanpoko liburuak eduki nituen. Bidalitako pakete gehienak ez zizkidaten ireki ere ez egiten! Beste aldetik, irriti bat nuen. Noiz behinka entzuten egoten nintzen, berriak batez ere. Neri interesatzen zitzaikidan gauzak ez nituen entzuten eta laister itzaltzen nuen.

— Irakurritako liburuen tituloak...

— Espetxe barrukoak? Ez naiz gogoratzen. Tirozkoak eta antzekoak ziren. Kanpotik lortuta "El nacionalismo revolucionario", Beltzarena, "Cartas desde la prisión" Eva Forest-ena... A! eta asko gustatu zitzaidan bat! mmmm. Ez naiz gogoratzen. "Tupamaroei buruz zen.

— Ematen zizuten jana, nolakoa zen?

— Ematen zizuten jana, nolakoa zen?

— O (burua jiratzen du) oso txarra. Ezin zen jan. Gose greban hasi nintzenean jakin nuen kantinan, diruaren bidez, jan ona lortzeko posibilitatea zegoela. Baina ni, gose greban egon!

— Zergatik hasi zinen gose greban?
 — Ikusi nuelako nik egin nezakeen borroka bakarra zela. Herria mugitzen ari zen, ezin ba ni geldirik egon. Uztailaren 30ean eman nion hasiera.

— Abuztuaren 2an juizioa...

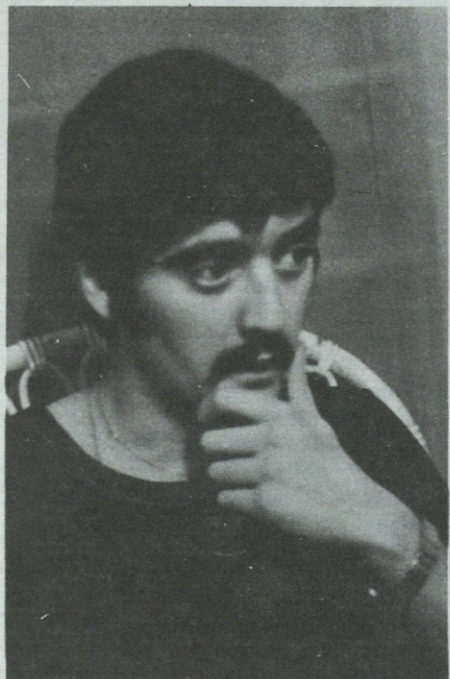
— Akojonatuta nintzen. Bueno, ez da hori hitza. Ez dakit nola esan... Batez ere, gauza hoik nola egiten ziren ez jakitea. Orain, jendea ikusi nuenean, gure jendea, bere kantak eta oihiak... Morala altxatu zitzaidan.

— Gose greba egiten ez da oso ondo pasako...

— Aurreneko 3 edo 5 egunetan ez. Gero... aurrera! Herria hola mugitzen ari zela jakiten nuenean, sekulako indarra hartzen nuen jarraitzeko (momentu guztietan aipatzen ditu herri mobilizapenak). 15 egunetan bizi normala egin arazi zidaten. Paseo eta guzti. Gero, konturatu zirenean ezin nuela, enfermerira jetxi (egia esan, enfermeria nire lehenengo zelda baino txarragoa zen. Azpi azpian zegoen eta kanpo ez zen ikusten) eta beste batekin jarri ninduten. Honek jan egiten zuen eta... Nahiko gaizki.

— Zer nolako mediku atentzioak eduki zenuen?

— Astean behin tensioa begiratzen zidaten. Gero, 20 egun kunplitu zirenean, egunero. Enfermeriara jetxi nindutenetik ohean etzanda denbora guztian. Hasieran irakurtzen nuen. Azken egunetan ezin. Medikuek ez zidaten esaten nola aurkitzen nintzen. Beraien aurpegiengatik jakiten nuen. Azkenean kezkatu ziren. Direktoreak ere egin zidan bixita.

APALA kalean dago, baina "errefujiatu" papirik gabe.

Askatasun probisionalak baldintzak ditu: "les Frères du Prado" ren konbentuan bizi beharra, astean 2 aldiz juezauren aurrean presentatu beharra, Urriaren 14ean juizioan agertzea... Fiskal eskatu zuena, hitz batean.

— Nola erabaki zenuen gose grebari amai-
era ematea?

— Nahiz eta nere organizazioak bidalitako komunikatua jakin, aurrera jarraitzeko prest nengoen. Itxaropenak, edo, ez dakit zer izango zen, 34 egun naramalako baina, azkenerako ito egiten nintzen. Mareatzen hasi. Hola nengoela, Irailaren 3an janaria sartu zidaten eta, hor bukatu zen nere gose greba. Nere lehen gose greba!

— Zergatik zuri? Eta orain?

— Poliziaren taktika zahar bat da. Azkeneko urte hauetan, nik etxetik alde egin nuenetik, nere atzetik zebiltzan. Badakizu, poliziak beti elementu bat hartzen du, eta propaganda asko ematen dio. Gero, pertsona hori zerbait gertatzen bazio — (hil, bahitu...) — Neri, estradizioa eskatu zidaten. Hemendik aurrera Frantziak askoz kontu gehiagorekin emango ditu "errefujiatu" paperak. Gero, Ibarraren kasua zela eta, oligarkiak ere eskua sartu zuen. Nobela bat izan zen dena. Pentsa! 15 urte nitueneko argazki batekin ezagutu ninduen neskameak... Europako estatuen akordioa —berak esaten duten bezala, "terrorismoaren" aurkakoa— ere ez dugu ahaztu behar. Estradizioaren problema latza baizik. Nere iritziz, herriari prueba bat egin diote. Txiki ere hil zutenean bezala. Eta, uste dut herriak irabazi duela — itxoin egin behar, baina—. Hasieran, detenitu eta hurrengo egunean juizioa egiteko prest zeuden. Paperak falta zirela eta, atzeratu egin zen. Abuztuko juizioan berak izan ziren atzeratzea eskatu zutenak... Beste prueba bat Iñaki Grazia eta Hilario Albizuri eginitako juizioa izan da. Errefujiatuentzat ez daude gauzak oso ondo!

— Bixita asko izan al dituzu?

— Bai. Egunero. Ama, anaiak, arre-

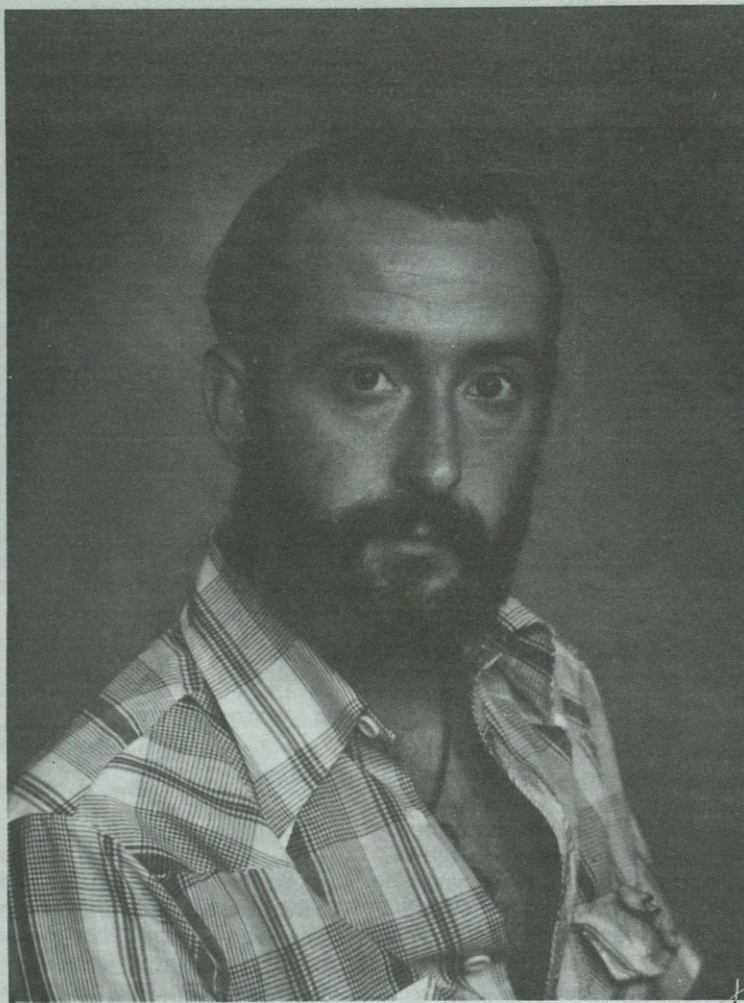
bak, izeba-osabak... Heurak ematen zidaten gertatzen zenaren berri.

— Zeri diozu, momentu honetan, beldur haundiena?

— Eusakalduna naizenik, Euskadin bizitzea nahi nuke. Orain, askatasun probisonala lortu dut, baina kondizio batzuen barruan. Kondizio horik ez badira betetzen, berriro espetxera eramango naute. Estradizioak aurrera jarraitzen du. Urriaren 14 arte ez dakigu nola gelditzen den kontua. Gainera, oraindik "errefujiatu" paperak ez dizkidate eman. Garantiak badituz, baina... Urriaren 8an bukatzen zaie epea-4 hilabetakoa da— Ez badizkirate ematen...

ESKERRAK: Euskal Herri guztian egon diren mobilizapenei. Beste nazio zapalduetan izan diren laguntzei — korsoak, frantses ezkertiarak, okzitanoak, bretoiak, katalank, gailegoak, andaluzak, valentziarrak... Guztioi esker! Eta, aurrera jarraitu behar dugula. Gartzeteletan oraindik preso asko gelditzen dira. Amnistia orokorra lortu arte ezin dugu gelditu. Honela, pausoka pausoka, Euskal Herriaren Askatasuna lortuko dugu!

Zenbaki honetan, artikulua hau daude euskara errazean "Demokrazia hala izan dadila", "Elvis, urrezko jostailua" eta seinalea dutenak.

OSLOTIK HERRIARI

Oraindik ez daude gurekin estrainatu guztiak: Mendizabal, arrazoi tek-nikoengatik muga pasatzerik izan ez duena, eta Tupa falta zaizkigu. Honek kartaz egin genion galdekizun bati erantzunez (Osloraino joatea ez da posible izan guretzat) bere egoeraren eta iritzien berri ematen digu. Zati batzu toki faltaz moztu behar izan baditugu ere, hona bere erantzunak.

— Zergatik ez zara oraindik Euskal Herrira itzuli? Arrazoi pertsonalagatik ala politikorik ere badago?

— Ni oraindik Euskadira, gure Herrira, ez baldin banaiz joan, ez da gogorik ez daukatelako; gartzelatik irten nintzenean erabaki bat hartu nuen: ondo jarri bitartean ez mugitzea.

Atzo medikuarekin egon ginen, neurologoarekin, eta berak prueba batzuk egin zizkidan, batez ere "centro de gravedad" jakiteko. berak hitzegingo duela zirujanoarekin esan zidan zer egitea da-

goen ikusteko. operatu eta hezurra falta dudan tokian platinio edo beste zer edo zer jartzeko. Baina ez dela posible urriaren 17 arte; nik esaten nion ahal den azkarren, baina berak berriro ere ez dela posible lehenago. Azkenean gelditu ginen nik egunero gimnasia pixka bat egiteko, gartzelan bezala, eta berak ikusiko zuela posible zen urriaren 17a baino lehenago operatzea. Ez da zihurra eta nik ez dut oraintxe ezer sinisten kontuetan.

Arrazoi politikorik ez dago eta herriak ez dauka zer ikusi-beharrik horrela i-

zanda ere; berari zor diot bizia eta nik ez diot sekulan ordainduko guregatik egin duena.

Arrazoi politikorik izanda ere, herriak ez dauka errurik. Ez dut onartzen orain gertatzen ari dana. Ez dakit zeinek izango duen arrazoi, baina herrian konfisionismoa sartu eta hori eskubiarentzako bakarrik da ongarri eta gure herriak ez du hori merezi, bidea luzea da eta.

— Duela bi urte hain inposible zirudien gartzelatik irteteak, zer supasatu du zuretzat?

— Igarotakoa igarota da. Ez zait gus-tatzen atzera begiratzea. Ona da gelditu et atzera begiratzea erruak ikusteko eta berriro ez erortzeko baina... Hain zail ikusten nuen nik orduan gaur Oslon egongo nintzela... Ez nuen pentsatu ere egiten.

Gauza bat benetan eta sekulan baino indar gehiagorekin gelditu zitzaidan egun hartan "27 septiembre 1975": nere bi anai haundienak hil zituztela, Otaegi eta Txiki. Bainan sekulan baino indar gehiago hartu nuen: haien bidea jarraitu behar genuen era batera edo bestera. Barkatu bainan nahiago dut gehiago ez idealizatzeta. Oso triste jartzen nau galdera honek eta dagoen bezala utziko dut. Igarotakoa igarota dago.

— Momentu honetan molakoa da zure egoera hor?

— Aurreneko galderan uste dut erantzun diodala gehiena nere situazio medikoaz. Eta orain erauntzango dizuet egiten dudana. Nik uste dut herriak jakin beharrekoa dela. Beharbada pixka bat pixua jarriko naiz bainan nere ustez esan beharra daukat.

Gartzelan egon nintzenean buruaren-tzako erreflejoak bilatzen ibili nintzen eta asko bizkortu nuen; multiplikazio eta dibixio edo zatiketak egiten nituen eta ikusi nuen on asko egin zidala, nere buruari beti piska bat eskatu beharra daukat. Horregatik orain noruegoz ikasten ari naiz. (Erderaz ez dakig u baina ezda beharrik ere Euskadin). Horrela ikusten dut zein den torpeago edo zein den azkarra-go eta nere konplejoa ere superatu egiten dut; beti da neretzako laguntza.

Orain hemen ari gara Suarezen gezurrezko demokrazia azaltzen ahal den gehiena. Horretarako hilaren 27an Espainiako enbajada aurrean manifestazio bat egiteko gera. Ez dakit nola irtengo den bainan nik uste dut oso ondo etorriko dela, Iruinean hilaren 28an eta hemen 27an batez ere hemengo jendea konturatu dedila partiduko aske legalizatu gabe eta amnistia gabe, nolako demokrazia ! Suarez oso azkarra dugu buruz. berak nahi duena egingo du, herriak uzten baldin badio.

Uste dut nere asuntoa utzi eta pixka bat irten egin naizela, Bueno, orain gauza hau egiteko batek deitu eta besteak zita nabil. Oraindik oso torpea nagoelako eta nerbioak ezin kontrolatu, oso pixua egiten zait, baina uste dut ongarri dela neretzako ere. Lehen esaten nuena: beti be hartu egin behar dut; nere buruari beti gehiago eskatu.

— Bakarrik ala besteren batekin zaude?

— Momentu honetan, hilaren 26 arte hemen daude nere anaia eta bere laguna. Baina hauek joaten direnean hemen gedituko naiz, bakarrik, bost estrainatuetik. Ni ez gainerantzeko guztiak burrukan dira gure herrian —estrainatuak esan nahi dut hategia—. Baina ez pentsatu nik ere ez dudala gogorik burrukan jarraitzeko; denbora izango da testigu.

— Horko jendearekin nola relacionatzen zara?

— Hemengo jendea oso desberdina da guretzatzako. Aurrez ikusi behar dugu ehun urte eta gehiagoko demokrazia burgesa dutela eta hemen gobernoak harma ona dauka jendea ez esnatzeko; badituzte beren deportea egiteko lekuak eta abar eta abar.

Gero, beste gauza, klimak ere asko egiten du; hemen neguan arratsaldeko 3etan iluntzen du eta jendea etxean sartuta egon behar. Gainetikan, hotza; hogeitatu behetik egiten du. Orduan, oso aldaketa haundia dago, oso diferenteak dira. Ez dute farrik egiten, oso serioak dira eta neretzako hain raroa da hori... Hemengo jendearekin hartuemanak oso zail izatea, lehen esan ditudan arrazoiengatik. Nik uste dut noruego batekin laguna eginez gero betiko izango dela, hain zaila da bi jende klase diderentzi haundikoa ondo etortzea, batez ere kultura eta bizimodu oso diferentea izan dugulako.

— Hizkuntzaren problema?

— Neretzako, oso zaila egiten da. Baina hemen 300 edo 350 txileno, urruguaiak, bolibianoak eta abar bizi dira. Horregatik beti dago baten bat hitzegiteko. Hemen gainontzean bi hizkuntza daude, noruegoa eta ingelesa, bietatik erakusten dute unibertsitatean. Guri noruegoz erakusten digute debalde eta inglesa ordaindu egin beharra dago.

— Nola dira zure familiarekiko eta herriarekiko harremanak. Aislamenduaren problema...

— Nere asmoa da nere amarekin eta aitarekin telefonoz hitzegitea, baina orain arte ez da posible izan. Bi urte eta gehiago dira ez dudala beraiekin hitzegin. Lotsa eman behar lidake hau esateak, baina egia esateko, lotsik ez dut. Nik ez badut izan posible... Uste dut herriak ulertuko duela. Esaten erraza da baina egiten zaila. Beti gogoratu naiz beraietaz. Badakit asko sufritu arazi diedala... Beti idatzi diet, beraiei, ez pentsatu aita eta amarekin ahaztuta nagoenik; beren sufriementuarekin elkartzen naiz.

Herriarekiko harremanak... Nik oraindik ez naiz itzuli; beraz herriaren burrukatik pixkat aparte nago, baina ontzat hartzen dut gure herriak darabilen bidea eta berarekiko harremanak onak dira; batetik eskutitzetako berriekin; bestetik PUNTO Y HORA eta zuen ZERUKO ARGIA astero hartzen ditut. Nik uste dut oso infromazio zuzena ematen duzuela. Hemendik eskerrak eman nahi dizuet bi aldizkarioei batez ere eskutitzak idaz-

ten dizuetenei informazioa emanaz.

Aislamendua haundia da, baina gartzelakoa igarota gero, hemen ez dago aislamendurik. Badago, baina esan nahi dut lau hilabete inkomunikatuta eta beste batzuk gartzelan, igaro ondoren, hau zerua dela. Hemen okerrera da jendearekin ezin dela komunikatu; hori oso pixua da askotan, baina jarrita nago. Bizitzak erakutsi bait duit; nere anai haundienak hilak, etxetik urruti aspalditik eta gainera hainbeste zigor... Bat beti jartzen da.

— Egoera legala?

— Honera etorri ginenea bidean polizi espainolak pasaporte eman zigun eta orduz gero, orain dela hilabete t'erdia hostegin zidaten hemengo poliziek txakurtetara azaltzeko; agertu nintzen eta urtebeteko residentzi sellua eman zidaten; harrez gero ez didate kasorik egin; neronek daukat pasaporteak.

Hau hemengo gobernoaren tranpa bat da. Nik hala ikusten dut behintzat Hilabete edo biko permisoa ematen baliagu, hori ikusten dut bukatutakoan aldegin ganezake eta; orduan denbora askoko eman dit, badaezpada ez dedila horren aitzakian izan.

— Poliziaren kontrolak?

— Nik hemen ez dut polizirik. Esan nahi dut pasatzen ikusten ditudala, baina neri ez didatela jarraitzen; ni ez naiz konturatu behintzat. Seguraski jarraituko didate, baina ez dakit. Uste dut hemen pixkat explikatut dudala. Oso lasai ikusten dut nik hemengo gauza aspektu hortan.

— Honuntza etortzeko asmoak eta posibilitadeak?

— Uste dut aurreneko galderan erantzun dudala, garbi, baina berriro ere pixkat ikutzea ez da gaizki etorriko. Nola medikuen zita urriaren 17 arte atzeratu didaten... orduan ikusten dut nik gauza lasai doala orain arte bezela eta orduan iruditzen zait eguberriak izango direla horreraz itzultzerako. Oraindik denbora asko dago eta gauzak aldatu ditezke.

— Nola ikusten duzu etorri diren estraiatuen itzulera?

— Nik oso ondo ikusten dut hoienez itzulera eta beraiekin nago: Gizon hoiak burrukan hasi dira berriro ere, iraultzaile batek egin behar duena. Oso ondo jantziak dira bai politika eta bai iraultzaile bezala ere. Badakite herria nola eraman iraultzara. Baina nik oraindik asko ikasi beharra daukat edozeinengandik eta horrela ikusten dut nere beharrik ez dagoela oraindik, orain lana askoz zailagoa da eta beste era batera gainera...

— Gobernuak estrainatu hoienez itzuleraren aurrean izan duen jokabideaz zer diozu?

— Gure mutilek gobernuak "en un callejón sin salida" sartu arazi dute. Nola nahi du ba Suarezek demokrazia izan partiduak legalizatu gabe eta amnistia gabe?

Suarez badakigu oso azkarra dela, baina oraingoan ez zaio gauza ondo atera.

Fasista batek korbata aldatuta ezin egin benetako demokrazirik.

Orain egin behar dugu batez ere ahal den gehiena azaldu gezurrezko demokrazia mundu guztian. Berak gu baino erretasun gehiago ditu. Ez diogu utzi behar demokrazia benetako dela azaltzen, batez ere European. Oraindik batzuk gartzelan daudela eta batzuk gainera Francoren denborakoak.

Hemengo jendearentzat oso zaila da hor gertatzen dena ulertzea. Uste dute España demokratikoa dela, oposizioko partiduak parlamentuan daudela eta egina dagoela. Ez dira konturatzen oposizioko partidu asko moderatuak direla. Ez noa orain zein diren esatera; uste dut garbi ikusten duela herriak benetako ezkerre zein den.

Besterik gabe, agur Euskal Herri guztiari. Besarkada bana denoi eta laister arte.

Gora Euskadi Askatuta.

Tupak

Osloetik 77-8-24

Herriak darabilkin birruharekin batzen naiz.

"... oso ondo ikusten dut estraiatuen itzulera..." Argazkian, Goiburu Herri Egunean.

jauntxokeriari erantzuna

Duela urte bete aurrera eraman zen burruka bat. Honen berri emango dugu gaur. Berandu izan arren, esperientzi berri bat izan da. Hori uste du gu. Herriaren indarrak agortu ziren. Azkenik erakunde harmatu batek eman dio bukaera burruka honi. Guk gogoan izan dugu. Bainan batez ere jauntxoek ez dute ahaztuko. Hori espero dugu.

1960. urte inguruan Amaña hauzoa egiten da. Eibarrera zetozen emigranteak sartzeko. Baina egoera txarra zen: komu-
nikabide txarrak, sanitari laguntza falta, etab. Eta horrela berdin jarraitzen dute. Hauzo honetan ehuneko 60 bat emigranteak dira. Eta euskaldunok emigranteak integratzeko ez dugu lanik egin, talde bezela identifikatzen dira; herritarrekin harreman gutxi dituzte. Horregatik 1976 urtean gasolinera arazoa sortzen da. Er-
muako ex-alkateak, Amaña hauzoan beste gasolinera bat egin nahi du. Eta herrian beste bi zeuden. Maiatzaren 22an burruka hasten dute beste ekintza motak antolatzen dituzte hauzotarrek. Lehen, baime-
nik eza agertzen dute. 339 sinadura biltzen dituzte eta udaletxeari eman. Ekai-
naren 19an 100 hauzolakun joaten dira udaletxera berriro ere. Eta Uztailaren 1-
ean Pleno berezi bat ospatzen da. Bai-
na ez dute ezer lortzen. Uztailaren 24-
an 2.000 laguneko manifestapena egiten da hauzo berean. Idatziak eta firma bil-
tzeak jarraitzen dute. Berehala beste zen-
bait arazo agertzen dira.

Lekua oso ona da. Alde batetik he-
rritik irtendako autoak, handik pasa be-
har zuten. Autopistako sarreratik 200 bat
metrotara dago. Beraz autopistako auto-
entzat ere bidean gelditzen zen. Kurba
batetako hutsunean, ari ziren egiten. Kur-
ba zabala da baina oso arriskutsua. Ba-
tez ere euria egin ondoren; hainbat irris-
tada eta istripuak izaten dira. Gasolinera
eginda nork jakin zer gertatuko zen? Au-
toek ataaskoak sortuko lituzkete, gasoli-
neran sartu irtenen. Gainera lanetik irtetze-
ko ordutan, metrotara, trenbidea pasatzen
da. Trenak bistarako itsusia egiten zuen.
Horregatik horma bat jaso zuten. Trena
elekttrizidadez mugitzen da. Eta metro
gutxitara milaka litro gasolina egongo li-
rateke. Udako oso arriskutsua gertatuko
litzateke. Txispa bat saltatuz gero...

Toki horren inguruan, "Amañako
Dorrea" etxe blokea dago. Unibertsitate
Laboraleko ikasleak bertan bizi dira. Zen-
bait tailer ere badaude; propano, fuel-oil
etabarrezko depositoeekin. Inguruan, zubi
bat dago, hauzotarrek joan-etorriak egi-
teko. Beren lantokietatik urrun bizi da.

Horregatik "urbanoa" erabili behar dute.
Honen geltokia zubiaren oinean bertan
dago; eta gasolinerak zeharo konprometi-
tuko luke.

Gauzak hauk ikusirik, hauzotarrek,
Pleno bat eskatu zioten Udaletxeari.
Udaletxeak beldurra zuen; jende asko
joango zela eta. Horregatik hau esan
zuen: norbaitek telefonoz deitu zuela eta
bonba bat jarri zutela. Atxeki honekin,
Plenoa suspenditu zuten. Baina, Plenoa
egin omen zuten. Inork jakin gabe. Uda-
letxea, berriro ere, berearekin atera zen.
Oso konprometitu bait dago ekonomiko
mailan; permiso konzeptu, etabarrez diru
asko jaso bait du.

Burruka prozesu honetan haxe gel-
ditu da garbi: Udaletxea, herri interesen
aurka joan da. Eta herriaren deskonfian-
tza irabazi zuen.

Hona hemen zer esaten zuten hauzo-
tarrek: "prest egon behar dugu gure ga-
tazka aurrera eramateko; eta berriro ere
deihadar egiteko... Amañakoak gara! El-
kar zaitez!!"

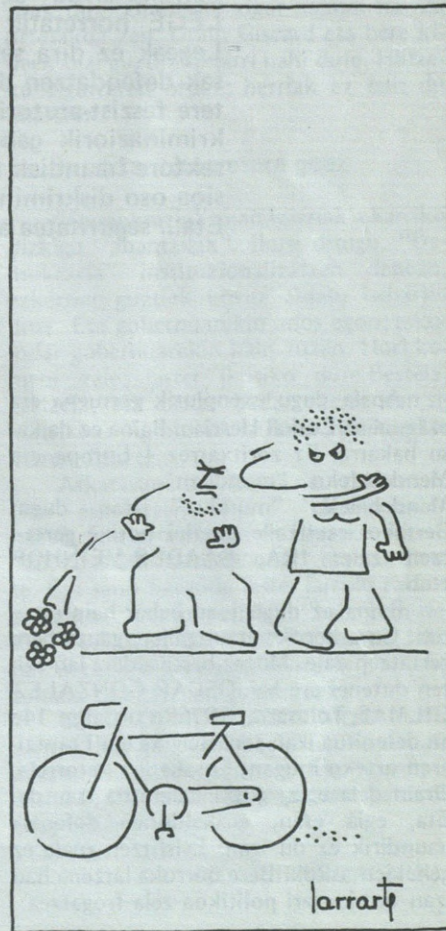
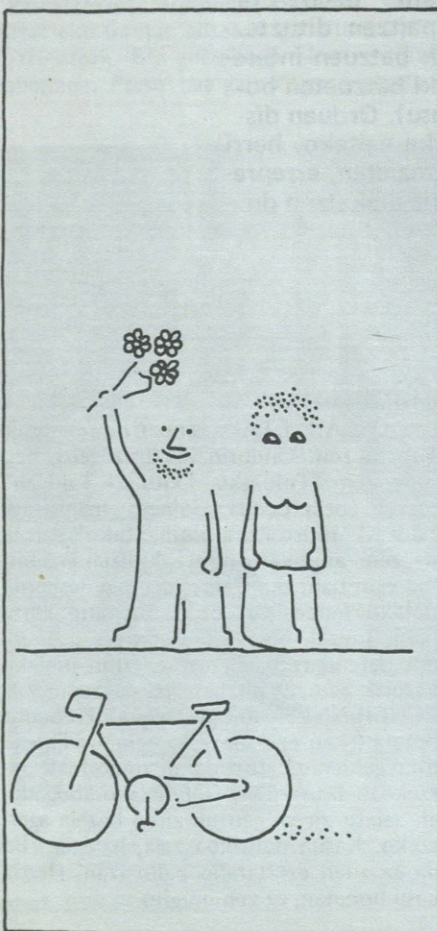
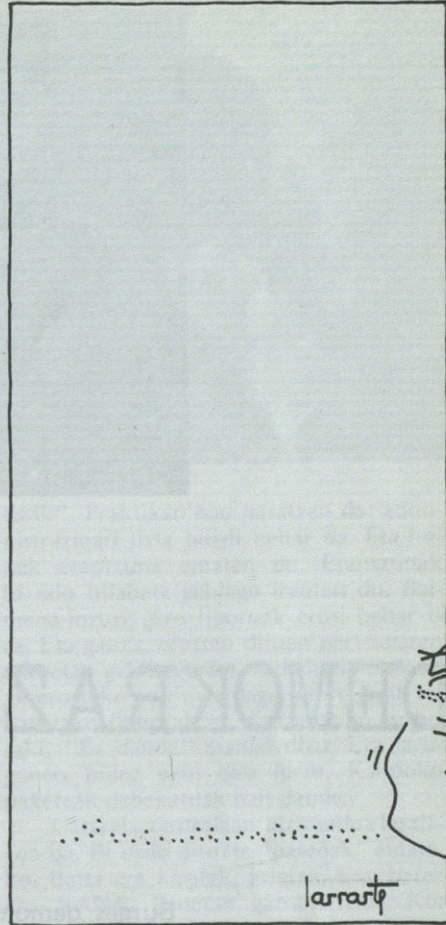
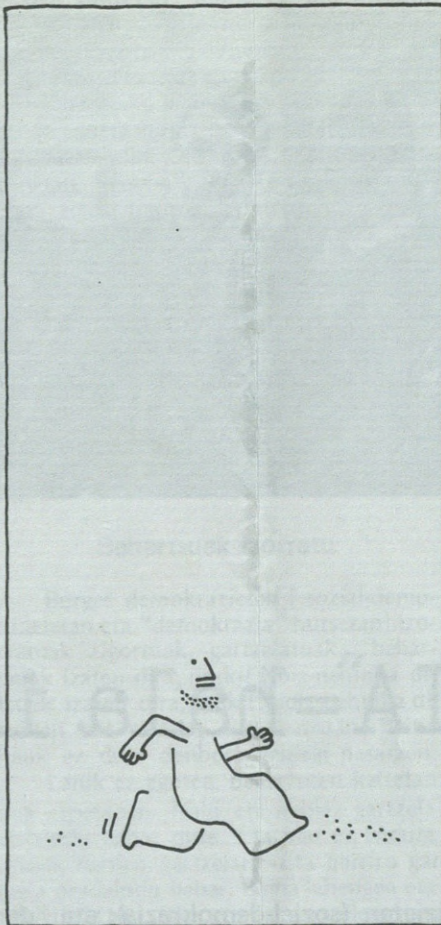
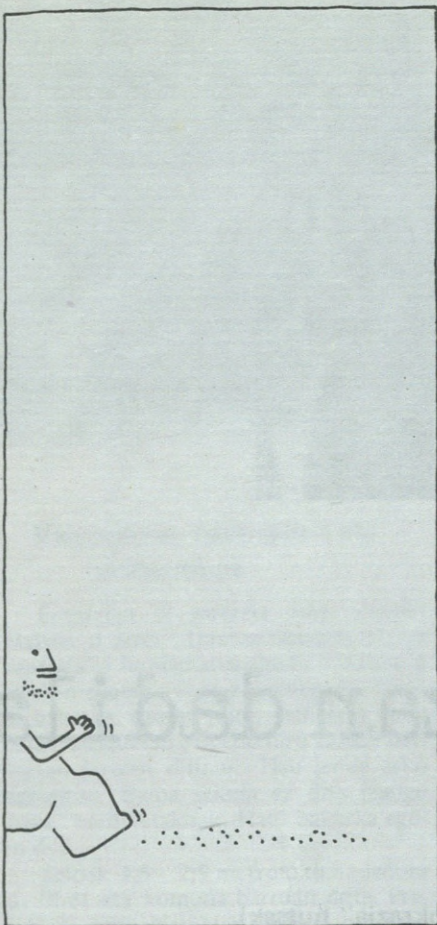
Hauzotarrek ahal zutena egin zuten.
Alkateak eta Udaletxe osoak ere bai, nos-
ki. Eta larunbatean, Irailak 3, ETakoak
ere bai. Eta hauek egindakoarekin amai-
tzen da Amañako gasolineraren kondai-
ra.

ETA (politiko-militarrak) Euskal
langileriari eta Herri osoari ageri bat zu-
zendu zion. Honela dio. "ETArentzat,
euskal iraultzarako erakunde harmatua,
ekintza hau herriak Amañako gasolineraren
eraikuntzaren kontra daraman burru-
kari laguntza bat da, konfliktu hori hau-
zoaren interesen arauera konpontzako
bide guztiak agortu diren momentuan.
Gertakizun berezi bat bezala ez baino
udal jestio kazikista baten kontrako erre-
bindikazio eta burruka herrikoien kontex-
toan gertatu den zerbaiten salakuntza pu-
blikoa ere bada.

Herria autoorganizatzeko eta herri
aginte erakundeek sortu eta finkatzeko
premia konstatatzen dugu".

Masa burruka zanpatzen eta errepri-
mitzen duten guztietan egon nahi dutela:
eta edozein konfliktu, nahiz laborala,
udal mailakoa, politiko edo kulturaletan,
oligarkiak bere biolentzia eta bortxakeria
ezartzen duenean, bortxa iraultzaileari
ekitera beharturik aurkituko direla esa-
nez, bukatzen dute.

Ekintza hori buruz, "Gure Herria"
Hauzo Batzarrekoek, agiri batetan hau
esaten dute: berak zer ikusirik ez dutela
ekintza honekin. Beren lan egiteko mo-
dua ez dela hau. Eraman dituzten ekin-
tzetan, gasolinera honen aurka egon dire-
la. Hori garbi geratu da. Eta gaur ere ber-
din jarraitzen dutela. Hauzotarrentzat
arriskutsu dela kontsideratzen dutelako.

"DEMOKRAZIA"=hala izan dadila

Burges demokrazietan (sozial-demokraziak eta "demokrazia" hutsak) politik "errua" ez dago ezagutua: LEGEA herrian "baieztatua" dago. Eta LEGE horretatik kanpoko ekintzak, guztiak "berdin" epaitzen dituzte. Legeak ez dira sekula berdinak izaten, gzuentzat. Legeek batzuen interesak defendatzen dituzte. Kasu honetan, burgesiarenak. Toki batzuetan bostere faszist-atoritariora haundia da (espainiar estatua kasu). Orduan diskriminaziorik gabeko errepresioa izaten da. Horren aurka egiteko, herri sektore haundiak batzea ez da zaila. Baina burges demokrazietan, errepresioa oso diskriminatua izaten da. Benetan min egiten diona atakutzen du. Eta... seguritatea asko maite bait dugu !

Apala dugu exenplurik gertuena eta ezagunena Euskal Herrian. Baina ez da kasu bakarra. Ez zoritxarrez ! Europa eta Mendebaleko "munduan" hor dugu. Bertako iraultzaile guztiei horixe gertatzen zaie: IRA, BAADER-MEINHOF etab.

Baina ez dugu joan behar hain urrutira. Gure herriko iraultzaileei gauza bera gertatzen zaie. Mugaz beste aldera lan egiten dutenei ere bai. OSCAR GONZALEZ GILMAS, Tolosarra, 1976ko urriaren 14ean detenitua izan zen. Belgika eta Frantziaren arteko mugan; Eusakadira zetorrela. Orain dela egun gutxi kaleratua izan da. Eta, egia esan, euskaldunen defentsa haundirik ez du izan. Esistitzen zuela ez genekien askok. Bere borroka latzena hau izan da: juezari politikoa zela frogatzea.

Juezak harma "trafikantea" bezala kontsideratzen bait zuen. Ez zuen, bada, herriaren eskubidea kontutan hartu. Bere askatasunaren alde borrokatzeko, medio

guztiak earbiliz.

OSCAR ETAKO sinpatizante bezala aitortu zen. Ondorioak ikusiz gero, berdina zen "Tolosako Txitulari Taldean" jotzen zuela esatea. Gainera, magistratu taldea "Magistratura Sindikatuko" partaide zen. Sindikatu honek judizial erreforma egin nahi du. Baina ideologi desberdinetako jendea da. Legea ez dute ikutu nahi. Juezak ongi zekien burges segurantzaren defendatzen. Beraz, ez zion inolako kasorik egin. 9 hilabete eduki zuen VALENCIENNES-eko gartzelan. Prebentibo bezala (hau ezin da lege egin; 6 hilabete dira gehienez). Juizioaren ondorioak antzekoak izan ziren. Defentsako abogadurak saiatu ziren. gauzak ziren bezala agertzeko. Kasua politikoa zela, halebila. Baina ez zuen ezertarako balio izan. Herria kasu honetan, ez zen mugitu...

Valencinnes, zuzengarria eta prebentiboa

Frantzian bi gartzela mota daude: "Maison d'arrêt" (prebentiboentzat) eta "zentrala" (kondenatuentzat). "Maison d'arrêt" en egoera askozaz latzagoada. Presoak bakarka egoten dira, bakoitza bere zeldan; Batzuetan, bi edo hiru zelda berdinetan jartzen dituzte. Hau jende asko dagoenean. Baina sekula ez dira izango "kasu" berdinak. Haul bakarka egoten dira.

Zeldak 3,5 2,5 metrotako hedadura du. Ohea eta komuna barruan dute. Presoak 23 ordu igarotzen dituzte barruan. "Paseatzeko" ordubete bakarrik dute. Arratseko 6-retan giltzarik gabe uzten dituzte ateak. Eta goizeko 6-rakarte ez dira zabaltzen. Preso bat gaixo jartzen bada,

bitarte horretan, inork ez dio kasorik egiten. Ahal duen modura konpondu behar du. Frantziako "humanitario lege gizonak" ez dira kezkatzen, noski.

Gartzelako bizimodua (nolabait deitu behar egoera honi) nolakoa da? Goizeko 6,30etan jeiki. Ohea egin. 8-rak eta laurdenetan "paseoa", 9-rak arte. Hortik aurrera zelda barruan. Hurrengo goizartean. Bertan bazkaldu, bertan afaldu, bertan sofritu...

Ez dago inolako itzulbiderik. Frantzian, gartzela ordaindu behar dute presoek. Seguridade soziala (nahiz eta praktikan ez eduki eskubiderik), papeleoa poliziaren bidaiak, zelula autoen gasolina, juizioa... Guztia ordaindu behar du presoak.

Eta, nonbatetik atera behar du dirua.

Behartsuak izorratu

Burges demokrazietan (sozial-demokrazietan eta "demokrazia" hutsetan) izorratuak zigortuak, gartzelatuak... behartsuak izaten dira, noski! Noiz-nehinka dit-suak izaten dira, noski! Noiz-behinka diruinen bat sartzen dute barruan. Baina hauk ez dute denbora gehiegi pasatzen.

Janik ez egotea, behartsuen kaltetan doa espetxean. Nahi eta nahiez gartzela ordaindu behar dute. Eta hau ez badute egiten, berriro gartzelara. Eta berriro gartzela oradaindu behar. Baina lehengoa eta ORAINGOA.. Bizi guztia gartzelean pasatzeko aukera ederra.

Liburuak eta aldizkariak eduki ahal dira. Teorikoki. Baldintza bakarra hau da: bi hilabete lehen ez egotea "sekuestra-

turik". Praktikan hau pasatzen da: administrazioari lista bidali behar da. Eta honnek erantzuna ematen du. Erantzunak bi edo hilabete gehiago irauten du. Baimena lortuz gero liburuak erosi behar dira. Eta gauza, erosten dituen pertsonaren eskuetan gelditzen da. Aldizkari "porno" ak erosteko eohitura dago. Horregatik eskatutako liburuak ez ditu erosi, segur aski. "Ez daude" esango dizu. Eta lagun bidez ezin dira lortu. Kanpoko paketeak debekatuak bait daude.

Gartzela zentralen bizimodua lasaigoa da. Bi ordu dituzte "paseoak" emateko. Baita ere kirolak, jolasak. Eta, batez ere, LANA. Benetan garrantzitsua. Kon denak Espainiar Estatuetan baino motzagoak dira. Orainarte zigor haundiena, 20 urtetakoa zen. Orain Giscard eta bere ki-deek bizi guztirako jarri nahi dute. Hiltzeko zigorraren orde; herriak ez bait du onartzen.

Eta... horretara goaz

"Demokrazia" maitagarriak ekarriko dizkigu "abantailak". Ikusi ditugu. "Demokrazia" instituzionalizatzen denean, ezkertiar guztiek buruz aldatu beharko dute. Eta gobernuarekin ados egon; eskuindar gobernuarekin hain zuzen. Hori komeni zaie; laster ikusiko dute. Bestela, gartzela, eta behar bada, okerreanean, sikiatrikoa. Agintariek aukera horik eskeintzen dituzte.

Askatasuna bai, baina neurri batetan. Hau eskeintzen digute "demokrazia" hauek. Eta zerbaitetan ez bazaude ados... "zu ez zaude burutik ongi" esango dizute. Eta sano bazaude laster jarriko zaituzte gaixo. "Demokraziak", "hala izan dedila" eskatzen du. Hau da, guztia leku batzuetatik bideratzea. Aurretik jarritako tokiak. Eta batzuek jarritakoak.

Baina, DEMOKRAZIA hitzak beste zentzu bat du. Gerokoek hau esan nahi zuten: Herriaren agintea. Eta horretara iristeko, "demokrazia" guztien gainetik pasa beharko dugu.

PILAR IPARRAGIRRE

Hemengoek bezala. Demokraziak ere ez die barkatzen zapalduetako eta burukalariei. Erreprimitze-sistema berdinak erabiltzen dituzte: zigorra, detentzioak, espetxea, etab. Argazkiak, Oscarrena ez besteak, ENBATarenak.

CATALUNYA FOR YOU

Niri neskak gustatu ? Katilu betean! Gustatu baino areago, txoratu. Baina uda honetan, motel, ezta alerik ere. Alerik ere.

Ez, ni ez nauk frantsesekin eta ingelesekin saiatzen. Metro eta larogei ez neurtzeak horixe zeukak. Bai, bazeudek metro eta erdiko frantsesak ere, baina zer arraio egingo diat nik, hondartzan ligatu behar duk horiekin, eta gipuzkoarrek inbiritan utzi omen zuten Neptuno Larramendik dionez, baina nik ez balerik eta ez lubinarik; gainera, uretan, harriarena.

Eta, egia esan, beti bota ohi dukl lasai asko europarrak hau eta bestea direla, izugarri liberalak kontu horietan, esperimentazio zaleak, emozio biltzaileak. Hutsa. Deskuidatzen bahaiz, txaleko antibala jazten ditek.

Ba hori gutxi balitz, aurtengo euriekin uda xelebrea izan diagu. Kontxako barandilan begira egoterik ere ez, sikiera.

Ikusia zegoen: edo ikastaldiren bate-rara joan (beti izaten duk goiherritar aflijituren bat konsolatzeko aukera) edo askatasunaren ibilaldian apuntatu (berrogei eta hamar gau, hi).Baina lehenengo opzioaren posibilitate exkakak neurtu eta bigarrenaren ilunabarreroko agujetak gogoratu ondoren, Donostian bertan gertzea erabaki nian.

Hi, ba semana grande baino astebete lehenago edo, kristoren neska katxarroak parte zaharrean barrena. Bai zera, ze oholkia izango ziren Soriakoak. Mediterraneo arraza puro puroa, jakin nahi baduk. Minyona noia antibelcor belsarzale guriak. Xic, venim a Euzkadi per a conèixer el vostre temperament fogós i combatiu. Egia borobila, ez diat ezertxo ere esajeratzen. Nuria, Montse, Maria Algels, Mercé...

Beti bezala, asuntua kasualki hasi hu-en, etsi etsi eginda Bilintxen (badakik, zenbait liburu ojeatzen duk, eta aldi berean azken diskak entzun ahal dituk) nengoen arrtsalde euritsu batetan:

— Teniu pegatines amb l'ikurriña?

Igeldon zeudela lonapean, etorri berriak zirela, ez zutela euskaldun miresgarri- rion lurraldea ezagutzen, zein isila eta lotua den hemengo jendea... Ba nire artean, esan nian, euskal topiko guztiak haustera deitu haute koldo, hire rola historikoa izan zitekek, patriaren ohorea zegok jokoa.

Kantaldietara joateak bere bentajak ere badizkik: pi de la serrari esker, bane- kien, mementoa "iritsiz gero (iritsiko ahal zen!)", zer esan: tarradellas collonut eta futem un clau.

Lehendabizi parte zaharreko txikiteo- arkin beldurtzen dituk eta sexoaren or- dezkoaren topikoa aipatzen diek, kantaldiren batetara eramaten dituk (bertsolari- ek buruz ikasitakoa kantatzen dutela pentsatzen ditek, eta oker daudela kon- bentzitzen dituean, harriturik geratzen dituk). Esan zitekek hasi direla euskaldu- nez nolabait enamoratzen.

Hurrengo pausoak kontuz ematekoak dituk. Pasaporterik ez baldin badute, oh, ze lastima, gure lorategia ezagutu gabe geratuko zarete esaten diek, eta baldin badute, eramaten dituk Baigorriara edo Bi- daxera eta han "aixó també es Euzkadi" deklamatzan duk besoa edozein aldetara luzatuz. Infaliblea.

Banihoan ba ni neure estrategia guz- tiz abertzalearekin aurea, Donibane Pasa- ian paseatu nizkian, Hondarrabia erakutsi nien eta afari bat antolatu nian Ergobiako sagardotegi batetan.

Nik ordurako banian bat begiz jota, dios, gustora emango nioken zapalketa orokor bat. Ikuste hutsarekin malament jartzen ninduan hi. Baina nolakoa gero ! Ez nauk hasiko alabantzan, baina potto- ka gazte xarmagarria zer den jakiteko , Núria.

Kuestioa duk afari hartan berotu egin ginela (sagardoz eta pattarrez), mu- suka ere jardun genuela (despedidakoan). gora euskadika aritu zirela haiek ere, eta Nuriak farra besterik ez zuela egiten, eta aldizka belarrira esaten zidala : noi, neska

polita... vol fer l 'amor... amb... euskal-
dun abertzale.

Eta orduan manifestazioak hasi. Bue-
mo, manifestapenak.

Lehendik ere badakik zer nolako
akohonatua naizen ni holako gauzetara-
ko; ni ez niotek harrapatuko ez ezta
leihotik begira ere. Baina catalan koittau-
en aurrean hi, gudari batek bere obligazio-
ak zeuzkak.

Nik gonbidatu egin nizkian manifes-
topen batetara, ikus eta ikas zezaten no-
lakoa den la lluita dels bascos. Eta izorra
hadi, baietz, gustora jaitsiko zirela kale-
ra. Pozik haiek. Barkatu didak, konpreni
ezak zein mingarria den niretzat ener-
gumena insensata haien ondoan pasa nuen
kakalarria, kontatzea ederki egin nian ri-
dikuloa.

Irtenbide bat, konponbide bat aur-
kitu behar nian lehen bait lehen. Azkene-
an, mailukada bat eman nion neure bu-
ruari (baina belaunaren parean). Joan
ninduan kojoka haiengaba, eta, ubela era-
kutsiz egia osoa kontatu nian: etxera bi-
dean barrikada bat egiten geratu nintzela
eta pelotazo bat eman zidatela, non eta
belaunean gainera, putada ederra, orain
manietara ezin joan.

Libratu egin ninduan azkenean ma-
nifestalari profesional haien atzaparretatik.
Sosegua beraurkitu zian neure arimak.

Geroztik bitan edo ikusi nizkian,
urrutitik, anarko itxurako tximaluze bi-
xartxo kuadrila batekin, oihuka eta
ukabila jasoaz.

Núria? Nuria huen okerreana. Lasti-
ma.

Copyright by koldo izagirre

(Cambio 16: APALA hambre de heroe).

Gose greba zer da, azken finean, hotza,
ahultasuna, denboraren kontua galtzea eta ur
asko edatea.

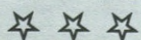
Gose greba da, epikotasunik gabe, oihu
masianikorik gabe, hospital batenzuriak itoga-
rrian edo sakristien argizari usainpean, sonda-
tresnaren ondoan edo lozakuaren epeltasun
erreperleantean zain eta zain egotea.

Bai, ametsak eta aluzinazioak ere bai.

Baina ez jaunak, hemen ez dago heroe go-
serik; hemen heroeak ere badituen herriaren
beldurra dago. Heriotzaren beldur den herriaren
bizi gosea. Aktorik kobardeena, noski.

Heroeak, bakarrik geratu izan dira, eta ho-
rregatik dira heroe. Hemen berriz, Euskadin,
Euskal Herrian, ehundaka dira ultzerak jota
eta giltzurrunak izorratuta daudenak.

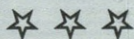
Gezur hutsa diozue, jakinaren gainean ge-
zurra.

Donostiako Parte Zaharra Parisko Quartier
Latin bihurtu nahi omen dute bizardun ikasle
eta gazteak.

Nik ezagutzen dudun Quartier Latina, ba
hori belar eta porru, larrua ere bai noiz behinka,
ja la gauche divine, kitarra jo eta adarra ere bai
galanki, ahal denean jan eta poemarik akojo-
nanteenak idatzi eguzkiaren bekokian. "Artist
nauk, hi emaidak hoge duroko bat"

Baina bai baitakigu Donostiako Parte Za-
harreko Quartier Latina ez dela hori bakarrik
izango.

Gure txolorik beroenak Herri Irratiko Txa-
ro Arteagi.

Badakigu irrati bateko speaker batek zenbat
agoantatu behar duen anuntziorik estupidoenak
aireatu beharrez. Baina "El Diario Vasco"-k
bere etapa berrirako prestatu duen propaganda
euskarazkoak marka guztiak hautsi ditu lotsa-
gabekeriari dagokionez. Lehen puntako artista
bat izan behar da "gogora ezazu Diario Vasco
euskalduna izan dela azken 40 urte hauetan"
interpretatzean farrari eusteko. Eta Txarok mi-
raria lortu du.

Ba guk eresia dugu kristalezko potoa eta
formola geure ar gizontasunaren atributoak gor-
detzeko. Izan ere, zein azken fin hobeagorik ge-
ro eta gutxiago erabiltzen dugun tresnariaren-
tzat, feminista baten komoda baino.

Gurekin ez dute biolentziek balio, eskatu
eta emango zaizue. Nolanahi ere, "biolazio bat
kastrozio bat" delako hori praktikan jartzera-
koan ea mailaketa kualitatibo bat egiten duzu-
en, gure paisajearekin hain ongi identifikatzen
diren koloreekin jazten diren etatik hasiaz. Aher
ba.

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	40 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero
nahi nukeela adierazi nahi dizuet
orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

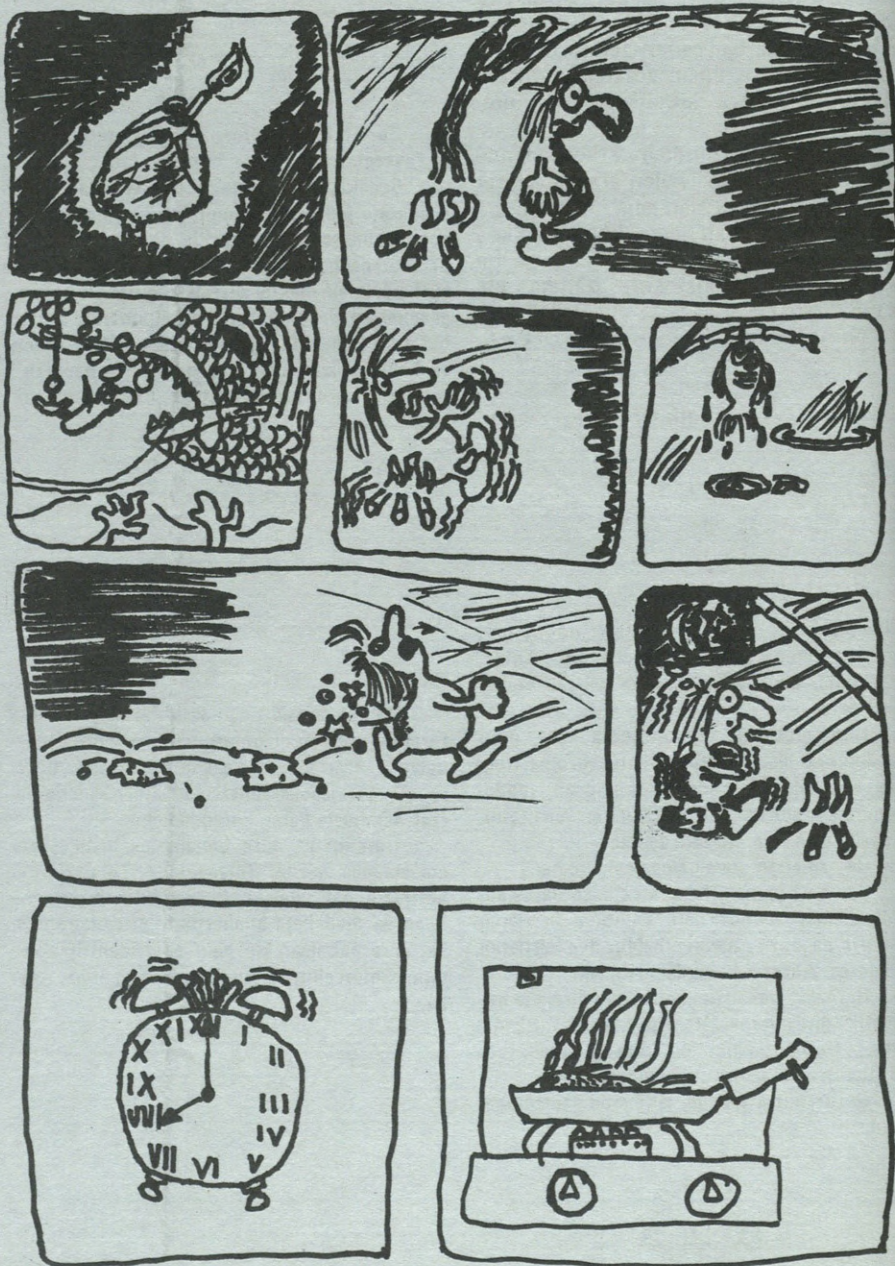

Sortzaileon horrialdea

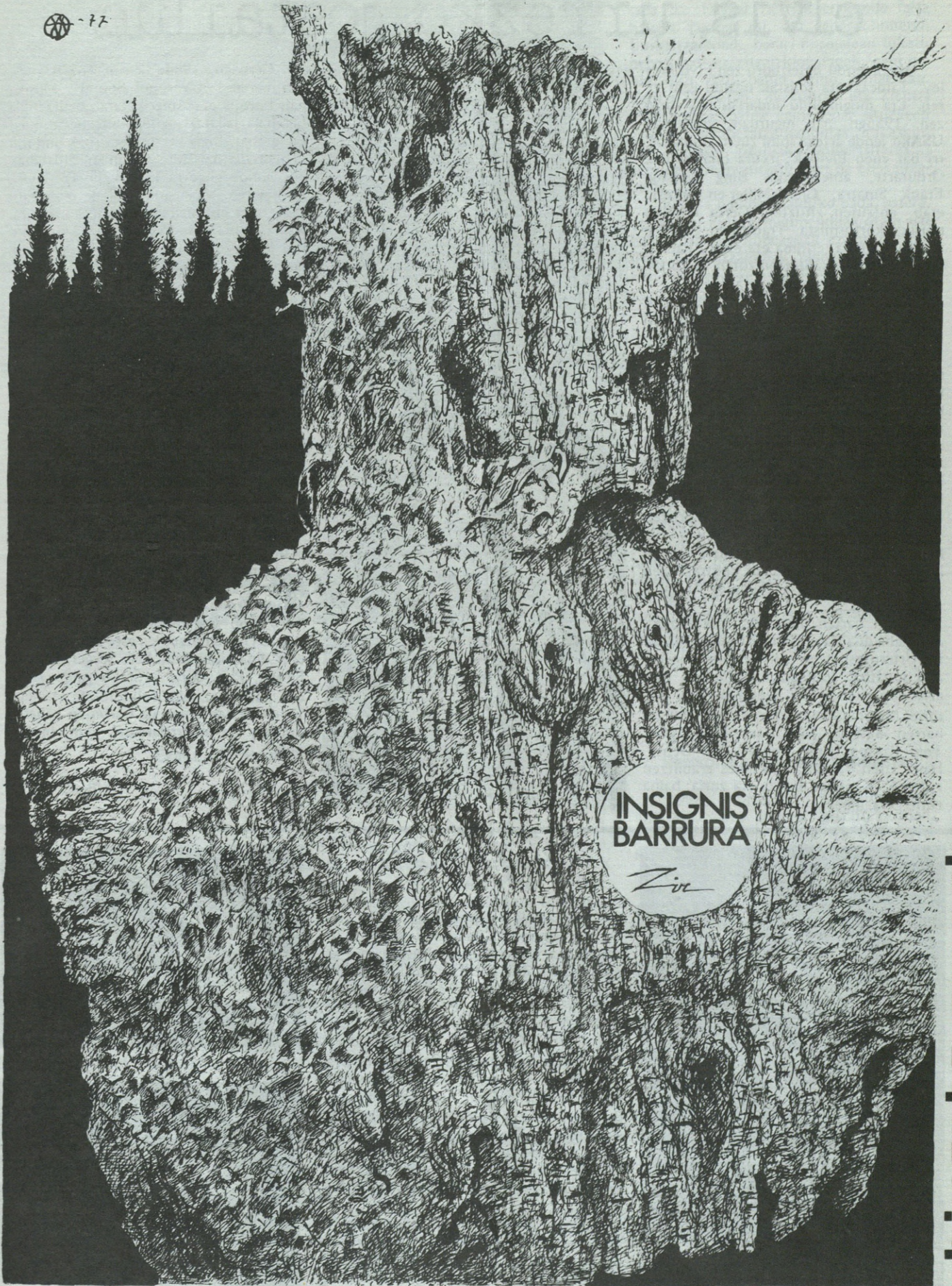
Sortzaileon horrialdeari segida emanez hona hemen bigarrena. Ezer gehiago explikatatu gabe, hemen dituzue: "Aitzina" (Santo Tomás Lizeoan argitaratzen duten aldizkaria) eta "Zilipot" (Errenteriako Lizeoan). Azkeneko honetatik bi poema motz aukeratu dizkizuegu, eta Patxiren , joan den asteko komikiaren jarraipena.

KAKA
Egina
Ematen
Digutenean
HARTU BEHAR
AHAL DUGU?
ALA EZ AHAL DA
HOBETO GUK EGITEA
NAHI DUGUNEAN?

Bizitza
Lehendabizi
Arrosak eskuan
Orain, arrosaren
arantzak sartuak

77

INSIGNIS
BARRURA

Zir

bixente ameztoy

elvis, urrezko jostailua

Mugimendu batenburu zen Elvis Presley. Taldeak eta solistak ugaltu egin ziren. Eta mugimendu indartsu bat sortu zen. 1955gn urte inguruan, industriak USAko jende artean ipini zuen. Doinu berri bat zuen Elvis-ek; itxura ona ere bai. Ordurarte, amerikarrek Bing Crosby, Frank Sinatra, Glen Miller-en orkesta etab. entzuten zituzten. Gerra ondoko musika korformista. Tradizioen gorai-patzailea: familia, erlijioa eta estatu kapitalista. Guzti hau kantatzen zuten, eta onesten. Gainera, musika lasai eta finez.

Mundu honi erantzun nahirik, rock and roll sortu zen. Rhythm and blues-en ondorengo zetorren erritmoa. Eta mutiko xeru eta polit hark gantzutu zuen. Ordurarte kamioak gidatu zituen, kamarero bezala zerbitu eta beste mila gauza egin. Gizarte hari ez zaio grazi haundirik egin itxura aldatuta hark. Zeren Mc Carthys-moa oraindik bizirik bait zegoen. Baina bi urte geroago (1957) Presley-k arrakasta handia izan zuen. Eta mundu guztira zabaldu. Gazterien irudi eta sinbolo zen. Eta mundu guztira zabaldu. Gazterien irudi eta sinbolo zen. Baina formula huts bat bakarrik. Zeren eta industria zegoen artean. Gurasoen munduari kontrajartzen zaion protesta txapela. Baina ez du tematika berezirik.

Garai hartan, bestalde, folk musika aski zabaldua dabil. Bere jarraitzaileak dituen. Urtero ospatzen zen Newport-eko jaialdi sonatua; 1960gna baino lehen. Han azalduko ziren: Peter Seeger, Woody Guthrie, Malvina Reynolds. Eta Soe Hill zaharren ikasleak. Joan Baez, Bob Dylan, Tom Paxton, Judy Collins, Phil Ochs... Hauk ziren berriak; folk-blues erabiltzen zutenak. Kantaera beltza eta zuria; baina zurien eraginpean.

Geroago, 1964. urtean The Beatles. Eta beren "Liverpool Spund". Musika hau Europa eta Ameriketara zabaltzen da berehala. Isilarazi egiten dute beste musika, erabat. Elvis Presley eta rock and roll beheara datoz Bob Dylan-en alaketak ere, kolpe gogorra jotzen dio Presley-ri. Presley-ren rock and roll-ak molestatu egin zuen erdimailako gizarte zoro hura. Baina Bob Dylan-ek folk-rock-a ezarriko dio Presley-ren musikari. Folk-rock sakanago eta burrukalariago bat. (1965).

The Beatles eta Dylan-engatik, Presley-ren mutualdia dator. Filmeren bat edo egiten du. Hemendik aurrera ez du bururik altxako. 66.-ean berriro azaltzen da ("Crying in the Chapel"). 69. go apirilaren beste exito bat dator, "In the ghetto". Azkena esango genuke. Klub eta diskoteketan entzuten hasi zen.

Country zuriaren antzeko zerbaite ere kantatu zuen. Baina oso gutxi. Azkenaldian, telebistan xhow eta kantaldiak egin zituen. Baina gazteriak bazterrean zuen utzita, aspaldi. Las Vegas paradisuaren garaia da.

Estatuak argi ulertu zuen noraino eramane Presley. Noarino eraman gazte inozoaren irudia. Beraz, urrezko jostailu merkea asmatu zuten. Eta diru asko emango zuen jostailua. Sistema errea zen. Gero Bob Dylan lantzatuko zuen. Eta Bob Dylan-en atzetik, este asko. Pete Seeger dinamikoa ezik. Pete Seeger, Richard Farina, Phil Ochs betirako galdu ziren. Eta hauk bezalako folkllorezale eta kantariak. Dylan omen da Carter-en kanatari kultura. Carter irrifartsuak esan ohi duenez...

M. TEJERIA

AZKENIK, KANTALDI ON BAT

Larunbatean Polideportiboan Xabier Lete, Antxon Valverde eta Raimon-ek emaniko kantaldian izan ginenok benetan gustora irten ginen. Azken denboretan ez dugu kalitatezko kantaldirik entzuteko aukerarik izan, baina larunbatekoak ase gintuen. Eta luzarorako gainera. Xabier eta Antxoneren arteko musikal konpenetrazioak fruitu biribil bat eskini zigun. Aipatzekoak dira eta txaloek arrazoi ematen digute — iragan berri dugun 40 urtetaz kantatutako kantak (guztiak segidan). Ezin ahazturikoa baita Valverderen pianoa; zoragarria. Ondoren Raimon. 1967-tik ikusi ez genuen Raimon-ek bere kanta hobereenen errezital bat eman zigun: "El Pais Basc" bi aldiz kantatu behar izan zuen eta jendeak txaloka eta zutik eman zion azken agurra.

Zenbait jenderen aldetik boikot giroa zabaldu zen. Seriotasun piska bat! Kantaldira joatea, kasu honetan, "iraultzaileago" zatekeen ez joatea baino. Ezta, "iraultzaile" jaun-andreok?

Euskaltzaindiako batzarre baten ondoren, 1966ean. Erdian, Ixaka Lopez Mendizabal; bere eskubitara Rikardo Arregi eta Gabriel Aresti.

EUSKALTZAINDIA

Erakunde bezala eraberritu beharrez

Euskal Herriak, bere instituzio, erakunde, bereziak behar ditu. Giza, kultur, administral eta politik erakundeak. Lehengoak indartu eta berriak sortu beharrean gaude, gero eta premiatsuago. Lehengoen artean Euskaltzaindia dugu, behar bada, kultur mailan esanguragarrienetako bat, eta, baita, Euskal Herriko marko geografiko guztian zehar diharduen bakarrenetako ere.

Euskaltzaindia gaur egun zertan dugunez, Luis A. Aranberrik informe hau moldatu du. Euskaltzaindiaren histori xehetasunak eta barnegitura azaltzeaz gainera, eguneroko antolakuntzan jasaten duen desajustea nabarmentzen saiatu da. Izan ere, Euskaltzaindiak ez du gaur lehengo martxan, kemen askoz zein gutiz, jarraitzerik. Euskaltzaindiak, erakunde den aldetik, bere planteamenduak aldatu behar ditu. Eraberritu egin behar da.

— 20 miloiko presupuestoa, eta ehuneko 20 bakarrik ikerlanetarako. Gasturik handiena, pertsonalarena da.
— Hizkuntzaren hiztegi nagusia, hizkuntzaren gramatika eta oinarritzko euskara, bere zereginik premiazkoenak.

1968urtean Euskaltzaindiaren presupuestoa 500.000,— ptakoa zen. Aurten, ostera 20 miloikoa. Hala ere, oraindik, zi-

fra horren ehuneko 20 bakarrik eman ahal du iker sailerako. Euskaltzaindiak, beste edozein lantegik bezala, epe labur, erdi eta luzerako plangintzak egin beharko ditu, eta bere zeregin espezifikoak zeintzu diren erabaki: hizkuntzaren hiztegia, hizkuntzaren gramatika, oinarritzko euskara eta abar.

Euskaltzaindiak gaur egun aurrean

duen arazorik nagusia bere eraberritzea da. Euskal Herriak erakunde falta handia jasaten du, eta egoera honetan Euskaltzaindiak, berari normalean tokatu behar izan ez zitzaizkion lanak, egin behar izan ditu behin baino gehiagotan. Zentzu honetan, hazkuntza eta Zientzi Ministeritza, batek egin behar lituzkeen gauzak (alfabetatze kanpinak, irakaskintza, irakasle tituluak, unibertsitatea...) egin beharrean aurkitu izan da Euskaltzaindia.

Egoera hau normalduko bada, ostera, eta euskal kultur mugimenduak orain arte baino denbora hobeagoak ezagutuko baiditu, Euskaltzaindiak plangintza orokor bat beharko, zeintzu diren bere helburu nagusiak aztertu, epe bakoitzeko betekizunak finkatu ahal izateko.

Eraberritze hau ekonomi arazoari lotua dago guztiz. 1976 urtera arte. Euskaltzaindia sekula ganorazko presupuesto bat egin gabe zegoen. Diru sarrerak hala moduzkoak ziren, eta, gastuak, sarreraren neurrian. 1976ko urte honetan, ostera, Juanjo Zearretak lehen aldiz egiten du 1975 urteko balantzea, eta 1976ko aurrekontua. Eta egin ere beste ikuspegi berri batez egiten du. Hala da, lehen aldiz ateratzen dira Euskaltzaindiak dirurik bali egingo lituzkeen gastuak, eta ez, dituen diru sarrerekin egin ahal dituenak. Planteamendua, beraz, guztiz desberdina da: lehen, halako sarrerekin halako gastuak egin ahal ziren. Orain, ostera, halako gastuak egiteko halako sarrerak behar izango dira.

Pertsonala, gasturik handiena

1968 urtean, Euskaltzaindiak 500.000,- pta inguru gastatu zituen. 1975ean hiru miloi terdi. 1976ko aurrekontua 10 miloikoa izan zen, eta aurtengo 20 miloikoa da. Hala ere, oraindik, aurrekontua oso murriztua geratzen da, ehuneko 20 bakarrik iker sailerako eta ehuneko 5 Jagon (zabalkunde) Saila direlarik. Gasturik handiena, pertsonalarena da.

Zifra hauek jarrera kritiko bat eskatzen dute, inola ere ezin baita onartu kultur ekintza helburutzat duen erakunde baten diru-jariorik handiena pertsonalarena izatea. Eta hau guzti hau, pertsonala behar baino gutiago izanik, gainera.

1968 urtean Euskaltzaindiak bi langile zituen. 1975ean hiru ziren, iaz bost, eta aurten ia zortzi. Sei fijo Bilbon eta Donostian, eta bi erdizka, Iruinea eta Gasteizen.

Behar izan, jende gehiago behar litzateke, bulego lanetan diharduen jendeaz gainera, hizkuntzarekiko lanetan arituko direnak ere nolabait liberatu beharko dira eta, hizkuntzakademia baten helburua ez baita, azken batean bulego lana.

Epe laburreko ekintzak

Euskaltzaindiak baditu bertanbera égin beharrezko lanak, egoera egokiago batetan oraingoz eginak izan behar lituzkeenak.

Hizkuntzaren hiztegia dugu euskaldun guztiok faltan dugun liburua. Autore baten zein besteren iritzien gainetik, Euskaltzaindiaren arauera euskararen hiztegi nagusia finkatuko duena. Lan hau, Azkueren hiztegiaren oinarritua, Koldo Mitxelenaren eskutan dago. Itxura denez, datorren urtean Bilbon Letretako Fakultate Ofiziala zabaltzeko posibilitaterik badago — dirua Euskal Herrian lortzearen baldintza ofizial bakarrarekin—, eta ondorioz, Mitxelenak Salamancatik etortzeko aukera izango luke, egun erdi fakultatean eta beste egun erdi hiztegi lanetan emanez. Zenbait diru-etxek bere diru laguntza eskainia dute.

Euskaltzaindiak esku artean dituen beste lan batzu, hizkuntzaren gramatika eta oinarritzko euskararen metodologia da. Bigarren hau aurreratuago dabil, Imanol Berriatuak eta Xabier Kintanak oraintsu Israelera egindako bisitaren ondortik. Hamasei laguneko batzorde bat izendatu da lan honetan aritzeko. Une honetan, sei liburu ari dira inglesetik itzultzen, ahalik eta euskararik errazenean. Gero, liburu hoietan azaltzen diren hitz eta esaldien sarritasunak aztertuko dira, eta, ondortik, oinarritzko hiztegia eta joskera erabakiko, datorren udazkenerako edo. Oinarritzko euskara honek erabateko garrantzia izango du, irakaskintzan zein kazetaritzan batez ere.

Euskararen zabalkundearen eragile den aldetik, Euskaltzaindiak oso aurreraturik du "Euskal Herriko Arkitektoen Kolegioak" eskaturik egindako etxegintza saileko hiztegia. Eskuaratean dauka Euskal Herriko herri eta herritarren izendegi ofiziala, aldezturik pertsonen "Euskal Izendegia" eta "Merkatalgo Izendegia" eta "Zortzi Urte arteko Ikastola Hiztegia"

egin zituen bezala. Era berean, inprimategian dago SIADECO-ren ardurapean egindako euskararen azterketa sozio-linguistikoa. Eta, beste asmo zahar bat, oraingoz burutzerik ez dagoena, euskararen Atlas Linguistikoa egitea.

Etxea ere herritu behar

Beste zentzu batean, Euskaltzaindia bere etxea eraberritu beharrean dago. Ribera kaleko Euskaltzaindia 1918 urtean sortu zenekoa da. Azkuek berak aipatu zuenez "behin-behinekoa". Hala ere, ia 60 urte iraun du hasierako "probisionaltasun" harek. Toki txikia da, bestalde, 85 m. guztiz, eta "declarado en ruinas", gainera.

Era berean dago liburutegia, neurri handi batean Azkuek utzi zuen bezala, egile eta argitalatxe batzuk bidaltzen dizkioten liburuak izan ezik. Baina, hala ere, ez da dohaiko metodo hau aukerakoena, baldin benetan liburutegi osatu bat lortu nahi bada, behintzat.

Gainera, Euskal Herrian gaur egun argitaratzen diren liburuez gainera, Euskaltzaindiak beste bi sail nagusi landu beharko ditu, hau da, linguistika orokorra eta mundu zeharreko liburutegietan sakabaturik dauden euskal liburuak bereganatzea. Azken hau, mikrofilmez egingo litzateke.

Diru arazoa

1918 urtean, Hego Euskal Herriko

lau diputazioek Euskaltzaindia sortu zuten beren ardurapean. Gaur egun, sortzaile hoién diru laguntza, Euskaltzaindiaren presuestoaren ehuneko 5 baino ez da.

Iaz, Euskaltzaindiaren presuestoa 10 miloikoa izan zen, Catalunyako "Omniun Cultural Catala" delakoarena 100 miloikoa izan zen artean. Aurten, esan bezala, 20 miloira gehitu da, baina oraindik, oinarritzko premiak ere nekez betetzen dira.

EKIN ETA JARRAI lemapean, ia hirurogei urte euskararen alde.

Ixaka Lopez Mendizabal eta Manuel Lekuona.

Banketxe, lantegi eta zenbait jakinekoren diru emaitzez gainera, Euskaltzaindiak beste sarbide batzu bilatu behar ditu. Zentzu honetan bada herri mailan diru bilketa kanpaina handi bat egiteko asmoa. euskaldun guztiok Euskaltzaindiaren alde gure eskaintza egiteko aukera izateko.

Momentu ona dela dirudi. Euskal konzientzia ugalduz doa Euskal Herrian, eta hitzetatik ekintzetara pasatzeko ordua iritsia da. Euskaldunok, geure instituzioak sortzeko, gero muntatzeko eta ondoren iraun eragiteko gauza ote garen, orain erakutsi behar dugu.

XXV Nazioarteko Zine-Erakusketa
Donostia
10-21 Irailak 1977
 España - Espagne - Spain

25. nazioarteko zine festibala ate joka daukagu. 25. urtehurrena izateaz gainera aipatzekoak dirateke zine festibal hau herriaren eskutan uzteko ematen ari diren pausoak. Pauso txalogarriak, dudarik ez, baina (eta benetan gureganatu nahi badugu festibala) txaloak baino gehiago beharko dira zenbait sektoreren —betikoenak halebajerresistentzia gainditu eta hausteko. Haurten pausoak, lehen urratsak, ematen saiatu dira zenbaitzu. Hurrengo urterako geurea behar gure festibala eskuratzeko lan egin beharko dugu. Baina iadanik. Bestela kendu, lapurtu egingo digute festibala. Eta gure begi aurrean. Eta gainera demokraziaren izenean...

FESTIBAL HERRIKOIAGOA

Inoiz ere ez artistikoa

Donostiako zine festibala 1.952. urtean eratu zen. Zenbait merkatariren eskutik etorri zitzaigun. Baina ez zituen artistik joerak bultzatu merkatarisaindu hauk, merkatal interesak baizik. Eta festibala turistak edo eta afizionatu despistaturen bat erortzeko zepu bilakatu zen. Halebajer, festibala dirua utziko lukeen jendea erakartzeko eratu zen, batik bat.

Eta festibalak ibiltzen ikasi zuen. Baina artistikoa ez ziren interesek gidatua betidanik. Afizionatu gizarajoari, bada, hilea hartu zzaio ugari. Eta dirua ere bai; eta ez gutxi. Azken urteotan, Etxarri jauna ikusi ahal izan dugu, artistikoa izan ez den festibal baten gidari (autarka, hobeiki esan). Eta artistikoa ez dela izan diogu ez dituelako artistik interesak bultzatu Etxarri eta "konpainia", ekonomikoak baizik. Etxarri muntatua zuen "mafia"

... Beno, inoiz jakingo al dugu! Festibalean "arte" omen ziren filmeak zergatik etorri ohi izan dira? Bai, bai zuri egiten dizugu galde, Etxarri jauna. Guztiok dakigu festibal batek (eta zer esanik ez lehen kategoria badu) filme bati ematen dion "lanzamiento" a.

Baietz eratu, ezetz eratu...

Baina ez zaituztegu guztiok dakitzazuen gauzekin nekatu eta aspertuko. Begoaz haurtengora. Etxarri jauna, bilera batetan zegoelarik, "derrame cerebral" batez K.O. geratu zen. Beraz, Etxarri jauna ez zegoen festibala bere gain hartzeko kondiziotan. Bestetik, Madrilek festibalaren "bultoa" lehenbaitlehen bota nahi zuen. Zeren eta, lehengo urteko gertakizunak direla medio, bultoa gertatzen bait zitzaien festibala Madrili. Gauzak honela

zeudelarik, eta lau pabost hilabete falta zirela festibalari hasiera emateko, hoptuko ez zenaren susmoak hasi ziren barreiatzen "Estatuaren hiributik" (trinfalist airez irakur azken hau). Margarita desorritzen hasi ziren Madrilen. Baietz eratu, ezetz eratu...

Orainarte "comité rector" bat bazen Madrilen; eta hemen "comité local" bat. Hau, festibala "donostiarra" zela adierazteko zegoen. Hura, erretorego bat bazela adierazteko. Baina egia bestelakoa zen; festibala Etxarriarena zen. Berak burutu eta antolatzen zuen guztia.

Madrilek, eskuak garbitu nahirik, batzarre bat konbokatu zuen eta herri elkar-teei (hauzo, kultur, zine eta abarrekoak) zenbait artisteri etabarri dei egiten die. Guztira 60-ren bat agertzen dira. Bertan festibalak aurrera jarraitzeko erabakia hartu zen; eta haurtengoa hoptatzea, noski. Bestela, behin betirako gure eskuota-

tik alde egiteko arriskua zegoen. Bilera berbera, batzorde bat hautatzen da. festibalaren antolakuntza arduratuko den batzorde bat, hain zuzen. Madrilek botere zabalak ematen dizkio, "comité rector" eta "comité local" direlakoak bateratuz. Batzorde bakarra geratzen da, ba, hauzo elkarte, udal, kultur elkarte eta zenbait artistaz osatua. Hiru hilabete eta erdi geratzen dira festibalari hasiera emateko eta ez da oraindik inolako pausorik eman.

Barne tirabirak

Batzordea, konposaketaz, arras desberdina da. Batetik "Donostiako" udalekoak, Madrileko interesak zintzoki gorde nahiean. Eta bestetik, herri elkarte eta artistak, festibalari herrikoitasun eta euskal giro bat eman nahiaz. Interesak ez dira berdinak, noski. Eta eztabaidak sortu dira. Erdian, arbitro, gisa, Luis Gasca. Hau ardura gehiena duena, hategia. Bestetik, hainbeste maite gaituzten madrildar zenbait egunkarik ez du begi onez aldakuntza nahi hori ikusten.

Urte honetako saltsa

Aurtengo presupuestua 35 milioi eta erdikoa da. Hasiera batetatik defizita 4 milioikoa da; geroago gehituko den defizita, noski. Diru sarreran honela banatzen dira: 8 milioi estatuak ematen ditu subentzio gisa; 8 milioi udalaxeak. Eta beste guztia takillak. Halere filmen prezioak ez dira gehituko. Eskertzekoa da hau, bederen. Gerorako, ekonomia independentzia posible egingo duen bide bat pentsatzen hasi behar dugu. Zeren eta geurea nahi badugu festibala, geuk bilatu beharko ditugu finantziabideak.

—Beno, koino, baina sakelak husten dizkigun Madrilek paga dezala.

—Bale, bale...

Bestetik esan behar dugu selekziozko batzordekoak filmen bila joan direla eta filme askoren artean hautatu dituztela gure begiek ikusiko dituztenak. Beste urteetan, herri bakoitzak ekartzen zituen bereak; ez onenak zirelako, ekonomi aldeetik gehien interesatzen zitzaizkielako produktora eta distribuidorei baizik. Selektiozate orduan, kalitatezko zinerik hoberenetarikoa ikusi ahal izango dugu. Ojala! Rusiarekin egon diren problemak, ez bait zituen batzordeak hautaturiko filmak ekarri nahi; baina azkenik kalitatea irten omen da garaile.

Ah! Batzordekoek ez dute sosik ko-bratzen. Eta sartzen dituzten orduak ugari dira. Txalo bero bat... plis... plas...

Herrikoitasuna eta euskara

Festibala anuntziatzen duen kartela euskaraz eta gaztelaniaz eginna dago. Gaueko filmen presentapena bitara egingo da. Ateratzen den aldizkariak editorial bilinguea izango du. Nonbaitetik hasten da, ez?

Herrikoitasunari buruz, esan beharra dago batzordeak egituratu direla hauzoka, festibalaren euskarri bezala. Eta bestetik hauzoetatik eta Gipuzkoako herrietatik filmeak proiektatzeko asmoa badago. Festibaleko filmeak, noski. Asmoak egia bihurtu daitezke nahi eta espero dugu biziki. Eta zuek guk baino gehiago, seguruki.

Baina nondik atera ditu honek hainbeste datu (asko iruditzen bazaizkizue, bederen) galdetuko du zenbaitek. Je, je. Edozer gauzatarako prestatzen diren "nazio infiltratuak" daude mundu honetan. Eta ZERUKO ARGIAk badiu bereak.

INIGO LAMARCA

EUSKAL ZINEA

Euskal festibal batetarrantzgo ibilaldia hasi da. Aurtengo "otro cine" sail barruan euskal filme batzu emango dira. Ze filme? Inaki Nuñez-en "Estado de excepción" eta "Los bolcheviques se rien"; Sistiagaren "ere erera baleibubik subua aruaren"; "ikurriñaz filmea" eta besteren bat. Noiz? Irailaren 11-an, igande goizeko hamarretan. Non? Parte Zaharreko Principal zineman. Euskaldunok badakigu nor joan bereziki, beste filmeren artean.

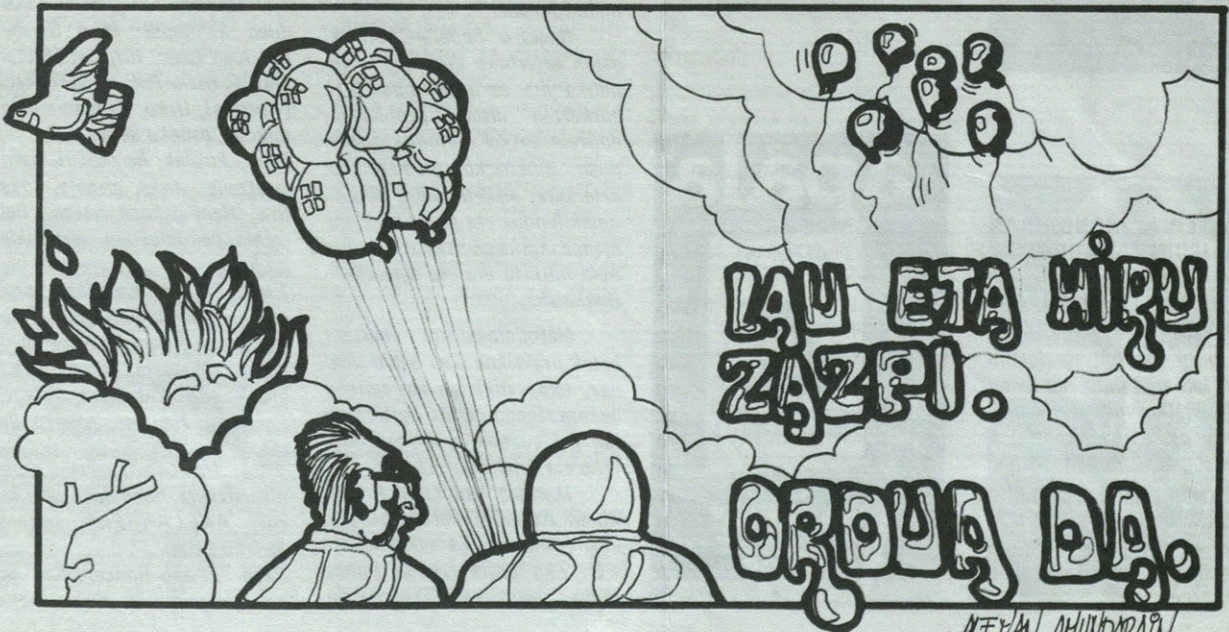
Baina hau ez da guztia. Euskal zinea bideratzeko, egituratzeko eta hitz batez posible egiteko azpiegitura bat sortu nahi da. Honetarako kanpoan lanean ari diren zuzendari, realizadore eta produktore gonbidatu dira: Kerexeta, Erice etab. Baita ere berton ari direnak, oztipo guztiei aurre eginik: Emergencia taldea etab. Eta orrialde hauetatik, letra hauetatik, dei egiten dizuegu zuoi, zinemagintzan nola edo hala sartuak eta lanean ari zaretenoi. Baita ere, ikastolan filminetan edo grafismo lanetan ari zaren irakasle sofitu horri.

Eta, nola, ez! zuri zinemaren afizionatu paregabe horri. Edo eta "estado de excepción" filmeari emaniko sari preziatua justua den ala ez konprobatu nahi duzun horri. Edo eta, eta batez ere, euskaldun zaren horri. Dei egiten dizuegu, bada filme euskal filmeak ikustera, eta ondoren "principal" zinema bertan esango den tokira, euskal zinearen azpiegitura hori guztion artean sor dezagun. Hala bedi, hala biz.

ZER IKUSI DAITEKEEN

Honako sail hau dituzu: informatiba (Astoria eta Miramar zinematzen, 4 eta 5-etan). nuevos creadores (Principal zineman arratsalde), Pasolini (Savoy zineman arratsalde). 2. Republika garaiko filmek (Miramar-en goizetik), otro cine (euskal zinea barne, Principal-en goizetik), Luis Buñuel-enak (Principal-en gauzez) eta ofiziala (Victoria Eugenia goizetik eta berriro arratsalde eta gauzez. Astorian arratsalde eta gauzez eta Miramar-en berdin baina biharamonean). Otro cine, 2. Republika eta ofiziala (Victoria Eugenia-koak eta goizetikoak bakarrik) saileko filmeetarako sarrerak momentuan hartu behar dira. Beste guztietarako salgai dade. Eta kronika hau irakurtzen ari zareneko, iadantik filme askotarako ez duzu sarrerarik aurkituko.

Eta aurretik joan bazina ere... Hau sinatzen duenak egun osoa (bai, bai) egon behar izan zuen Astorian kola egiten (10 ordu) eta azkenik ez takilara heldu! Eta nire "record" a superatu duenik bada. Azkenik haragizko (giza haregizkoak hategia) filmerik ez da falta. Zeintzu diren? Ah!. obsesio frustatu hori ez, dizkizut esango.

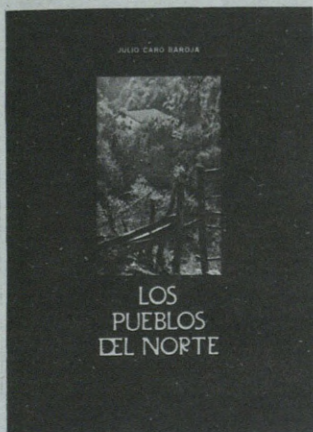
NEFAN AMUNBORAIN

IRAILA 11-18

LIBURUAK

LOS PUEBLOS DEL NORTE.

Julio Caro Baroja. TXERTO. 302 or., 3.000 pta. Lan hau ez da berria; 1943an argitara eman zen lehen aldiz eta hau hirugarren argitalpena da. Caro Barojak, berak deitzen dituen bezala, "los pueblos del Norte" aztertzen ditu etnografi aldetik, matriarkado garaian erromanizazioan eta egun. Argitalpen honetan dibujo eta argazki ugari (hauek liaki Agirrerrenak) sartu dira.

ERRETERIA, KONDAIRAN ETA IPUIN-ZAHARRETAN. Evaristo Bozas-Urrutia. AURREZKI KUTXA MUNIZIPALA. 354 or.,

Liburu hau ere aspaldikoa da; 1921an argitaratu zen lehen aldiz. Baina orduan gaztelaniaz bakarrik; orain bi hizkuntzetan ematen da, euskararako itzulpena egilearen semeak, Rodolfo Bozas Urrutiak, egun duelarik. Erreterriako historia, zenbait gertaera eta jenderen berri ematen da bertan.

EVARISTO BOZAS URRUTIA
ANDANZAS Y MUDANZAS DE MI PUEBLO

ERRETERIA
KONDAIRAN ETA IPUIN-ZAHARRETAN

APALA, DE MALDITO A HEROE. Robert Pastor. EDICIONES VASCAS. Apala liburu-gai ere egin zaigu dagoeneko. Robert Pastor-ek, DEIA-ko kazetariak, bere juizioaren eta horren inguruan izan den mobilizazioaren berri ematen digu, zenbait dokumentu ere bilduz gai honetaz. Erreportaje moduan dago idatzia bost egunean burututako liburu hau.

IKASTALDIAK

Beasaingo euskal eskola (lehen gau-eskola).. 1977-78 Ikastarorako Matrikula, irailaren 5ean hasten da Goiherri eskualdean eta bukatu berriz, irailaren 23an. Larunbat eta igadetan ez da izenik hartuko. Beasaini dagoenez, LOINAZ tabernan eginen da izen emate hau arratseko 8etatik 9tara. Irakasle gehiegi ez dagoenez, ikasle izan nahi dutenak (ihaz ibiliak bereziki) ahal duten azkarren matrikula daitezela. Euskalduntze nahiz Alfabetatze sailak osatuko dira. Gainontzeko xehetasunak han bertan emanen dira.

Donostiako EUTG-en metodologiako ikastaroa euskal irakasleentzat. Euskaraz irakasten ari direnen prestakuntza hobetu nahiz, EUTG-ko HIZKUNTZESKOLAK ikastaro berezi bat eratu du euskararen didaktikaz eta metodologiaz.

Ikastaro honetan bereziki gaiok aztertuko dira: euskal fonetika eta beronen didaktikak aurkeztzen dituen problemak; edozein euskal metodok azpian duen oinarriko gramatikaren azterketa, ariketa mota desberdinak landuz eta praktikara eramanaz; ikaskaien osagarriak: irudiz nola hornitu eta osa daitezkeen ikaskaiak...

Metodologiako ikastaro batek praktikoa izan behar duenez, talde ttikietan lan egiteko aukera izango da eta ikutzen diren gai guztiak praktikan ikusteko eta eztabaidatzeko.

Ikastaro hau Lupe Artola, Miren Azkarate, Patxi Goenaga, Juan Antonio Letamendia eta EUTG-ko beste zenbait irakasleren ardurapean izango da,

EUTGn bertan, irailaren 19tik 30era, egunoro hiru orduz, arratsaldeko 6,30etan hasita.

Matrikula epea irailaren 16rarte da; 2.000 peseta dira ordaindu beharrezkoak.

Xehetasun gehiagotarako eta matrikulatzeko:

EUTGko Hizkuntzeskola
Paseo del Urumea -Mundaiz.

TI. 273100/273121
goizetan 9etatik 11,30etara
arratsaldeetan 7etatik 9etara.

IHARDUNAK

Hendaiaiko AKELARREk antolaturik, III. kultur astea, irailaren 17tik 24era. Aste guztian zehar, Udaletxean pintura, eskultura, eta argazkien erakusketa. AKELARREren aretoan ZABAL libuturagiko disko eta liburu erakusketa.

Hilaren 17an, herri zapalduen kantaldia: Miro Casabell, Joan Isaac, Kirjuhel (Breitania), Patrizia Poli, P. Gattaceca (Korsika), Urko, Beltzenia pelotalkuan, gaueko 9etan.

18an, kirolak, haizkolari, harri-jasotzaile, toka, erremo, soka-tira (Hendaiaikoen artean); Beltzenia pelotalekuan, arratsaldeko 5etan.

19an, Bidasoa bailadako sorginez mintzaldia Julio Caro Barojak; 9etan, Kasinoko zineman.

20ean, "Navarra: cuatro estaciones" edo Zabalen "Axut" Kasinoko zineman; gaueko 9etan.

21ean Hendaiaiko gazteen artean elkarriketa Hendaiaiko jalei buruz, AKELARREren aretoan, gaueko 9etan.

22an "El año Roncesvalles" gaiaz mintzaldia E. Goienetxeren

Ibañeta komiteak, Kasinoko zinemari, gaueko 9etan.

23an, kanta eta dantzak: AKELARREn GUREA taldea eta Hendaia GAZTELU ZAHAR taldea; Beltzenia pelotalekuan, 9etan.

24ean, Hendaia haurrentzat jolasak arratsaldeko 4etan, AKELARREn aretoan. 10eta

AKELARREn aretoan. 10etan Xiberuko MIN XORIAK taldearekin dantzaldia.

UHARTE Amikuzen Xilbero eta Baxe Naparroako ikastolen festa irailaren 11ean: 9,30etan meza bertsolariekin. 10,30etan pelota partiduak: Caset-Diribarne-Orume-Beronet; sarrera doham. 12etan aperitiboa eta zikiro jatea Uharteko jauregian.

4etan bertsolariak: Alkat, Mixel Xalbador, Mattin eta Ezpanda; dantzariak: Arrola taldea eta Alzaiko dantzariak; kantariak: Negueloa, Harizpuru, Bordagarai anaiarrebak eta Urko; trikitixa, gaiteroak, xirulariak...

8etatik 10ak arte ogibartekoak eta dantzaldia GALTXETABURUKin.

Donostiako euskal jaien barruan, 10ean liburu eta diskoen azoka Bulebarrean, 6etatik 10etara; 7,30etatik aurrera erromeria Konstituzio plazan; 10etan Trinitateko enparantzan IPAR EUSKAL HERRIA; 9etan Konstituzio plazan zezen-suzko 11an, sokamuturra Parte Zaharrean goizeko 8etan; 12etan estropadak; 6etan Trinitateko enparantzan trikitilari eta irrintzilarien txapelketa; bertan Xenpelar sariaren erabakiak emango dira. Konstituzio plazan erromeria eta zezen-suzkoa.

ALDIZKARIAK

KULTUR IRAULTZA. GAI-en koordinatutako gazteen talde autonomoen aldizkaria. Eskuetan dugu lehen zenbakia. Bertan dioenez, aldizkaria ez dute "lau lagunen" artean egingo, denak parte hartuz baizik. Ahotsik ez dutenak, bitarteko ekonomiko eta teknikorik ez dutenak, hemen izango omen dute beren tokia iritziak eta posturak azaltzeko. Gaztelanahiz nahiz euskaraz idatzi daiteke; lehen zenbaki honetan gehiena gaztelanahiz doa eta euskaraz idaztea eskatzen da. Soldaduska, preso sozialen arazoa eta egungo beste gai batzu, zenbait poema e.a. ematen dira.

MERINDAD, n. 210. Tafalla 1977-VIII-27. 15 pta.

Tafallan ateratzen den astelehen hau bailada guztirako da. Bertan hango herrietako herriak aurki daitezke. Zenbaki honetan

interesgarriena, herrietako festei buruzko notal eta Askatasunaren Ibilaldiari buruzkoak. Inork harpidetu nahi badu, telefono honetara dei dezake: (948) 70 0908.

ZER. Bizkaitarrai bizkaieraz. 1. zenbakia, 1977ko uztaila. "Euskerazaleak" elkarteak hasi da argitaratzen aldizkari berri hau.

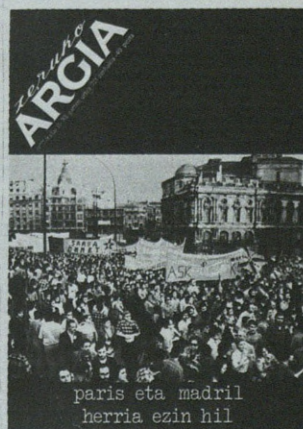

Aurkezpenean dioenez, "... Euskera idatziak gaur egun daukan utsune aundi bat bete...", hori da aldizkari hau ateratzearren arrazoirik nagusiarena, eta bizkaieraz idatziko da ZER guztia, azalean jartzen duen eskerari jarraiki; geroago "... ZER ez doa inoren aurka, ez dabil eztabaidabilla" dio; gaiak denetarik izango direla dirudi eta "Erriaren alde" definitzen da. Lehen zenbaki honetan idazten dutenen artean Josu Arenaza eta Aita Onaindia daude. Oraingo hilerokoa izango da ZER.

AZALA

Apala, Larena, Txibite eta beste guztien aldeko manifestazioek bete dute astea Euskal Herrian.

Guztien sinbolotzat Bilbokoa hartu dugu, baina Baionakoa, Gasteizkoa, Donostiako eta beste guztiak ahaztu gabe noski. Argazkia Arturorena da; diseinua Roturena.

ETA BESTE

NAFARROA

Hiru astez Z. ARGIArik atera ez dugunez, orain arte jaso ditugun XALBADOR SARlraiko bertso guztiak argitaratzeko astirik ez digu ematen irailaren 25a bitartean. Beraz, argitaratzeko epea luzatu egiten dugu, guzti hoiek sartu ahal izan arte.

Bestalde gogora arazi nahi dugu baldintzetako bat bertsoak euskal aldizkariren batean argitaratzea dela (ikus Z. ARGIAren 737. zenbakia, 35 orrialdea).

Nik erranen derautzut
bertsoz ahal dena:
hurbilago izan ez
horretan dut pena;
haurride maioraizu
edo zaharrena;
zure baitan nahi du
norbaitek etena.

Zurekin eta guzi
gira gu Herria;
hasera haseratik
Jaunak ezarria;
orai somatu nahiz
histori berria
Españarat zaituzte
batzuk igorria.

Idaiak idai dire,
bakarra egia;
non hasteg den badakit
lur honen hegia.
Ez dut maite delakotz
lurralde handia,
baizik delakotz sortu
ninduen habia.

Nehoiz ere ez dugu
Nafarro ahanzi,
nahiz erdal sotanaz
haren soina jantzi,
nahiz da izengoiti
bikoitza erantsi,
zu ez zira Espainia,
zu ez zira Frantzi.

Izan zira motin bat
biek partitua,
ezin da merkeago
morroi serbitua.
Gure Ama Euskuara
zukan urritua,
penaz baina nor dago
horrez arritua?

Haren euskaltasunik
ahal dea uka?
Bere nahiz ez bait du
izaiterik truka;
lotan baina arima
bizirikan dauka
ta beste zakur batek
dagi egun zaunka.

Haren tokietako
izenak leturik
nork erran dagoela
eskuara galdurik?
Birpizturen dugula
nago fidaturik
ekiten badiogu
denok elkarturik.

Baina oraino ere
bada euskaldunik,
ez pentsa hortaraino
erori zaukuni.
Nonbait gava ez bada
ez dago egunik;
zuretzat argi bila
lo harturen dut nik.

Xalbador, handi zinen
handi guzietan,
hala utzi ginduzun
negar bizietan
erremuina hasi da
zure hazietan;
gure kulpa da galtzen
bada sasietan.

Axular nongoa zen
ere, badakizu;
eskual letretan nork du
hark bezanbat pisu?
Heietaz inork ezer
galdatzen badizu,
erran izan direla
Nafarroko maisu.

HEMENDIK

Gipuzkoa'ko jakintza bearrak, iraunkor eta etengabeko ardura eskatzen dute. Bereziak eta oremenka edatuak izanik, elkar artu ta saillean egin bearreko lana.

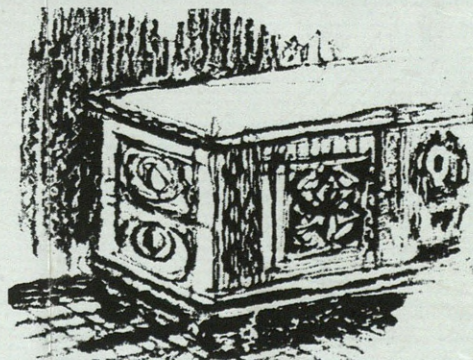
Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortutako etekiñak ez ditu erabili oi banakako laguntzan, Gipuzko-erriaren onerako bai ordea. Zuri Kutxan jarritako diruak korritua ematen dizu baita orretaz gainera zu, Donosti-Aurrezki-Kutxa'ren bidez ekintza auetako lankide izentatu ere:

- Miramon'en, Arbide-Dorreak ber-eraiki, Bidebietan, "Moneda" izeneko baserria ta Azpeiti'n, Enparan-jauregia zar-berritu.
- Ateraldi-Argitaraldi-Gipuzko-Bazkunak eta "Dr. Camino" izeneko jakintza saillak, Idazti argitaratzea.
- Donosti'n, arduradun guzientzat irikia dagon, Dr. Camino Idaztitegia.
- Jakintza-ekiñaldiak, Donostiko Aretoan eta Gipuzkoa'ko 17 gela-nagusietan.
- Erti-Erakusketak, Eibar, Donosti ta Zumai'ko Aretoetan. Gipuzkoa'ko jakintza-lagundi ta bazkun askori, laguntza ta babesa.

Jakintza sail
ontan ere

lankide zaitugu, Gipuzko-
erriari lagun egin bai diozu.

ZU ERE ONTAN LAGUNTZAILLE ZAITUGU

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

Gipuzkoa besterik ez dugu gogoan hargatik Probintzial da gure izena.

Gure probintziaren aurrerabidean gero eta lankide sutsuagoak izateko prest gaituzu: bai nekazaritzan, bai industrian, bai merkatalgoan, bai komunikabideetan,... edozein alorretan. Gipuzkoan bizi maila goratzeko bidea gerta litekeen guztian. Probintzial izena daramagu eta gipuzkoar aurrerabidearen alde ari gara ahaleginetan beti ere.

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA